

ΠΑΝΟΣ ΖΥΓΟΥΡΗΣ - ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ 9-11 (2^{ος} όροφος) ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ:210-8259140-1-FAX: 210-8259235
ΚΙΝ:6977506705, e-mail :pzygouris@gmail.com

ΕΙΣΗΓΗΣΗ Κ. ΠΑΝΟΥ ΖΥΓΟΥΡΗ, ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΗΣ
ΚΕΔΕ

**ΘΕΜΑ: Η ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ, ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ
ΕΛΕΓΧΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΤΑ, Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ (ΑΣΤΙΚΗ,
ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΗ) ΚΑΙ Η ΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΑΙΡΕΤΩΝ

A. Αντιμισθία αιρετών

1. Το περιεχόμενο και η τελεολογία της νέας ρύθμισης
2. Συμπληρωτική εφαρμογή των διατάξεων του ΔΚΚ

B. Άδεια αιρετών

1. Υποχρεωτική άδεια άνευ αποδοχών
2. Αιρετοί-συνταξιούχοι
3. Η υποχρεωτικότητα της ειδικής άδειας της παρ. 2 ως σημείο τριβής με τα ά. 5 και 22 Συντ.
4. Υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα
5. Οι νέες ρυθμίσεις του ν.4093/2012, του ν. 4144/2013 και του ν.4147/2013

II. ΕΠΟΠΤΕΙΑ

A. Υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας

1. Αποφάσεις που υποχρεωτικά αποστέλλονται στην ΑΥΕ ΟΤΑ για έλεγχο
2. Αποφάσεις που δεν αποστέλλονται για έλεγχο νομιμότητας στην ΑΥΕ ΟΤΑ
3. Αποστολή απόφασης του συλλογικού οργάνου
4. Συνέπειες παράλειψης αποστολής της απόφασης
5. Κατά χρόνο αρμοδιότητα του Ελεγκτή Νομιμότητας
6. Υποχρέωση έκδοσης ειδικής πράξης από τον Ελεγκτή Νομιμότητας
7. Έλεγχος νομιμότητας από τον Ελεγκτή Νομιμότητας

B. Αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας- Ειδική διοικητική προσφυγή - Αιτήσεις θεραπείας- Αναστολή εκτέλεσης

1. Περιεχόμενο της ρύθμισης. Εξορθολογισμός και ενοποίηση της διαδικασίας αυτεπάγγελτου ελέγχου νομιμότητας
2. Ο αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας
3. Καινοτομίες σε σχέση με το προϊσχύον δίκαιο
4. Ο έλεγχος νομιμότητας στο πλαίσιο της ειδικής διοικητικής προσφυγής

Προϋποθέσεις παραδεκτού της προσφυγής

Κοινοποίηση και υποχρέωση συμμόρφωσης

Γ. Επιτόπιοι Έλεγχοι-Ετήσια Έκθεση-Δημοσίευση Αποφάσεων-Συμμόρφωση της Διοίκησης

1. Δημοσίευση των αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας.
2. Ανάρτηση στο διαδίκτυο.

3. Κοινοποίηση

III. ΛΟΙΠΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΑΣΚΟΥΜΕΝΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΟΤΑ

- Α. προληπτικός έλεγχος δαπανών των δήμων και των νομικών τους προσώπων από το Ελεγκτικό Συνέδριο και τον Επίτροπο
- Β. Προσυμβατικός έλεγχος ΟΤΑ
- Γ. Κατασταλτικός έλεγχος δαπανών ΟΤΑ
- Δ. Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης και Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης
- Ε. Συνήγορος του πολίτη
- ΣΤ. Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Ελεγκτής Νομιμότητας
- Ζ. Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας
- Η. Οικονομικοί Επιθεωρητές

IV. ΝΟΜΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ

A. Η αστική ευθύνη των αιρετών.

1. Οι προϋποθέσεις της αστικής ευθύνης των αιρετών έναντι του Δήμου και των λοιπών ΝΠ
2. Δημοσιονομικός έλεγχος και αστική ευθύνη
3. Διαπίστωση ελλειμμάτων από οικονομικούς επιθεωρητές
4. Αποκλεισμός της ευθύνης των αιρετών έναντι τρίτων
5. Αποκλεισμός της προσωπικής κράτησης Δημάρχου
6. Παράσταση του ζημιωθέντος προς υποστήριξη της κατηγορίας στην ποινική διαδικασία

B. Η πειθαρχική ευθύνη των αιρετών

1. Προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης πειθαρχικής ευθύνης αιρετών
2. Ανάλογη εφαρμογή αρχών του ποινικού δικαίου
3. Επιμήκυνση της παραγραφής
4. Απολογία του εγκαλουμένου
5. Η σύμφωνη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου
6. Δημοσιότητα της συνεδρίασης και μυστικότητα της διάσκεψης του συμβουλίου
7. Η αποδεικτική διαδικασία-απαγόρευση χρήσης παράνομων αποδεικτικών μέσων
8. Η προσφυγή ουσίας στο ΣτΕ.
- I. Η έκταση του δικαστικού ελέγχου στο πλαίσιο της προσφυγής ουσίας
- II. Λόγοι της προσφυγής
9. Η αίτηση αναστολής στο ΣτΕ
10. Επιμέτρηση της πειθαρχικής ποινής

11. Δυνατότητα επιβολής πειθαρχικής ποινής σε επόμενη θητεία του αιρετού

Γ. Ποινική ευθύνη των αιρετών

α. Ιδιάζουσα Δωσιδικία και εξαίρεση από την συνοπτική (αυτόφωρη) διαδικασία

β. Συνέπειες ποινικής καταδίκης αιρετών (έκπτωση-αργία)

1. περιεχόμενο της ρύθμισης

2. Η διοικητική αντιμετώπιση της περίπτωσης της καταδίκης στον δεύτερο βαθμό (μετά την αθώωση στον πρώτο).

3. Η διοικητική αντιμετώπιση της αθώωσης σε δεύτερο βαθμό

4.. Η νομική φύση της αργίας (διοικητικό μέτρο)

5. Πρακτικές συνέπειες αργίας.

6. Η περίπτωση απόπειρας των αναφερομένων πλημμελημάτων

7. Η διάρκεια της αργίας

8. Προσωρινή δικαστική προστασία σχετικά με το μέτρο της αργίας

9. Περιπτωσιολογία

Δ. Το διοικητικό μέτρο της παύσης

Ε. Αποκλεισμός της ποινικής ευθύνης του δημάρχου δυνάμει του ά. 58 παρ. 4 Ν. 3852/2010

V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-περιεχόμενο δήλωσης περιουσιακής κατάστασης

I. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΑΙΡΕΤΩΝ

A. Αντιμισθία αιρετών

Η ΔΙΑΤΑΞΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 92 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει, προβλέπονται τα κάτωθι:

«1. Οι δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι όπως ορίζονται στην παρούσα παράγραφο και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων, λαμβάνουν αντιμισθία η οποία καταβάλλεται από το δήμο.

Από το σύνολο των αντιδημάρχων σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 59 του ν. 3852/2010, ο αριθμός των δικαιουμένων αντιμισθία ορίζεται ως εξής:

Σε δήμους με αριθμό αντιδημάρχων έως δύο (2) δικαιούται αντιμισθίας ο ένας (1), έως τέσσερις (4) δικαιούνται αντιμισθίας οι δύο (2), έως πέντε (5) οι τρεις (3), έως έξι (6) οι τέσσερις (4), έως οκτώ (8) οι πέντε (5), έως εννέα (9) οι έξι (6), από δέκα (10) έως δώδεκα (12) οι επτά (7) και από δεκατρείς (13) και άνω οι οκτώ (8).

Σε δήμους άνω των 200.000 κατοίκων το σύνολο των αντιδημάρχων δικαιούται αντιμισθίας.

***** ΠΡΟΣΟΧΗ: Με το άρθρο 9 της από 31.12.2012 ΠΝΠ,ΦΕΚ Α 256/31.12.2012,η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο ν.4147/2013,ΦΕΚ Α 98/26.4.2013,ορίζεται ότι:**

" Μετά το τρίτο εδάφιο, της παραγράφου 1 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010, ως ισχύει, προστίθεται εδάφιο τέταρτο ως εξής:

«Στον αριθμό των αντιδημάρχων που δικαιούνται αντιμισθίας, κατά το προηγούμενο εδάφιο, προστίθενται οι αντιδήμαρχοι που ορίζονται κατά το άρθρο 207.»

Οι ανωτέρω αντιδήμαρχοι οι οποίοι δικαιούνται αντιμισθίας ορίζονται με την απόφαση του άρθρου 59 παρ. 6 του ν. 3852/2010.»

***** Η παράγραφος 1 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παράγραφο 3 ε' άρθρου 3 Ν.4051/2012, ΦΕΚ Α 40/29.2.2012. Έναρξη ισχύος από 1.1.2013.**

2. Η Αντιμισθία των δημάρχων σε δήμους με πληθυσμό άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων είναι ισόποση με το σύνολο των πάσης φύσεως αποδοχών του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου, των δημάρχων των δήμων με πληθυσμό από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως εκατό χιλιάδες (100.000) κατοίκους είναι ισόποση με το ογδόντα τοις εκατό (80%) των ανωτέρω αποδοχών και των δημάρχων των δήμων με πληθυσμό κάτω των είκοσι χιλιάδων (20.000) κατοίκων είναι ισόποση με το εξήντα τοις εκατό (60%) των ανωτέρω αποδοχών.

***** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά την παράγραφο 3α' άρθρου 3 Ν.4051/2012, ΦΕΚ Α 40/29.2.2012.**

"3.α. Η αντιμισθία των δημάρχων και περιφερειαρχών που προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 92 παρ. 2 και 181 παρ. 2 του ν. 3852/2010 (Α' 87) μειώνεται κατά 10%".

3. Οι Αντιδήμαρχοι λαμβάνουν το πενήντα τοις εκατό (50%) της Αντιμισθίας που αναλογεί στο δήμαρχο, ενώ οι πρόεδροι των δημοτικών συμβουλίων λαμβάνουν το σαράντα τοις εκατό (40%) αυτής.

4. Η Αντιμισθία που δικαιούνται τα αιρετά όργανα των δήμων, τα οποία χαρακτηρίζονται ως Άτομα με Αναπηρίες, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, προσαυξάνεται κατά είκοσι τοις εκατό (20%).

«5. Τα αιρετά όργανα της παρ.1 του αρ. 93, στα οποία χορηγείται η ειδική άδεια του αρ.93 για όλο το διάστημα της θητείας τους, έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής τους θέσης είτε την αντιμισθία του παρόντος άρθρου. Τα αιρετά όργανα της ίδιας παραγράφου που δεν δικαιούνται αντιμισθίας λαμβάνουν τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής τους θέσης.

Σε κάθε περίπτωση οι κατά τα ανωτέρω δαπάνες, καθώς και οι ασφαλιστικές εισφορές εργοδότη όπου αυτές προβλέπονται, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου ΟΤΑ.

«Τα προαναφερθέντα αιρετά όργανα, εφόσον πρόκειται περί συνταξιούχων, έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν είτε την αντιμισθία του παρόντος άρθρου είτε να παραιτηθούν αυτής».

***** Το τέταρτο εδάφιο της παρ.5 τροποποιήθηκε ως άνω με το άρθρο 2 παρ.1 Ν.4147/2013, ΦΕΚ Α 98/26.4.2013.**

Η ενάσκηση του δικαιώματος επιλογής λαμβάνει χώρα εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα ημερών από την ανάληψη των καθηκόντων τους ως αιρετών, με δήλωση τους στο Δήμο και στο φορέα της οργανικής τους θέσης. Για την τρέχουσα δημοτική περίοδο, η ενάσκηση του δικαιώματος επιλογής λαμβάνει χώρα εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι ημερών από της δημοσιεύσεως του παρόντος νόμου. Παρελθούσης άπρακτης της προθεσμίας, διακόπτεται η καταβολή των αποδοχών της οργανικής τους θέσης.»

*****Η παρ.5 ,όπως είχε αντικατασταθεί με τη παρ.1 του άρθρου 10 του Ν.4018/2011 ΦΕΚ Α 215/30-9-2011,αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 3 της από 31.12.2012 Π.Ν.Π., ΦΕΚ Α 256/31.12.2012,η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο ν.4147/2013,ΦΕΚ Α 98/26.4.2013.**

6. Αν οι δήμαρχοι, Αντιδήμαρχοι και πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων έχουν τεθεί σε αργία, την Αντιμισθία τους λαμβάνουν οι αναπληρωτές τους. Αν ο αναπληρωτής είναι αντιδήμαρχος λαμβάνει Αντιμισθία από ένα μόνο αξίωμα.

7. Δήμαρχοι που απουσιάζουν δικαιολογημένα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, λαμβάνουν το ήμισυ (1/2) της Αντιμισθίας. Το υπόλοιπο ήμισυ (1/2) καταβάλλεται στον αντίστοιχο αναπληρωτή. Αν απουσιάζει αντιδήμαρχος για το ίδιο χρονικό διάστημα, λαμβάνει το ήμισυ (1/2) της Αντιμισθίας που δικαιούται.

8. Οι δήμαρχοι, οι Αντιδήμαρχοι, καθώς και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων και οι σύμβουλοι που έχουν περισσότερα από ένα αξιώματα στην Τοπική ΑυτοΔιοίκηση, λαμβάνουν τις απολαβές μόνο από ένα αξίωμα. Οι ανωτέρω επιλέγουν τις απολαβές που λαμβάνουν από κάθε αξίωμα με υπεύθυνη δήλωση που υποβάλλεται και στους δύο φορείς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

1. Το περιεχόμενο και η τελεολογία της νέας ρύθμισης

Με το άρθρο 92 ρυθμίζεται για πρώτη φορά το θέμα των απολαβών των αιρετών της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, με την καθιέρωση αντιμισθίας αντί των εξόδων παράστασης. Συνεπώς από 1.1.2011 η αντιμισθία αντικαθιστά την καταβολή εξόδων παράστασης στους δημάρχους, αντιδημάρχους και προέδρους δημοτικών συμβουλίων, σε συνάρτηση με το ύψος των αποδοχών του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου και σύμφωνα με τις ειδικότερες αναλογικές διαμορφώσεις (πληθυσμιακό κριτήριο).

Σκοπός της διάταξης είναι ο εξορθολογισμός και η δικαιότερη αντιμετώπιση του ζητήματος των αποδοχών των αιρετών, ανάλογα με τη θέση ευθύνης που κατέχουν.

Ειδικές εκ του Νόμου περιπτώσεις αποτελούν τα Άτομα με Αναπηρίες (παράγραφος 4), η θέση σε αργία (παράγραφος 6), η δικαιολογημένη απουσία (παράγραφος 7), η κατοχή περισσότερων του ενός αξιωμαίων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (παράγραφος 8).

Από τον συνδυασμό των νέων διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 92 και των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 93 του ν.3852/2010, όπως ισχύει, επέρχονται οι εξής **μεταβολές στην καταστατική θέση των ακόλουθων οργάνων:**

1. Οι Δήμαρχοι, Αντιδήμαρχοι όλων των δήμων, οι οποίοι λαμβάνουν ειδική άδεια για όλο το διάστημα της θητείας τους, δικαιούνται να επιλέξουν είτε την αντιμισθία είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής τους θέσης.

Στην περίπτωση που τα πρόσωπα αυτά είναι συνταξιούχοι έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν είτε την αντιμισθία, είτε παραιτούμενοι αυτής, τη σύνταξή τους. Σε περίπτωση λήψης αντιμισθίας, τα θέματα απόληψης της σύνταξής τους συνεχίζουν να διέπονται από τις διατάξεις των οικείων ασφαλιστικών τους οργανισμών. (ΣΧΕΤ. ΕΓΚ ΥΠΕΣ 532/7.1.2013, ΑΔΑ: ΒΕΦ3Ν-ΥΧ1)

2. Συμπληρωτική εφαρμογή των διατάξεων του ΔΚΚ

Δεδομένου ότι στην Αιτιολογική Έκθεση του παρόντος νόμου σχετικά με το κεφάλαιο αυτό ρητώς ορίζεται ότι: «Στο κεφάλαιο αυτό δεν περιλαμβάνονται λοιπές διατάξεις του αντίστοιχου κεφαλαίου του ΚΔΚ, οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν», συνάγεται ότι εφαρμόζονται συμπληρωτικά οι

συναφείς διατάξεις του ΔΚΚ που δεν αντίκεινται στην παρούσα ρύθμιση. Επομένως, εξακολουθούν να ισχύουν τα ά. 135 εδ. α'-γ', 137, 138, 140 ΔΚΚ¹.

Β. Άδεια αιρετών

Η ΔΙΑΤΑΞΗ

Σύμφωνα με το αρ. 93 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει, σχετικά με την ειδική άδεια κατά τη διάρκεια της θητείας των αιρετών του δήμου που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα, προβλέπονται τα κάτωθι:

"1.Στους δημάρχους, αντιδημάρχους όλων των δήμων, στους προέδρους δημοτικών συμβουλίων των δήμων με πληθυσμό άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων, καθώς και στους προέδρους συνδέσμων, των οποίων ο πληθυσμός των μελών του συνολικά είναι άνω των διακοσίων χιλιάδων (200.000) κατοίκων που είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. ή υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, καθώς και σε εκείνους που είναι υπάλληλοι λοιπών Ν.Π.Ι.Δ., χορηγείται άδεια άνευ αποδοχών για όλο το διάστημα της θητείας τους. Οι ανωτέρω ρυθμίσεις εφαρμόζονται και στον συμπαράστατη του δημότη και της επιχείρησης."

*****Η παρ. 1 όπως συμπληρώθηκε με την παρ.4 άρθρου 58 Ν.3918/2011,ΦΕΚ Α 31/2.3.2011 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 7 παρ.8 του Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)**

2. Την ειδική άδεια του παρόντος άρθρου λαμβάνουν υποχρεωτικά τα ανωτέρω πρόσωπα ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης "εκτός των

¹ Για την ερμηνεία των άρθρων αυτών του ΔΚΚ βλ. Π. Ζυγούρη «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», Έκδοση, 2008, σελ. 587 επ.

Ειδικώς όσον αφορά το ά. 135 ΔΚΚ σημειώνεται ότι Σημειώνεται ότι έχει εκδοθεί η υπουργική απόφαση υπ' αριθμ. 24180 - ΦΕΚ Β 645/27.4.2007 «Καθορισμός περιεχομένου του ειδικού εντύπου δηλώσεως περιουσιακής καταστάσεως, κατά το άρθρο 2 παρ. 2 β του ν. 3213/2003». Για το περιεχόμενο της δήλωσης βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

δημάρχων και αντιδημάρχων, οι οποίοι είναι ιατροί του Ε.Σ.Υ. σε δήμους κάτω των πέντε χιλιάδων κατοίκων, καθώς και των προέδρων δημοτικών συμβουλίων όλων των δήμων και των προέδρων συνδέσμων".

Το χρονικό διάστημα χρήσης της θεωρείται πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν.

"Τα ανωτέρω πρόσωπα στην περίπτωση που δεν λάβουν την ειδική άδεια κατά τα ανωτέρω, επιλέγουν είτε την Αντιμισθία είτε το μισθό της θέσης τους."

***** Η εντός " " φράση στο τέλος του πρώτου εδαφίου και το τελευταίο εδάφιο αυτής προστέθηκαν με την παρ.1 άρθρου 58 Ν.3966/2011, ΦΕΚ Α 118/24.5.2011.**

3. Οι εισφορές επί των αποδοχών της θέσης των αιρετών της παραγράφου 1 που αντιστοιχούν στον ασφαλισμένο αιρετό, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου, ενώ οι τυχόν εισφορές που αντιστοιχούν στον εργοδότη βαρύνουν τον προϋπολογισμό του φορέα από τον οποίο προέρχεται. Για τους υπαλλήλους των λοιπών Ν.Π.Ι.Δ. το σύνολο των εισφορών τους βαρύνει τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου.

4. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης καθορίζεται, η διαδικασία καταβολής των εισφορών, επί των αποδοχών της οργανικής θέσης, στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

5. "Στους προέδρους των δημοτικών συμβουλίων που δεν εμπίπτουν στην περίπτωση της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου, στους προέδρους των δημοτικών νομικών προσώπων και στους προέδρους των συνδέσμων δήμων που είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. ή υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, καθώς και σε εκείνους που είναι υπάλληλοι λοιπών Ν.Π.Ι.Δ. χορηγείται από την υπηρεσία της οργανικής τους θέσης ειδική άδεια 60 ημερών." Στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων που έχουν την ιδιότητα της παραγράφου 1 του

παρόντος χορηγείται από την υπηρεσία της οργανικής τους θέσης ειδική άδεια εξήντα (60) ημερών κατ' έτος επιπλέον της κανονικής και με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι δεν είναι δήμαρχοι ή Αντιδήμαρχοι ή πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων. Με τις ίδιες προϋποθέσεις χορηγείται ειδική άδεια μέχρι τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες, κατ' έτος, επιπλέον της κανονικής τους άδειας, στους προέδρους των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων, καθώς και στους προέδρους των Συνδέσμων Δήμων. Ειδική άδεια εξήντα (60) ημερών λαμβάνουν, επίσης, και οι πρόεδροι των δημοτικών κοινοτήτων και τριάντα (30) ημερών οι πρόεδροι ή οι εκπρόσωποι των τοπικών κοινοτήτων. Η ειδική άδεια των εξήντα (60) και τριάντα (30) ημερών μπορεί να χορηγείται και τμηματικά σε εργάσιμες ημέρες και ώρες μετά από σχετική αίτηση του αιρετού. Η άδεια αυτή χορηγείται υποχρεωτικά από την υπηρεσία του αιρετού και το χρονικό διάστημα χρήσης της θεωρείται πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν.

"Δημοτικοί σύμβουλοι δήμων που είναι υπάλληλοι του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα και υπηρετούν ή κατοικούν σε δημοτικές κοινότητες που εκτείνονται στην περιφέρεια ενός νησιού δικαιούνται να απουσιάζουν από την εργασία τους για δύο (2) ημέρες, περιλαμβανομένης της ημέρας συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις αυτού."

***Το εντός "" εδάφιο στην αρχή της παρ.5 προστίθεται με τη παρ.1 του άρθρου 7 του Ν. 4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012) με έναρξη ισχύος την 1/1/2013.

***Το εντός "" εδάφιο στο τέλος της παρ.5 προστέθηκε με τη παρ.2 του άρθρου 10 του Ν.4018/2011 ΦΕΚ Α 215/30-9-2011

6. Οι ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και για όσους είναι ιατροί του Ε.Σ.Υ., μέλη Δ.Ε.Π Πανεπιστημίων και Ε.Π.Τ.Ε.Ι. περιλαμβανομένων και του ειδικού και επιστημονικού προσωπικού, καθώς και για αναπληρωτές καθηγητές μέσης εκπαίδευσης και δικηγόρους με σχέση έμμισθης εντολής.

"7. Δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. ή υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και εάν υπηρετούν, εκλεγόμενοι

δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, καθώς και πρόεδροι και τα μέλη των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων ή εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων, διαρκούσης της θητείας τους, δεν μετατίθενται ούτε αποσπώνται εκτός των διοικητικών ορίων του δήμου στον οποίο έχουν εκλεγεί. Οι υπάλληλοι αυτοί, εφόσον υπηρετούν στα διοικητικά όρια άλλου δήμου μετά από αίτηση τους μετατίθενται ή αποσπώνται εκεί όπου έχουν εκλεγεί. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αντίστοιχη υπηρεσία ή θέση, μετατίθενται ή αποσπώνται στην πλησιέστερη υπηρεσία προς το δήμο όπου εξελέγησαν. Για τους υπηρετούντες σε παραμεθόριες περιοχές η παρούσα διάταξη έχει ισχύ μόνο για μετάθεση ή απόσπαση αποκλειστικά σε άλλη παραμεθόρια περιοχή."

***Η παρ.7 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 7 παρ.2 του Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά την παρ.9 άρθρου 58 Ν.3966/2011,ΦΕΚ Α 118/24.5.2011: "Οι διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 93 και της παραγράφου 10 του άρθρου 182 του ν. 3852/2010 δεν εφαρμόζονται για τους εκπαιδευτικούς που προσλαμβάνονται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση".

"8. Οι δημοτικοί σύμβουλοι οι οποίοι είναι υπάλληλοι του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα έχουν δικαίωμα να απουσιάσουν από την εργασία τους την ημέρα της συνεδρίασης του δημοτικού συμβουλίου ή των επιτροπών του δήμου στις οποίες είναι μέλη, εφόσον διεξάγονται σε εργάσιμες ώρες και ημέρες. Ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου ή της αντίστοιχης επιτροπής χορηγεί στους δημοτικούς συμβούλους, που εμπíπτουν στις ανωτέρω κατηγορίες, βεβαίωση συμμετοχής στη συνεδρίαση, για την υπηρεσία ή τον εργοδότη. Τα ίδια ισχύουν και για τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής και του εποπτικού συμβουλίου της ΚΕΔΕ, του διοικητικού συμβουλίου, των εκτελεστικών επιτροπών και των εποπτικών συμβουλίων των ΠΕΔ, καθώς επίσης της Εκτελεστικής Επιτροπής Συνδέσμων με πληθυσμό άνω των 200.000 κατοίκων."

***Η παρ.8 προστέθηκε με το άρθρο 7 παρ.3 του Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)

«8. Επιτρέπεται να συμμετέχουν στο πρόγραμμα εφημέριων του νοσοκομείου, πλην Αττικής και Θεσσαλονίκης, ή του κέντρου υγείας στο οποίο υπηρετούν δήμαρχοι, αντιδήμαρχοι και πρόεδροι δημοτικών

συμβουλιών σε περίπτωση που υπάρχει σχετική ανάγκη που βεβαιώνεται απ' το αρμόδιο όργανο διοίκησης. Οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της ρύθμισης καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.»

***** Η δεύτερη παράγραφος 8 προστέθηκε με το άρθρο 7 παρ. 10 του Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)».**

(Βλ. Την υπ'αριθμ. Υ10α/Γ.Π.68615/13 (ΦΕΚ 2689 Β/22-10-2013) απόφαση : Ρύθμιση θεμάτων σχετικών με τη συμμετοχή δημάρχων, αντιδημάρχων και προέδρων δημοτικών συμβουλίων στο πρόγραμμα εφημεριών νοσοκομείων).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

1. Υποχρεωτική άδεια άνευ αποδοχών

Με το άρθρο 93, παράγραφοι 1 και 2 του παρόντος νόμου θεσμοθετείται **υποχρεωτική ειδική άδεια άνευ αποδοχών** για δημάρχους, αντιδημάρχους και προέδρους δημοτικών συμβουλίων όλων των δήμων, καθώς και στους προέδρους συνδέσμων, των οποίων ο πληθυσμός των μελών του συνολικά είναι άνω των διακοσίων χιλιάδων (200.000) κατοίκων και τον συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης, εφόσον έχουν την υπαλληλική ιδιότητα υπό έννοια ευρύτατη, εφόσον δηλαδή οι εν λόγω αιρετοί είναι (διαζευκτικά): δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. ή υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, καθώς και σε εκείνους που είναι υπάλληλοι λοιπών Ν.Π.Ι.Δ.. Η άδεια αυτή χαρακτηρίζεται εκ του νόμου ως υποχρεωτική, στόχος δε του νομοθέτη (ήδη εκ της αιτιολογικής εκθέσεως εξαγόμενος) είναι η διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των απτόμενων της αυτοδιοίκησης καθηκόντων των φυσικών αυτών προσώπων.

Παράλληλα, για τη διευκόλυνση της άσκησης των καθηκόντων τους, προβλέπεται και ειδική άδεια συγκεκριμένων ημερών και για άλλες κατηγορίες αιρετών που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα, συμπεριλαμβανομένων των προέδρων δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων.

Το χρονικό διάστημα χρήσης της εν λόγω ειδικής άδειας θεωρείται πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν.

Από τον συνδυασμό των νέων διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 92 και των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 93 του ν.3852/2010, όπως ισχύει, επέρχονται οι εξής μεταβολές στην καταστατική θέση των ακόλουθων οργάνων:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 93, παρ. 2 του ν. 3852/ 2010, όπως ισχύει, οι Δήμαρχοι και οι Αντιδήμαρχοι όλων των δήμων, ανεξαρτήτως πληθυσμού, λαμβάνουν υποχρεωτικά ειδική άδεια για όλο το διάστημα της θητείας τους, ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης.

Οι Δήμαρχοι και Αντιδήμαρχοι οι οποίοι είναι ιατροί του Ε.Σ.Υ. σε δήμους κάτω των 5.000 κατοίκων ανεξαρτήτως λήψης ή μη, κατόπιν σχετικής αίτησης, ειδικής άδειας, σύμφωνα με το άρθρο 93, παρ. 2 του ν. 3852/ 2010 έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν είτε την αντιμισθία είτε το μισθό της οργανικής τους θέσης. Οι τελευταίοι, όταν ασκούν το ιατρικό επάγγελμα σε δυσπρόσιτα ιατρεία, όπως ορίζονται από το Ν. 3868/ 2010, λαμβάνουν και την προβλεπόμενη αντιμισθία και τις αποδοχές της οργανικής του θέσης. Οι σχετικές δαπάνες στην περίπτωση επιλογής από τους αιρετούς των πλήρων αποδοχών της οργανικής τους θέσης, καθώς και οι ασφαλιστικές εισφορές του εργοδότη, όπου αυτές προβλέπονται, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου. Οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές ασφαλισμένου βαρύνουν τα ίδια πρόσωπα.

2. Όσοι αντιδήμαρχοι δε δικαιούνται αντιμισθίας, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3^ε του άρθρου 3 του ν.4051/2012, λαμβάνουν τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής τους θέσης ή σε περίπτωση που είναι συνταξιούχοι λαμβάνουν τη σύνταξή τους. Οι σχετικές δαπάνες των πλήρων αποδοχών της οργανικής τους θέσης, καθώς και οι ασφαλιστικές εισφορές του εργοδότη, όπου αυτές προβλέπονται, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου. Οι σχετικές δαπάνες στην περίπτωση λήψης από τους αιρετούς της σύνταξής τους βαρύνουν τον οικείο ασφαλιστικό οργανισμό. Οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές ασφαλισμένου βαρύνουν τους ιδίους.

3. Πρόεδροι Δημοτικών Συμβουλίων των δήμων με πληθυσμό άνω των 100.000 κατοίκων, οι Πρόεδροι Συνδέσμων των οποίων ο πληθυσμός των μελών του συνολικά είναι άνω των 200.000 κατοίκων, καθώς και οι Συμπαραστάτες του Δημότη και της Επιχείρησης όλων των δήμων, οι οποίοι

έχουν την υπαλληλική ιδιότητα και λαμβάνουν ειδική άδεια για όλο το διάστημα της θητείας τους, δικαιούνται να επιλέξουν είτε την αντιμισθία είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής τους θέσης. Επισημαίνεται ότι η επιλογή αυτή λαμβάνει χώρα ανεξαρτήτως λήψης ή μη, κατόπιν σχετικής αίτησης, ειδικής άδειας, σύμφωνα με το άρθρο 93, παρ. 2 του ν. 3852/ 2010.

Στην περίπτωση που τα πρόσωπα αυτά είναι συνταξιούχοι έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν είτε την αντιμισθία, είτε παραιτούμενοι αυτής, τη σύνταξή τους. Σε περίπτωση λήψης αντιμισθίας, τα θέματα απόληψης της σύνταξής τους συνεχίζουν να διέπονται από τις διατάξεις των οικείων ασφαλιστικών τους οργανισμών. Οι σχετικές δαπάνες στην περίπτωση επιλογής από τους αιρετούς των πλήρων αποδοχών της οργανικής τους θέσης, καθώς και οι ασφαλιστικές εισφορές του εργοδότη, όπου αυτές προβλέπονται, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου. Οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές ασφαλισμένου βαρύνουν τα ίδια πρόσωπα.

ii. Σημειώνεται ότι στις ρυθμίσεις αυτές εμπίπτουν τα ανωτέρω πρόσωπα που έχουν τις ιδιότητες του άρθρου 93, παρ. 1 του ν. 3852/ 2010, όπως ισχύει.

iv. Για την επιλογή υποβάλλεται σχετική δήλωση των ενδιαφερομένων τόσο στο Δήμο όσο και στο φορέα της οργανικής τους θέσης ή στον φορέα χορήγησης σύνταξης, εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την ανάληψη των καθηκόντων τους ως αιρετών. (σχετ. βλ. Την εγκύκλιο ΥΠ.ΕΣ. 532/7-1-13 (ΑΔΑ: ΒΕΦ3Ν-ΥΧ1) : Ενημέρωση επί των διατάξεων της από 31-12-2012 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α'256/31-12-2012)

2. Αιρετοί-συνταξιούχοι

Περιπτώσεις αιρετών, οι οποίοι είναι συνταξιούχοι και επιλέγουν να παραιτηθούν της προβλεπόμενης αντιμισθίας.

Περαιτέρω, για τις περιπτώσεις των αιρετών οργάνων της παρ. 1 του άρθρου 93 του ν.3852/2010 που επιλέγουν βάσει της παρ. 5 του άρθρου 92 του εν λόγω νόμου να παραιτηθούν της αντιμισθίας, **δεν έχουν εφαρμογή από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης και μετά, οι περιορισμοί που προβλέπονται κατά περίπτωση για τους απασχολούμενους συνταξιούχους, δεδομένου ότι δεν υφίσταται αμοιβή του προσώπου αυτού ως αιρετού οργάνου.** (σχετ. Εγκ. ΥΠ.ΕΡΓ.ΚΟΙΝ.ΑΣΦ.ΠΡΟΝ. Φ.10043/35663/1226/14-2-14)

3. Η υποχρεωτικότητα της ειδικής άδειας της παρ. 2 ως σημείο τριβής με τα ά. 5 και 22 Συντ.

Στην δια του προκειμένου άρθρου θεσμοθετούμενη απόλυτη απαγόρευση άσκησης των καθηκόντων της οργανικής θέσης θα μπορούσαν να διατυπωθούν *ex constitutione* επιφυλάξεις με αφορμή τα άρθρα 5 και 22 του Συντάγματος, ήτοι την εν γένει ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας μεταξύ άλλων και δια της απόλαυσης επαγγελματικής ελευθερίας, καθώς και την από το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος απορρέουσα «αρχή της σταδιοδρομίας εκάστου κατά τον λόγο της προσωπικής του αξίας» (ΣτΕ 583/2008 με παραπομπή και σε: ΣτΕ 2861/1993, 1067/1994, 870, 2886/1995). Είναι καθ' όλα θεμιτή η μέριμνα για την επίτευξη των σκοπών της τοπικής αυτοδιοίκησης (σε αρμονία και με τις επιταγές εκ του άρθρου 102 του Συντάγματος) δια της δυνατότητας αφιέρωσης των αιρετών στο έργο τους, σύμφωνα με το ορθώς ερμηνευόμενο, ως την 1.1.2011 ισχύον και παρατεθέν καθεστώς της ειδικής άδειας. Όμως η τροπή της άδειας σε απολύτως υποχρεωτική και άνευ αποδοχών από την κύρια θέση εργασίας, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων των αιρετών, μάλλον υπερακοντίζει το σκοπό του νομοθέτη, υπό την έννοια ότι αποκλείει τυχόν αιρετούς που λόγω των προσωπικών ικανοτήτων σε συνδυασμό με τη φύση της εργασίας της οργανικής θέσης τους θα μπορούσαν να αντεπεξέλθουν τόσο στα καθήκοντα αυτά, όσο και στα καθήκοντα του αιρετού, αναγκάζοντας τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 (του άρθρου 93 του παρόντος νόμου) φυσικά πρόσωπα σε συλλήβδην υποχρεωτική αποχή από τα καθήκοντα της οργανικής τους θέσης και κινδυνεύοντας να οδηγήσει κατ' αυτό τον τρόπο σε «*αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες*» (Ολ.ΣτΕ 2396/2004).

4. Υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα

Ιδιαίτερης ρύθμισης τυγχάνει η αντιμετώπιση της ειδικής άδειας ως πραγματικού χρόνου υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν (παράγραφος 2 του άρθρου 93 του Καλλικράτη) και η μέριμνα ώστε αφενός οι ασφαλιστικές εισφορές επί των αποδοχών της θέσης των αιρετών να καταβάλλονται από το δήμο (παράγραφος 3 του Καλλικράτη) και αφετέρου οι εισφορές από την οργανική θέση να καταβάλλονται από τον εργοδότη (παράγραφος 3 του άρθρου 93 και

εξουσιοδότηση για έκδοση υπουργικής απόφασης επί του ζητήματος αυτού βάσει της παραγράφου 4 του άρθρου 93 του Καλλικράτη).

Σημειώνεται ότι η κοινωνικοασφαλιστική προστασία υπό την έννοια της «κρατικής μέριμνας για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων», η οποία επιβάλλει «την συμμετοχή αυτών στο σύστημα παροχών και αντιπαροχών της κοινωνικής ασφαλίσεως» (ΣτΕ Ολομ. 63/2009) είναι αγαθό συνταγματικής περιωπής (εκ του άρθρου 22, παράγραφος 5 του Συντάγματος) και η παροχή της, ως θεσμική εγγύηση, αποτελεί κρατική προτεραιότητα, γεγονός διά του οποίου δικαιολογείται η προκείμενη φροντίδα του νομοθέτη.

5. Οι νέες ρυθμίσεις του ν.4093/2012, του ν. 4144/2013 και του ν.4147/2013

Στο αρ. 51 ν. 4144/2013 για την Ασφάλιση αιρετών Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμίδας προβλέπεται ότι:

«1α. Οι αντιδήμαρχοι, οι Πρόεδροι Δημοτικών Συμβουλίων, οι Αντιπεριφερειάρχες και οι Πρόεδροι Περιφερειακών Συμβουλίων, που δεν είναι δημόσιοι υπάλληλοι, υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ., υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημόσιων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων, τη διοίκηση των οποίων διορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, οι οποίοι είτε λαμβάνουν την ειδική άδεια άνευ αποδοχών των άρθρων 93 και 182 του ν. 3852/2010 είτε διακόπτουν την εργασία ή την απασχόλησή τους, μη έχοντας έσοδα κατά τη διάρκεια της θητείας τους από άσκηση εξαρτημένης εργασίας, ελεύθερου επαγγέλματος ή ως ανεξάρτητα απασχολούμενοι, και λαμβάνουν αντιμισθία, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 92 και 181 του ν. 3852/2010 αντίστοιχα, εξακολουθούν από 1.1.2011 να διέπονται από το ασφαλιστικό καθεστώς κύριας και επικουρικής ασφάλισης, πρόνοιας και υγειονομικής περίθαλψης στο οποίο υπάγονταν πριν την έναρξη της θητείας τους με τις ανωτέρω ιδιότητες».

Για τους ασφαλισμένους σε φορείς ασφάλισης μισθωτών, από την ανωτέρω ημερομηνία και εφεξής οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές, εργαζομένου και εργοδότη, υπολογίζονται επί των συντάξιμων αποδοχών του τελευταίου μήνα πλήρους απασχόλησης των ανωτέρω προσώπων πριν την έναρξη της θητείας τους. Σε κάθε περίπτωση ο τελευταίος μήνας πλήρους απασχόλησης αναζητείται εντός των τελευταίων 12 μηνών πριν από την έναρξη της θητείας τους.

Η εισφορά ασφαλισμένου βαρύνει τον ίδιο, η δε εργοδοτική εισφορά βαρύνει τον οικείο δήμο ή την περιφέρεια όπου τα πρόσωπα αυτά έχουν

εκλεγεί. Οι δήμοι ή οι περιφέρειες παρακρατούν την εισφορά του ασφαλισμένου από την αντιμισθία και την αποδίδουν με την εργοδοτική εισφορά στους οικείους φορείς εντός των προθεσμιών που προβλέπονται από τη νομοθεσία των φορέων.

Για τους ασφαλισμένους στον Ο.Α.Ε.Ε. και το Ε.Τ.Α.Α., από την ανωτέρω ημερομηνία και εφεξής καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από την ισχύουσα κάθε φορέα νομοθεσία ασφαλιστικές εισφορές ελεύθερου επαγγελματία, βάσει του συνολικού χρόνου ασφάλισης. Η εισφορά βαρύνει τον οικείο δήμο ή την περιφέρεια όπου τα ανωτέρω πρόσωπα έχουν εκλεγεί και αποδίδονται στους οικείους φορείς στις προθεσμίες που προβλέπονται από τις καταστατικές διατάξεις κάθε φορέα.

β. Σε περίπτωση που τα πρόσωπα της παραγράφου 1α πριν την έναρξη της θητείας τους υπάγονταν υποχρεωτικά στην ασφάλιση περισσότερων του ενός ασφαλιστικών οργανισμών κύριας ασφάλισης, κατά τη διάρκεια της θητείας τους εξακολουθούν να διέπονται από το ασφαλιστικό καθεστώς κύριας και επικουρικής ασφάλισης, πρόνοιας και υγειονομικής περίθαλψης στο οποίο υπάγονταν πριν την έναρξη της θητείας τους.

Η δαπάνη για την ασφάλιση βαρύνει τους ίδιους όσον αφορά την εισφορά ασφαλισμένου, ενώ ο δήμος ή η περιφέρεια βαρύνεται με την εργοδοτική εισφορά για τους φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης και πρόνοιας στους οποίους αυτή είναι χαμηλότερη. Ο δήμος ή η περιφέρεια βαρύνεται επίσης με την εργοδοτική εισφορά για τον φορέα υγειονομικής περίθαλψης.

Η εργοδοτική εισφορά για τους υπόλοιπους ασφαλιστικούς φορείς βαρύνει τους ίδιους τους ασφαλισμένους.

γ. Για το χρονικό διάστημα από 1.1.2011 έως 31.12.2012 το σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών (εισφορά ασφαλισμένου και εργοδότη) υπέρ των φορέων ή κλάδων υγειονομικής περίθαλψης για τα πρόσωπα της παραγράφου 1 δεν παρακρατείται. Τυχόν καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές για ασφάλιση ασθένειας για το ανωτέρω διάστημα δεν αναζητούνται ούτε επιστρέφονται.

2. Εάν τα πρόσωπα της παραγράφου 1α πριν την έναρξη της θητείας τους δεν υπήγοντο στην ασφάλιση οποιουδήποτε ασφαλιστικού οργανισμού κύριας ασφάλισης, αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, από 1.1.2011 και εφεξής και κατά τη διάρκεια της θητείας τους υπάγονται

στην ασφάλιση του ΙΚΑ- ΕΤΑΜ για τους κλάδους σύνταξης και παροχών ασθένειας (σε είδος και σε χρήμα), καθώς και στην ασφάλιση του ΕΤΕΑ (τ. ΕΤΕΑΜ).

Οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές ασφαλισμένου και εργοδότη υπολογίζονται επί του ποσού της αντιμισθίας που λαμβάνουν τα ανωτέρω πρόσωπα κατά τη διάρκεια της θητείας τους, η μεν εισφορά ασφαλισμένου βαρύνει τους ίδιους η δε εργοδοτική εισφορά βαρύνει τον οικείο δήμο ή την περιφέρεια όπου τα πρόσωπα αυτά έχουν εκλεγεί. Οι δήμοι ή οι περιφέρειες παρακρατούν την εισφορά του ασφαλισμένου από την αντιμισθία και την αποδίδουν με την εργοδοτική εισφορά στους οικείους φορείς εντός των προθεσμιών που προβλέπονται από τη νομοθεσία των φορέων.

3. Οι ρυθμίσεις των παραγράφων 1 και 2 έχουν εφαρμογή και για το συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης, καθώς και για το συμπαραστάτη του πολίτη και της επιχείρησης, που λαμβάνουν αντιμισθία σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 77 και 179 του ν. 3852/2010 αντίστοιχα.

4. Εισφορές που θα προκύψουν από την ασφάλιση των προσώπων των προηγούμενων παραγράφων στους οικείους ασφαλιστικούς φορείς από την 1.1.2011 μέχρι και τη δημοσίευση του παρόντος δεν επιβαρύνονται με πρόσθετα τέλη, προσαυξήσεις και λοιπές επιβαρύνσεις.

Η εξόφληση του ως άνω οφειλόμενου ποσού γίνεται εφάπαξ εντός διμήνου από την πρώτη του επομένου της δημοσίευσης μήνα ή σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις όσοι και οι μήνες ασφάλισης. Η πρώτη δόση καταβάλλεται εντός του μεθεπόμενου από τη δημοσίευση του παρόντος μήνα, και σε περίπτωση εκπρόθεσμης καταβολής δόσης, αυτή επιβαρύνεται με τα προβλεπόμενα για τις ασφαλιστικές εισφορές πρόσθετα τέλη, προσαυξήσεις και λοιπές επιβαρύνσεις.

Στις περιπτώσεις που τα ανωτέρω πρόσωπα ασφαρίζονται ως μισθωτοί, οι δήμοι ή οι περιφέρειες καταβάλλουν το σύνολο του ποσού της μηνιαίας δόσης με παρακράτηση της οφειλής του ασφαλισμένου από την αντιμισθία που λαμβάνει. Σε περίπτωση δε παραίτησής τους από τις εν λόγω θέσεις πριν την εξόφληση της οφειλής, ο ασφαλισμένος οφείλει να καταβάλει ανά μήνα στο δήμο ή την περιφέρεια το προβλεπόμενο για την εξόφληση της οφειλής ποσό.

5. Ειδικά, για τα πρόσωπα της παραγράφου 1α, τα οποία πριν την έναρξη της θητείας τους ήταν υπάλληλοι λοιπών Ν.Π.Ι.Δ. και λόγω του διορισμού τους

στις ανωτέρω θέσεις λαμβάνουν την ειδική άδεια των άρθρων 93 και 182 του ν. 3852/2010, για το χρονικό διάστημα από 1.1.2011 έως 31.12.2012 το σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών (εισφορά ασφαλισμένου και εργοδότη) προς τους οικείους φορείς, βαρύνει τον οικείο δήμο ή την περιφέρεια όπου τα πρόσωπα αυτά έχουν εκλεγεί.»

Το καθεστώς των άρθρων 93 και 182 του ν.3852/2010 τροποποιήθηκε με τα εδ.η' της υποπαραγράφου Β της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 μεταβάλλοντας κρίσιμες επιλογές ως προς τους υπόχρεους καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών επιφέροντας μεταβολή στην αρχική βασική κατεύθυνση του νομοθέτη που δεν μετέφερε στον ίδιο τον ασφαλισμένο αιρετό την υποχρέωση να καταβάλει ο ίδιος, εξ ιδίων πόρων, τις αναλογούσες σε αυτόν ασφαλιστικές εισφορές.

Οι μεταβολές που επήλθαν βάσει των διατάξεων των ως άνω νομοθετημάτων πρακτικά είναι οι κάτωθι: 1) Στην περίπτωση που ο αιρετός δήμαρχος επιλέξει την αντιμισθία, η παρακράτηση των εισφορών γίνεται από την αντιμισθία. Ο Δήμος υποχρεούται στην καταβολή της εισφοράς του εργοδότη η οποία υπολογίζεται επί των ως άνω αποδοχών του αιρετού. Επιπλέον, ο δήμαρχος υποχρεούται στην καταβολή κρατήσεων υπέρ ΤΑΔΚΥ και Τ.Π.Δ.Υ. 3% και 1% αντίστοιχα επί της αντιμισθίας. 2) Στην περίπτωση που ο αιρετός δήμαρχος επιλέξει τις αποδοχές της οργανικής του θέσης, η παρακράτηση των εισφορών γίνεται από τις αποδοχές αυτές.

Ο Δήμος υποχρεούται στην καταβολή της εισφοράς του εργοδότη η οποία υπολογίζεται επί των ως άνω αποδοχών του αιρετού.

Οι ασφαλιστικές εισφορές εργοδότη όπου αυτές προβλέπονται, βαρύνουν τον προϋπολογισμού του οικείου ΟΤΑ. Συνεπώς, σε όλες πλέον τις περιπτώσεις, ανεξαρτήτως της μορφής του εργοδότη, δηλαδή εάν είναι δημόσιος ή ιδιωτικός τομέας οι εργοδοτικές βαρύνουν τον δήμο και καταβάλλονται από αυτόν. Δηλαδή και όταν ακόμη ο αιρετός επιλέξει αντί της αντιμισθίας τις αποδοχές της οργανικής θέσης οι εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές καταβάλλονται από τον δήμο.

Στην περίπτωση που ο αιρετός δήμαρχος δεν επιλέξει την αντιμισθία, δεν θα υποβάλλεται στις προβλεπόμενες κρατήσεις για ΤΑΔΚΥ και ΤΠΔΥ και επομένως ο χρόνος θητείας του στη θέση του δημάρχου από τη διακοπή της αντιμισθίας και μετά δεν θα λογίζεται ως συντάξιμος στους ως άνω φορείς.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 3/2013 Εγκ. ΙΚΑ με θέμα την Αλλαγή υπόχρεου καταβολής εισφ. για ασφάλιση των αιρετών οργάνων των ΟΤΑ α' & β' Βαθμού

«Με τις διατάξεις της παρ.3 του ίδιου άρθρου (93 Ν.3852/2010) και τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 19165/15-4-2011 ΚΥΑ των Υπουργών Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης ορίζεται ότι οι εισφορές επί των αποδοχών της θέσης των αιρετών της παραγράφου 1 που αντιστοιχούν στον ασφαλισμένο αιρετό, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου, ενώ οι τυχόν εισφορές που αντιστοιχούν στον εργοδότη, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του φορέα από τον οποίο προέρχεται. Για τους υπαλλήλους των λοιπών ΝΠΙΔ το σύνολο των εισφορών τους βαρύνει τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου.

Κατά συνέπεια, το ποσοστό των εισφορών που βαρύνει τον ασφαλισμένο αιρετό (εισφορά εργαζομένου), υπολογίζεται επί των τακτικών μηνιαίων αποδοχών της οργανικής του θέσης και καταβάλλεται από το Δήμο όπου έχει εκλεγεί.

Το ποσοστό των εισφορών που αντιστοιχεί στον εργοδότη (εργοδοτική εισφορά) υπολογίζεται επί των ίδιων ως άνω αποδοχών του ασφαλισμένου αιρετού και καταβάλλεται από το φορέα της οργανικής του θέσης.

Για τους υπαλλήλους των λοιπών ΝΠΙΔ το σύνολο των εισφορών τους (εργοδοτική και εργατική εισφορά) βαρύνει τον προϋπολογισμό του οικείου Δήμου τις οποίες και αποδίδει στον οικείο ασφαλιστικό φορέα.

II. ΕΠΟΠΤΕΙΑ

A. Υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας

Η ΔΙΑΤΑΞΗ

Σύμφωνα με το άρ. 225 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει, προβλέπονται τα ακόλουθα:

1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α., εφόσον αφορούν: α) ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου, β) την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, γ) την αγορά και εκποίηση ακινήτων, δ) την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, ε) την επιβολή φόρων, τελών, δικαιωμάτων, στ) τη σύναψη κάθε μορφής συμβάσεων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και εκείνες που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, ζ) τη σύναψη δανείων, η) τη διενέργεια τοπικού δημοψηφίσματος όταν τούτο προβλέπεται από την

κείμενη νομοθεσία και θ) τις διαδικασίες κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

«Επίσης, αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των κοινωφελών επιχειρήσεων, των ΔΕΥΑ και των μονομετοχικών ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. που αφορούν: α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων και γ) λήψη δανείων.»

***** Το δεύτερο εδάφιο της παρ.1 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 7 Ν.4257/2014, ΦΕΚ Α 93/14.7.2014.**

«Ειδικά, σε ό,τι αφορά τις ΔΕΥΑ, εκτός από τις παραπάνω αποφάσεις, αποστέλλονται επιπλέον προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις εκείνες που αφορούν: α) την ψήφιση του προϋπολογισμού της επιχείρησης και του τεχνικού προγράμματος έργων, καθώς και κάθε τροποποίηση τους, β) την αγορά και εκποίηση ακινήτων κτημάτων, γ) την επιβάρυνση των ακινήτων της επιχείρησης με εμπράγματα δικαιώματα και δ) τις μελέτες, τα έργα και τις προμήθειες.»

***** Το τελευταίο εδάφιο της παρ.1 προστέθηκε με το άρθρο 10 παρ.5 Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)**

*****ΠΡΟΣΟΧΗ: Κατά την παρ.126 άρθρ.44 Ν.3979/2011,ΦΕΚ Α 138/16.6.2011:**

" Στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 περιλαμβάνονται και οι αποφάσεις των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης".

2. Η απόφαση αποστέλλεται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενη από αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης και από τα έγγραφα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη νόμιμη έκδοση της, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου. Οι δήμοι, οι περιφέρειες και οι ανωτέρω επιχειρήσεις τους υποχρεούνται να διαβιβάζουν και κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α..

3. "Ο Ελεγκτής Νομιμότητας ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευσή της στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη." Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η απόφαση είναι παράνομη, τότε αυτή ακυρώνεται.

*****Το εντός "" πρώτο εδάφιο αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 6 παρ.12 του Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)**

***** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά την παρ.10ιζ' άρθρου 18 Ν.3870/2010,ΦΕΚ Α 138/9.8.2010: "Στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 225 περιλαμβάνονται και οι αποφάσεις των Ν.Π.Δ.Δ. των δήμων και των περιφερειών".**

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

1. Αποφάσεις που υποχρεωτικά αποστέλλονται στην ΑΥΕ ΟΤΑ για έλεγχο

Στο άρθρο 225 προσδιορίζονται, με βάση τη σπουδαιότητά τους, οι αποφάσεις εκείνες των συλλογικών οργάνων των δήμων (και των περιφερειών) που αποστέλλονται υποχρεωτικώς στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α.

Υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας αποστέλλονται μόνο οι αποφάσεις που αφορούν τον κύκλο των θεμάτων που αναφέρονται περιοριστικά στο άρθρο 225 Ν. 3852/2010.

Ακολουθεί ενδεικτική απαρίθμηση των αποφάσεων που αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας με βάση τις κατηγορίες της παρούσας διάταξης:

α. Ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου

Κανονιστικές πράξεις είναι εκείνες που θεσπίζουν απρόσωπους κανόνες γενικού ή ειδικού περιεχομένου, όπως, ενδεικτικά, οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις:

- του άρθρου 79 Δ.Κ.Κ., που αφορούν την ψήφιση τοπικών κανονιστικών αποφάσεων
- του άρθρου 82 Δ.Κ.Κ., που αφορούν τη ρύθμιση της κυκλοφορίας, τον καθορισμό των πεζοδρομίων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, τον προσδιορισμό και λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων σε κοινόχρηστους χώρους
- του άρθρου 187, παρ. 1 Δ.Κ.Κ., που αφορούν τον καθορισμό των κατηγοριών δικαιούχων για την εκποίηση σε αυτούς δημοτικών οικοπέδων
- του άρθρου 189, παρ. 2 Δ.Κ.Κ., που αφορούν θέματα παραχώρησης χωρίς δημοπρασία σε γεωργούς δημότες κατοίκους για υτοκαλλιέργεια ή χρήση δημοτικών εκτάσεων

- των διοικητικών συμβουλίων των Ν.Π.Δ.Δ. με τις οποίες καθορίζονται όροι και προϋποθέσεις για τον τρόπο παροχής των υπηρεσιών τους κλπ.

β. Ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών

Σε αυτήν την κατηγορία εντάσσονται οι κατακυρωτικές αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των Δήμων και των οργάνων διοίκησης Ιδρυμάτων, Ν.Π.Δ.Δ. και Συνδέσμων αυτών, που λαμβάνονται για την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών. Τονίζεται ότι ο Ελεγκτής Νομιμότητας στο πλαίσιο του ελέγχου αυτού, μπορεί να ασκήσει παρεμπιπτόντως έλεγχο και σε κάθε άλλη πράξη (διακηρύξεις, δημοπρασίες, πρακτικά επιτροπών κλπ.), στην οποία στηρίχθηκε η έκδοση της κατακυρωτικής πράξης. Η κατακυρωτική πράξη ακυρώνεται, εάν από τον παρεμπίπτοντα έλεγχο προκύψει ότι η κατακυρωτική απόφαση στηρίχτηκε σε πράξη μη νόμιμη.

γ. Αγορά και εκποίηση ακινήτων

Ενδεικτικά αναφέρονται οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις:

- του άρθρου 186 παρ. 1 Δ.Κ.Κ., που αφορούν την εκποίηση ακινήτων του Δήμου ή της Κοινότητας και της παρ. 4, που αφορούν την απευθείας και χωρίς δημοπρασία εκποίηση δημοτικών ή κοινοτικών ακινήτων στο Δημόσιο, σε άλλους Ο.Τ.Α., σε επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α., σε Ν.Π.Δ.Δ. και σε οργανισμούς και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας για την εκτέλεση έργων του προγράμματός τους.
- του άρθρου 190 Δ.Κ.Κ., που αφορούν την ανταλλαγή οικοπέδων. Καίτοι στο παρόν άρθρο 225 Ν. 3852/2010 δεν αναφέρεται ρητά η ανταλλαγή, εν τούτοις σύμφωνα με το άρθρο 573 Α.Κ. στις περιπτώσεις ανταλλαγής εφαρμόζονται οι διατάξεις για την εκποίηση (πώληση και μεταβίβαση) ακινήτων.
- του άρθρου 191 Δ.Κ.Κ., που αφορούν την αγορά ακινήτων.

Σημειώνεται ότι δεν αποστέλλονται για έλεγχο οι αποφάσεις της οικονομικής επιτροπής για τις δημοπρασίες, που αφορούν τα ανωτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 201 Δ.Κ.Κ. (και το ισχύον Π.Δ. 270/1981, Α' 77), αλλά αυτές θα ελεγχθούν για τη νομιμότητά τους κατά τη διαδικασία του παρεμπίπτοντος ελέγχου της κατακυρωτικής απόφασης για την αγορά ή εκποίηση του ακινήτου, και η, τυχόν, πλημμέλειά τους μπορεί να επιφέρει την ακύρωση

αυτής της τελικής πράξης, στην οποία έχει ενσωματωθεί. Δηλ. εφαρμόζεται και στην κατηγορία αυτή ό,τι ισχύει στην προηγούμενη περίπτωση β .

δ. Κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις:

- του άρθρου 212 Δ.Κ.Κ., υπό τις προϋποθέσεις των διατάξεων του άρθρου 211 Δ.Κ.Κ., που αφορούν την απαλλοτρίωση ακινήτου και τη σύσταση δουλείας. Και εδώ θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι, καίτοι η σύσταση δουλείας δεν αναφέρεται ρητά στο άρθρο 149 Δ.Κ.Κ., οι σχετικές αποφάσεις πρέπει να αποστέλλονται για έλεγχο, αφού η σύσταση δουλείας αποτελεί βάρος για το ακίνητο και περιορίζει το δικαίωμα της κυριότητας επ' αυτού.
- του άρθρου 189, παρ. 2 και 4 Δ.Κ.Κ., που αφορούν την απαλλοτρίωση ιδιωτικών γαιών.

ε. Επιβολή φόρων, τελών και δικαιωμάτων

Ενδεικτικά αναφέρονται οι αποφάσεις που αφορούν στην επιβολή ή αναπροσαρμογή φόρων, τελών και δικαιωμάτων και λαμβάνονται σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις:

- του Β.Δ/τος 24-9/20-10-1958, όπως ισχύει, που αφορά στην επιβολή τέλους καθαριότητας & φωτισμού, τέλους χρήσης κοινοχρήστων χώρων, τέλους διαφήμισης για τις διαφημίσεις που υπάγονται στις κατηγορίες Α', Β' και Γ', τέλους και δικαιώματος ύδρευσης & αποχέτευσης, τέλους ή δικαιώματος χρήσης δημοτικών ή κοινοτικών κτημάτων, έργων ή υπηρεσιών,
- του άρθρου 24, παρ. 2 του Ν. 2130/1993, που αφορά στην επιβολή του τέλους ακίνητης περιουσίας,
- του άρθρου 20 του Ν. 2539/1997, που αφορά στην επιβολή τέλους επί των ακαθαρίστων εσόδων σε περιοχές που δεν ισχύει το σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων ή σε συγκεκριμένες κατηγορίες καταστημάτων,
- του άρθρου 25, παρ. 14 του Ν. 1828/1989, που αφορά στην επιβολή δυνητικών ανταποδοτικών τελών για υπηρεσίες ή τοπικά έργα που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, στην ανάπτυξη της περιοχής και στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών,

- του άρθρου 10, παρ. 1 του Ν. 1080/1980, που αφορά στην επιβολή φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων,
- του άρθρου 4 του Α.Ν. 582/1968 που αφορά στην επιβολή δικαιωμάτων ή τελών προς κάλυψη των δαπανών συντήρησης και λειτουργίας των κοιμητηρίων,
- του άρθρου 26, παρ. 2 του Ν. 1828/1989 και άρθρου 57, παρ. 14 του Ν. 2218/1994 που αφορούν στην επιβολή δικαιώματος εμπορίας ποσίμων υδάτων,
- του άρθρου 4 του Ν. 1900/1990 που αφορά στην επιβολή τελών στάθμευσης,
- του άρθρου 83 Δ.Κ.Κ., που αφορούν επιβολή κομίστρου για την εκτέλεση της δημοτικής συγκοινωνίας,
- του άρθρου 202, παρ. 3 Δ.Κ.Κ., που αφορούν τη μείωση ή απαλλαγή των δημοτικών φόρων ή τελών σε συγκεκριμένες κατηγορίες κατοίκων,
- του άρθρου 225, παρ. 5 Δ.Κ.Κ., που αφορούν την επιβολή «Πολιτιστικού Τέλους», ανταποδοτικού χαρακτήρα, για τη χρηματοδότηση έργων, εργασιών, προγραμμάτων και υπηρεσιών της «προγραμματικής σύμβασης πολιτιστικής ανάπτυξης».
- του άρθρου 18 παρ. 5 του νεοπαγούς Ν./2010 , που αφορά την επιβολή ανταποδοτικού τέλους απαλλοτρίωσης

στ. Σύναψη κάθε μορφής συμβάσεων, περιλαμβανομένων και εκείνων που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλες οι συμβάσεις που συνάπτουν οι Δήμοι, χωρίς καμμία απολύτως διάκριση, με απόφαση συλλογικού τους οργάνου, ανεξάρτητα εάν ως αντισυμβαλλόμενο μέρος υπογράφει μονομελές όργανο (π.χ. ο Δήμαρχος).

Έτσι, ενδεικτικά αναφέρουμε:

Ι. Αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις:

- του άρθρου 99 Ν. 3852/2010 που αφορούν τη σύναψη σύμβασης διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας
- του άρθρου 224 Δ.Κ.Κ., που αφορούν τη σύναψη συμβάσεων με νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα (συμπράξεις του Ν. 3389/2005, Α'232)

- του άρθρου 100 Ν. 3852/2010 που αφορούν τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων

II. Αποφάσεις του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου αναφορικά με τη διαχείριση της περιουσίας τους, όπως π.χ:

- του άρθρου 184 Δ.Κ.Κ., που αφορά τις δωρεές ακινήτων,
- του άρθρου 185 Δ.Κ.Κ., που αφορά την δωρεάν παραχώρηση κυριότητας και χρήσης δημοτικών και κοινοτικών ακινήτων,
- του άρθρου 186, παρ. 6 Δ.Κ.Κ., που αφορά την κατάρτιση σύμβασης μεταβίβασης της κυριότητας ακινήτων ή σύστασης επ' αυτών εμπραγμάτων δικαιωμάτων,
- του άρθρου 188 Δ.Κ.Κ., που αφορά την παραχώρηση χρήσης κατοικιών,
- του άρθρου 189, παρ. 1 Δ.Κ.Κ., που αφορά την παραχώρηση σε δημότες κατοίκους αποκαλυπτόμενων καλλιεργητικών εκτάσεων,
- του άρθρου 192 Δ.Κ.Κ., που αφορά την εκμίσθωση ακινήτων,
- του άρθρου 193 Δ.Κ.Κ., που αφορά τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης,
- του άρθρου 194 Δ.Κ.Κ., που αφορά την μίσθωση ακινήτων,
- του άρθρου 195 Δ.Κ.Κ., που αφορά την εκμίσθωση καλλιεργήσιμης γης,
- του άρθρου 199 Δ.Κ.Κ., που αφορά την εκποίηση, εκμίσθωση και δωρεά κινητών πραγμάτων.

Σε αυτήν την κατηγορία ελέγχονται οι κατακυρωτικές αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των Δήμων, Ιδρυμάτων, Ν.Π.Δ.Δ. και Συνδέσμων αυτών, που λαμβάνονται με σκοπό τη σύναψη των παραπάνω συμβάσεων. Επομένως, και στην περίπτωση αυτή ο Ελεγκτής Νομιμότητας στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας μπορεί να ασκήσει παρεμπιπτόντως έλεγχο και σε κάθε άλλη πράξη (διακηρύξεις κλπ.), στην οποία στηρίχθηκε η έκδοση της κατακυρωτικής. Η κατακυρωτική πράξη ακυρώνεται, εάν από τον παρεμπιπτόντα έλεγχο προκύψει ότι η κατακυρωτική απόφαση στηρίχτηκε σε προηγηθείσα μη νόμιμη πράξη της σχετικής διαδικασίας.

III. Αποφάσεις που αφορούν τη σύναψη συμβάσεων έργου και ορισμένου χρόνου με ιδιώτες για την παροχή υπηρεσιών, κλπ.

ζ. Σύναψη δανείων

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 264, 265 Ν. 3852/2010

η. Διενέργεια τοπικού δημοψηφίσματος

Οι αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου του άρθρου 216 Δ.Κ.Κ., με τις οποίες διαπιστώνεται η αναγκαιότητα διεξαγωγής του δημοψηφίσματος, που προσδιορίζεται το ερώτημα που πρόκειται να τεθεί σε ψηφοφορία, η ημερομηνία διεξαγωγής και το ύψος της δαπάνης που θα προκληθεί. Σημειώνεται ότι οι διατάξεις του άρθρου αυτού θα τεθούν σε ισχύ με την έκδοση του προβλεπόμενου στην παράγραφο 7 προεδρικού διατάγματος.

θ. Διαδικασίες κατάρτισης επιχειρησιακών προγραμμάτων

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο πλαίσιο του ά. 260 Ν. 3852/2010.

I. Οι αποφάσεις των επιχειρήσεων των δήμων, εκτός από τις αποφάσεις των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν την πλειοψηφία, που αφορούν α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων και γ) λήψη δανείων.

Με την ανωτέρω νεοπαγή ρύθμιση υπάγονται για πρώτη φορά σε καθεστώς διοικητικής εποπτείας οι πράξεις των δημοτικών επιχειρήσεων, καθώς μέχρι τώρα γινόταν δεκτό ότι δεν υπάγονται στον έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των οργάνων διοίκησης των δημοτικών επιχειρήσεων, υπό οποιαδήποτε μορφή και εάν δρουν, αφού οι τελευταίες χαρακτηρίζονται ρητά ως Ν.Π.Ι.Δ. (βλ. και Γνμδ. Ν.Σ.Κ. 508/2003).

Σκοπός της νέας πρόβλεψης είναι να ενισχυθούν οι αρχές της διαφάνειας και της νομιμότητας και στα εν λόγω δημοτικά νομικά πρόσωπα που είναι ιδιωτικού δικαίου και ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.

2. Αποφάσεις που δεν αποστέλλονται για έλεγχο νομιμότητας στην ΑΥΕ ΟΤΑ

Οι Δήμοι δεν αποστέλλουν στην οικεία ΑΥΕ για έλεγχο νομιμότητας τις αποφάσεις:

- των συλλογικών οργάνων, οι οποίες δεν ορίζονται ρητά στο άρθρο 225 (βλ. ανωτέρω υπό 1) όπως π.χ. η προέγκριση για την ίδρυση καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος, η χορήγηση άδειας λειτουργίας μουσικών οργάνων, οι αποφάσεις της οικονομικής επιτροπής για την άσκηση όλων των ένδικων μέσων και βοηθημάτων και για την υποβολή προσφυγών στις διοικητικές αρχές.
- των μονομελών οργάνων των Δήμων (Δημάρχου, Αντιδημάρχων, κ.λπ.), όπως π.χ. ο ορισμός αντιδημάρχου, χορήγηση αδειών κλπ.

• Εξυπακούεται ότι δεν αποστέλλονται για έλεγχο νομιμότητας πράξεις που δεν έχουν εκτελεστό χαρακτήρα και γι αυτό δεν προσβάλλονται και κατά τις διατάξεις του άρθρου 227 Ν. 3852/2010

Τέτοιες πράξεις, ενδεικτικά, είναι:

- απλές ειδοποιήσεις ή ανακοινώσεις
- απλές γνώμες,
- διαβιβαστικές πράξεις προς άλλες αρχές
- βεβαιωτικές πράξεις
- πρακτικά ορκωμοσίας
- πράξεις που ενσωματώθηκαν σε άλλη εκτελεστή διοικητική πράξη

3. Αποστολή απόφασης του συλλογικού οργάνου

Μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη συνεδρίαση του οργάνου που έλαβε την απόφαση, η οποία εμπίπτει στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτή Νομιμότητας, ο Δήμος, ή η επιχείρηση την αποστέλλουν στην ΑΥΕ. Η προθεσμία αυτή είναι ενδεικτική, όμως δεν πρέπει να υπερβαίνει ένα εύλογο διάστημα, εντός του οποίου θα πρέπει να αποστέλλεται η απόφαση για τον έλεγχο. Το εύλογο αυτό διάστημα δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα 30 ημέρες . Τονίζεται ότι υπερβολική καθυστέρηση ή και μη αποστολή για έλεγχο πράξης, μπορεί να επισύρουν πειθαρχικές κυρώσεις.

i. Αποδεικτικό δημοσίευσης

Η δημοσίευση των πράξεων των οργάνων των Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού πραγματοποιείται τρεις ημέρες μετά τη συνεδρίαση του οικείου συμβουλίου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 97, παρ. 6, 105, παρ. 5, 113, παρ. 6, 123, παρ. 10 και 132, παρ. 5 Δ.Κ.Κ. Για τη δημοσίευση συντάσσεται αποδεικτικό από δημοτικό υπάλληλο ή άλλο δημόσιο όργανο.

Εκτός από τις γενικές αυτές διατάξεις για τη δημοσίευση των πράξεων των συλλογικών οργάνων ισχύουν και ειδικές διατάξεις για ορισμένες κατηγορίες αποφάσεων, όπως για τις τοπικές κανονιστικές αποφάσεις του άρθρου 79, παρ. 4 Δ.Κ.Κ. , την επιβολή τελών, φόρων και δικαιωμάτων, σύμφωνα με το Β.Δ. 24-9/ 20-10-1958, την κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, σύμφωνα με το άρθρο 212, παρ. 9 Δ.Κ.Κ. κλπ.

ii. Αναγκαία στοιχεία που συναποστέλλονται

Πέραν του αποδεικτικού δημοσίευσης, για να καταστεί εφικτός ο έλεγχος νομιμότητας από τον Ελεγκτή Νομιμότητας θα πρέπει η απόφαση να συνοδεύεται από όλα εκείνα τα έγγραφα στοιχεία, τα οποία όχι μόνο μνημονεύονται στη σχετική απόφαση, αλλά και επί των οποίων επιστηρίχτηκε η λήψη της, όπως είναι π.χ. για τις αποφάσεις που εντάσσονται στο κύκλο θεμάτων αναφορικά με ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, όλες οι αποφάσεις που οδήγησαν στην τελική κατακυρωτική απόφαση.

iii. Επιπλέον στοιχεία

Πέραν των ανωτέρω, οι δήμοι, και οι ανωτέρω επιχειρήσεις τους υποχρεούνται να διαβιβάζουν και κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α.

4. Συνέπειες παράλειψης αποστολής της απόφασης

Σύμφωνα δε με τις ως άνω διατάξεις, που ρυθμίζουν την άσκηση εποπτείας επί των Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού, οι πράξεις των δημοτικών συμβουλίων είναι εκτελεστές αφότου εκδοθούν, οφείλουν όμως τα αρμόδια όργανα των Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού να αποστέλλουν τις πράξεις αυτές εντός προθεσμίας 15 ημερών, η οποία είναι ενδεικτική, στην ΑΥΕ, αρμόδιο όργανο για την άσκηση της από το

Σύνταγμα και το νόμο επιβαλλόμενης εποπτείας, υπό τη μορφή ελέγχου νομιμότητας των πράξεων αυτών. Δεδομένου δε του ότι οι εποπτευόμενες πράξεις είναι εκτελεστές εκ του νόμου από την έκδοσή της, παρέπεται ότι η παράλειψη αποστολής τους στην ΑΥΕ προς άσκηση εποπτείας, δεν τις καθιστά για το λόγο αυτό πλημμελείς. Γεννώνται όμως ευθύνες πειθαρχικές, και ενδεχομένως ποινικές, των αρμοδίων οργάνων των Ο.Τ.Α. για παράβαση του καθήκοντος αποστολής των πράξεων αυτών στην ΑΥΕ για την άσκηση της εποπτείας (βλ. ΕΣ 189/2009, 227/2009).

5. Κατά χρόνο αρμοδιότητα του Ελεγκτή Νομιμότητας

Ο Ελεγκτής Νομιμότητας ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευσή της στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. Εντός της προθεσμίας αυτής οφείλει να εκδώσει απόφαση για την νομιμότητα ή την ακύρωση αυτής της ελεγχόμενης πράξης.

Παρά την γραμματική διατύπωση της διάταξης, κατ' ορθή τελεολογική και συστηματική ερμηνεία, η αποκλειστική προθεσμία των τριάντα (30) ημερών άρχεται από την περιέλευση σε αυτόν του πλήρους φακέλου της σχετικής προς έλεγχο πράξης. Σε περίπτωση που λείπουν κάποια από τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τον έλεγχο και ζητηθεί η αποστολή ή συμπλήρωσή τους, η αποκλειστική προθεσμία 30 ημερών άρχεται από την περιέλευση αυτών, εφόσον έκτοτε είναι δυνατόν να διαμορφωθεί ολοκληρωμένη κρίση για τη νομιμότητα ή μη της πράξης (πρβλ. ΣτΕ 2242/2008, 2115/2009).

Μετά την παρέλευση της αποκλειστικής προθεσμίας των 30 ημερών ο Ελεγκτής Νομιμότητας καθίσταται κατά χρόνο αναρμόδιος και δεν μπορεί να ακυρώσει την πράξη. Ο αποκλειστικός χαρακτήρας της προθεσμίας επιβάλλεται από την ανάγκη επίτευξης βεβαιότητας των διοικητικών καταστάσεων και ασφάλειας δικαίου. Για τον λόγο αυτόν η αμφιβολία της διοίκησης και των διοικουμένων σχετικά με την ακύρωση της διοικητικής πράξης πρέπει να επιλύεται σε σύντομο χρονικό διάστημα.

6. Υποχρέωση έκδοσης ειδικής πράξης από τον Ελεγκτή Νομιμότητας

Σε κάθε περίπτωση, είτε κρίνεται η ελεγχόμενη πράξη νόμιμη, είτε ακυρώνεται, πρέπει να εκδίδεται αντιστοίχου περιεχομένου απόφαση από τον Ελεγκτή Νομιμότητας, αφού η διάταξη του άρθρου 225 παρ. 3 απαιτεί

αδιακρίτως σε κάθε περίπτωση την έκδοση σχετικής απόφασης. Συνεπώς, δεν αρκεί απλή επισημείωση (π.χ. με σφραγίδα) στο σώμα της ελεγχόμενης πράξης.

Σημειώνεται ότι στην περίπτωση παρέλευσης απράκτων των αποκλειστικών προθεσμιών προς ακύρωση πράξεων των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. από τον Ελεγκτή Νομιμότητας στο πλαίσιο υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας, υφίσταται, βάσει της αρχής της χρηστής διοίκησης, υποχρέωση προς έκδοση διαπιστωτικού χαρακτήρα απόφασης για τεκμαιρόμενη νομιμότητά τους. (Ν.Σ.Κ. τμήμα Γ' 34/2008, Βλ. και ΕΣ 227/2009).

7. Έλεγχος νομιμότητας από τον Ελεγκτή Νομιμότητας²

Κατά την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ ο Ελεγκτής Νομιμότητας οφείλει να ερευνά εάν οι πράξεις είναι νόμιμες από κάθε άποψη. Επομένως, κατά τον έλεγχο νομιμότητας ερευνά όχι μόνο τα τυπικά στοιχεία των πράξεων, αλλά και το περιεχόμενο αυτών.

Κατά τον έλεγχο νομιμότητας που ασκείται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας είτε βάσει του άρθρου 225 είτε αυτεπαγγέλτως κατά το ά. 226, ερευνάται αν η ρύθμιση που επιβάλλεται με την απόφαση αυτή έρχεται σε αντίθεση με ισχύοντα κανόνα δικαίου, (νόμο, προεδρικό διάταγμα, κανονιστική απόφαση της διοίκησης, αλλά και κανονιστικές αποφάσεις που θεσπίζουν οι ίδιοι οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. σύμφωνα με το άρθρο 79 Δ.Κ.Κ. κ.λπ.)

Λόγοι που επιφέρουν την ακύρωση της πράξης είναι οι εξής:

- i. αναρμοδιότητα του εκδόντος την πράξη οργάνου
- ii. παράβαση τύπων της διαδικασίας
- iii. παράβαση νόμου
- iv. κατάχρηση εξουσίας.

- i. Αναρμοδιότητα

² ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)

Αναρμοδιότητα συντρέχει στην περίπτωση που άλλο όργανο είναι αρμόδιο (καθ' ύλη ή κατά τόπο) για την έκδοση της πράξης, ή όταν κανένα διοικητικό όργανο δεν είναι αρμόδιο να την εκδώσει.

Π.χ. για την κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης αρμόδιο είναι το δημοτικό συμβούλιο και όχι η οικονομική επιτροπή. (ΔΚΚ 212)

ii. Παράβαση τύπων της διαδικασίας

Εδώ ερευνάται αν η πράξη έχει τα τυπικά γνωρίσματα που απαιτούνται από τις οικείες διατάξεις προκειμένου να παράξει έννομα αποτελέσματα. Ετσι, κατά το στάδιο αυτό ελέγχονται ενδεικτικά τα ακόλουθα:

- Αν έχει το συμβούλιο τη νόμιμη απαρτία.
- Αν έχουν προσκληθεί νόμιμα τα απόντα μέλη του συμβουλίου.
- Αν στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου έχει προσκληθεί ο Δήμαρχος και οι σύμβουλοι όπως ορίζει ο νόμος, εφόσον από το οικείο πρακτικό δεν προκύπτει η παρουσία τους.
- Αν η συνεδρίαση του συμβουλίου έχει γίνει δημόσια, όπως επιβάλλεται, κατά κανόνα.
- Αν η απόφαση περιλαμβανόταν ως θέμα στην ημερήσια διάταξη (πρόσκληση).
- Αν θέμα εκτός ημερήσιας διάταξης έχει εισαχθεί για συζήτηση σύμφωνα με το νόμο ως κατεπείγον.
- Αν η απόφαση για κάθε θέμα έχει ληφθεί με την απαιτούμενη από το νόμο πλειοψηφία.
- Αν έχει παρασχεθεί η γνώμη άλλου οργάνου, όπου αυτή απαιτείται.
- Αν υφίστανται στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι έχει πάρει μέρος στη συζήτηση κάποιου θέματος ή στην κατάρτιση κάποιας απόφασης σύμβουλος που έχει κώλυμα από υλικό συμφέρον.

Διευκρινίζεται ότι η μη δημοσίευση δημοσιευτέων πράξεων τις καθιστά ανυπόστατες, και ως εκ τούτου τυχόν προσφυγή εναντίον τους είναι απαράδεκτη (ΣΤΕ 5078/1987, 5060/1987). Εντούτοις, ενδέχεται να είναι επιβεβλημένη η ακύρωσή τους για λόγους ασφάλειας δικαίου, ιδίως εάν η διοίκηση έχει αρχίσει την εκτέλεση της εν λόγω (ανυπόστατης) πράξης ή στηρίζεται σε αυτήν για περαιτέρω ενέργειές της, τ.ε. εάν οι ανυπόστατες

πράξεις έχουν ήδη εφαρμοστεί ή ενδέχεται να εφαρμοστούν (ΣτΕ 534/1995, 494/1994) ή η διοίκηση τις θεωρεί ισχυρές (ΣτΕ 5012/1997, 5814/1996).

iii. Παράβαση νόμου

Εδώ ερευνάται η τήρηση από τον οικείο Ο.Τ.Α. της αρχής της νομιμότητας, δηλ. εάν έχει παραβιασθεί κανόνας δικαίου που σχετίζεται με την ελεγχόμενη απόφαση, από οποιαδήποτε πηγή και αν προέρχεται (Σύνταγμα, διεθνής συνθήκη, ευρωπαϊκό δίκαιο, τυπικός νόμος, διάταγμα, κανονιστική διοικητική πράξη, γενική αρχή του δικαίου).

Σύμφωνα με γενική αρχή του δικαίου η νομιμότητα της ελεγχόμενης πράξης κρίνεται βάσει του νομικού καθεστώτος που ισχύει κατά το χρόνο της έκδοσής της.

Ο έλεγχος νομιμότητας περιλαμβάνει κυρίως την ευθεία παράβαση νόμου, την πλάνη περί τα πράγματα, την υπέρβαση των άκρων ορίων διακριτικής ευχέρειας, την έλλειψη και τις πλημμέλειες της αιτιολογίας, την παράβαση του δεδουλευμένου που απορρέει από δικαστική απόφαση και την ανάκληση πράξεων κατά παράβαση των διατάξεων περί ανακλήσεως.

Κατά τον έλεγχο αυτό ερευνώνται, πέραν της παράβασης κανόνα δικαίου όπως προελέχθη, και οι ακόλουθες περιπτώσεις που χρήζουν περαιτέρω διευκρινίσεων:

- Η πλάνη περί τα πράγματα, δηλαδή, εφόσον αποδεικνύεται ότι ο Ο.Τ.Α. πεπλανημένα εξέλαβε ότι υφίστανται οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση της πράξης. Παράδειγμα: Έχει χορηγηθεί άδεια ίδρυσης και λειτουργίας καφετέριας σε ισόγειο πολυκατοικίας, χρήση όμως που απαγορεύεται από τον κανονισμό της πολυκατοικίας. Ο Δήμος αγνοούσε το γεγονός αυτό, αφού είχε προσκομιστεί ψευδής δήλωση του διαχειριστή της πολυκατοικίας. Η απόφαση αυτή πρέπει να ακυρωθεί από το Γενικό Γραμματέα.
- Η κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειας ή υπέρβαση των άκρων ορίων της. Τα ακόλουθα στοιχεία συνήθως συνιστούν κακή χρήση ή υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας:
 - η υπέρβαση του λογικού περιεχομένου της αναφερόμενης στην εφαρμοστέα διάταξη αόριστης έννοιας
 - η αντίθεση στον σκοπό της διάταξης που παρέχει την αρμοδιότητα

- η παράβαση της αρχής της ισότητας
- η παράβαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου
- η παράβαση της αρχής της αναλογικότητας

- Τα ελαττώματα της αιτιολογίας ή η έλλειψη αυτής.

Στοιχεία της αιτιολογίας είναι η αναφορά των κανόνων δικαίου στους οποίους στηρίζεται η έκδοση της πράξης, η τυχόν ερμηνεία τους, η ουσιαστική εκτίμηση των πραγματικών καταστάσεων, καθώς και τα κριτήρια και οι σκέψεις του οργάνου σχετικά με την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας.

Η αιτιολογία μπορεί να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλλου, εκτός αν επιβάλλεται ρητώς από τις οικείες διατάξεις οπότε πρέπει να περιέχεται στο σώμα της πράξης.

Η αιτιολογία πρέπει οπωσδήποτε να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- να είναι ειδική (όχι γενική και αόριστη), δηλ. σχετική με την ελεγχόμενη πράξη
- να είναι πλήρης ή επαρκής, δηλ. να περιέχει με σαφήνεια τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία για την ορθότητα της απόφασης του Δήμου.
- να ανταποκρίνεται στα στοιχεία του φακέλλου.
- Κανονιστικές πράξεις

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας οι κανονιστικές πράξεις δεν χρήζουν αιτιολογίας αλλά ελέγχονται μόνο από την άποψη της συνδρομής των όρων της εξουσιοδοτικής διάταξης, επί τη βάση της οποίας εκδίδονται, καθώς και για τις τυχόν υπερβάσεις των ορίων της εξουσιοδοτήσεως (ΣτΕ 3869/2000). Επομένως, οι κανονιστικές αποφάσεις προσβάλλονται μόνο για υπέρβαση της εξουσιοδότησης και όχι για κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειας (ΣτΕ 276/2002). Έτσι δεν μπορεί να ακυρωθεί κανονιστική απόφαση δημοτικού συμβουλίου με την αιτιολογία ότι αυτή υπερβαίνει τα άκρα όρια της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης, (ΣτΕ 276/2002).

Παράδειγμα 1: ο Δήμος αρνείται να χορηγήσει άδεια χρήσης κοινοχρήστου χώρου σε ζαχαροπλαστείο, ενώ έχει χορηγήσει τέτοια άδεια σε διπλανό ζαχαροπλαστείο (μη τήρηση της αρχής της ισότητας).

Παράδειγμα 2: ο Δήμος καταβάλει την αποζημίωση για απαλλοτρίωση σε χρόνο πολύ μεταγενέστερο από το χρόνο που επιδικάστηκε η αποζημίωση, οπότε η αποζημίωση ουσιαστικά δεν ανταποκρίνεται στην σημερινή αξία του ποσού αυτού (παραβίαση αρχής χρηστής διοίκησης).

Παράδειγμα 3: ο Δήμος συστήνει δουλεία διόδου σε βάρος ιδιωτικού ακινήτου, ενώ θα μπορούσε να επεκτείνει διερχόμενη οδό, με ελάχιστο κόστος, χωρίς να θιγούν ιδιοκτησίες (παραβίαση αρχής αναλογικότητας).

Παράδειγμα 4: ο Δήμος αρνείται τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης πτηνοκτηνοτροφικής μονάδας, επικαλούμενος γενικά την επιβάρυνση του περιβάλλοντος, ενώ για τη μονάδα αυτή υπάρχει έγκριση χωροθέτησης, έγκριση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και θετική γνωμοδότηση της επιτροπής σταβλισμού (αιτιολογία γενική και αόριστη, αλλά και κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειας).

Παράδειγμα 5: ο Δήμαρχος απορρίπτει αίτηση διοικητικού υπαλλήλου για απόσπαση από άλλο Δήμο λόγω συνυπηρέτησης με σύζυγο δημόσιο υπάλληλο, καίτοι δεν αντιμετωπίζει ζήτημα εξασφάλισης πίστωσης για τη δαπάνη μισθοδοσίας, επικαλούμενος μη έλλειψη προσωπικού, ενώ παράλληλα ζητά τη σύναψη συμβάσεων έργου για διοικητικές ειδικότητες (αιτιολογία ανεπαρκής).

iv. Κατάχρηση εξουσίας

Αυτή υπάρχει μόνο στις ατομικές πράξεις διακριτικής ευχέρειας. Έχει όλα τα χαρακτηριστικά της νόμιμης πράξης, αλλά όμως με αυτή επιδιώκεται άλλος σκοπός και όχι ο σκοπός που τάσσεται με τον κανόνα δικαίου. Για τις κανονιστικές πράξεις δεν υπάρχει κατάχρηση εξουσίας, γιατί αυτή υπάρχει μόνο όταν εφαρμόζονται οι κανόνες δικαίου και όχι όταν τίθενται κανόνες δικαίου, όπως συμβαίνει με τις κανονιστικές πράξεις. Π.χ. ο Δήμος αποφάσισε την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου για στέγαση των υπηρεσιών του, καίτοι δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα τέτοιο, με σκοπό την εξόντωση του ιδιοκτήτη για προσωπικούς λόγους.

Η κατάχρηση εξουσίας προϋποθέτει πράξη νόμιμη από κάθε άλλη άποψη, δηλ. αρμοδιότητας, τύπων και παράβαση νόμου κατ' ουσίαν, γιατί αν η

πράξη πάσχει από ένα από τα δύο αυτά ελαττώματα, ακυρώνεται γι' αυτό το ελάττωμα και δεν υπάρχει λόγος να εξετασθεί η περίπτωση της κατάχρησης εξουσίας.

Υποστηρίζεται ότι η κατάχρηση εξουσίας πρέπει να προταθεί από τον βλαπτόμενο πολίτη, ο οποίος και οφείλει να αποδείξει πλήρως τον ξένο σκοπό στον οποίο απέβλεπε το όργανο που εφάρμοσε το νόμο .

Β. Αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας- Ειδική διοικητική προσφυγή - Αιτήσεις θεραπείας- Αναστολή εκτέλεσης

ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 226 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει, προβλέπονται τα ακόλουθα:

1. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί αυτεπαγγέλτως να ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των επιχειρήσεών τους, εκτός από τις αποφάσεις των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν την πλειοψηφία, καθώς και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δύο μηνών αφότου η απόφαση έχει δημοσιευθεί ή εκδοθεί.

2. Οι δήμοι, οι περιφέρειες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών και οι επιχειρήσεις τους, καθώς και οι σύνδεσμοι υποχρεούνται να παρέχουν κάθε στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. με σκοπό την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τα άρθρα 227 και 228 του ν. 3852.2010, όπως ισχύει, ορίζεται ότι:

1.α. Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτησή της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίησή της ή αφότου έλαβε γνώση αυτής.

β. Προσφυγή επιτρέπεται και κατά παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας των οργάνων της προηγούμενης παραγράφου. Στην περίπτωση

αυτή η προσφυγή ασκείται εντός δεκαημέρου από την άπρακτη παρέλευση της ειδικής προθεσμίας που, τυχόν, τάσσει ο νόμος για την έκδοση της οικείας πράξης, διαφορετικά μετά την παρέλευση τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερομένου.

2. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας αποφαινεται επί της προσφυγής μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών από την υποβολή της. Αν παρέλθει η ανωτέρω προθεσμία χωρίς να εκδοθεί απόφαση θεωρείται ότι η προσφυγή έχει σιωπηρώς απορριφθεί.

3. Η άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων.

4. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας είναι αρμόδιος να αποφαινεται επί:

α) αιτήσεων θεραπείας για έργα με προϋπολογισμό μέχρι 5.000.000 ευρώ προ Φ.Π.Α., μελετών και υπηρεσιών που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42 Α') και αφορούν δήμους,

β) αιτήσεων θεραπείας για έργα με προϋπολογισμό μέχρι 5.000.000 ευρώ προ Φ.Π.Α., μελετών και υπηρεσιών που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42 Α') και αφορούν περιφέρειες.

Άρθρο 228

Αναστολή εκτέλεσης

1. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα με την προσφυγή του προηγούμενου άρθρου, να αναστέλλει με απόφασή του την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης. Τα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 περ. α' του άρθρου 227 ειδοποιούνται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. για την άσκηση της προσφυγής και τους παρέχεται σύντομη προθεσμία για την έκθεση των απόψεών τους. Αν συντρέχει εξαιρετικός λόγος επείγοντος ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί να αναστείλει την προσβαλλόμενη πράξη και πριν από τη διαβίβαση των απόψεων των ανωτέρω νομικών προσώπων.

2. Η αναστολή χορηγείται εφόσον η προσφυγή παρίσταται προδήλως βάσιμη ή κρίνεται ότι ο ασκών την ειδική διοικητική προσφυγή θα υποστεί ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη μέχρι την εξέτασή της.

3. Η πράξη αναστολής ισχύει μέχρι την έκδοση απόφασης του Ελεγκτή Νομιμότητας επί της προσφυγής ή την άπρακτη πάροδο των δύο (2) μηνών, εντός των οποίων οφείλει να αποφανθεί ο Ελεγκτής Νομιμότητας κατά την παράγραφο 2 του προηγούμενου άρθρου.

4. Ανάκληση της απόφασης που χορηγεί την αναστολή επιτρέπεται μόνο εφόσον γίνει επίκληση νεότερων κρίσιμων στοιχείων τα οποία δεν είχαν τεθεί υπόψη του Ελεγκτή Νομιμότητας κατά την έκδοση της απόφασής του ή μεταβλήθηκαν τα δεδομένα βάσει των οποίων χορηγήθηκε η αναστολή.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορεί να ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα της διαδικασίας για τη χορήγηση αναστολής.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

1. Περιεχόμενο της ρύθμισης. Εξορθολογισμός και ενοποίηση της διαδικασίας αυτεπάγγελτου ελέγχου νομιμότητας

Στο άρθρο 226 προβλέπεται η δυνατότητα του Ελεγκτή Νομιμότητας να ασκεί αυτεπάγγελτο έλεγχο νομιμότητας, εντός ορισμένης προθεσμίας, και να ακυρώνει οποιαδήποτε απόφαση των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών καθώς και των επιχειρήσεων τους, πλην των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι Ο.Τ.Α. δεν έχουν την πλειοψηφία.

Με τη διάταξη αυτή, η οποία εφαρμόζεται για τους δήμους και τις περιφέρειες αντιμετωπίζεται ενιαία ο αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας πράξεων και των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης και μεταβάλλεται έτσι το μέχρι σήμερα ισχύον καθεστώς του Κ.Δ.Κ. και του Κ.Ν.Α. που διαφοροποιούσε τη διαδικασία και τα όργανα του σχετικού ελέγχου για δήμους και κοινότητες αφενός και νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις αφετέρου (βλ. άρθρα 149 Κ.Δ.Κ. και 68 Κ.Ν.Α.).

2. Ο αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας

I. Στο πλαίσιο της διοικητικής εποπτείας που ασκεί ο Ελεγκτής Νομιμότητας, και έχοντας ως γνώμονα τις γενικές αρχές της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης προστασίας του διοικούμενου, εγκαθιδρύεται ο αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτή Νομιμότητας επί όλων των πράξεων όλων των οργάνων, συλλογικών και μονομελών, των Δήμων, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών καθώς και των επιχειρήσεων τους, πλην των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι Ο.Τ.Α. δεν έχουν την πλειοψηφία..

II. Η διάταξη αποσκοπεί στην αποτροπή νομιμοποίησης παράνομων καταστάσεων, κυρίως για περιπτώσεις αποφάσεων που δεν αποστέλλονται

υποχρεωτικά για έλεγχο. Οι πράξεις, λοιπόν, αυτές μπορούν να ελεγχθούν από τον Ελεγκτή Νομιμότητας, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών, αφότου η απόφαση αυτή έχει δημοσιευτεί ή εκδοθεί.

III, Σημειώνεται ότι κατ' αρχήν εντός αυτής της προθεσμίας θα πρέπει ο Ελεγκτής Νομιμότητας να συλλέξει όλα εκείνα τα έγγραφα που είναι αναγκαία για την ακύρωση της απόφασης, καθώς και να εκδώσει την ακυρωτική απόφαση. Η παρ. 2 καθιερώνει ειδική υποχρέωση να παρέχουν οι δήμοι, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών και οι επιχειρήσεις τους καθώς και οι σύνδεσμοι υποχρεούνται κάθε στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. με σκοπό την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας. Επομένως, είναι σύμφωνο με τον σκοπό της διάταξης να γίνει δεκτό ότι σε περίπτωση άρνησης συμμόρφωσης των δήμων κ.λπ. με τα αιτήματα για παροχή στοιχείων από την ΑΕΥ (εφόσον αυτά υποβάλλονται εντός της δίμηνης προθεσμίας), πέραν των τυχόν πειθαρχικών ευθυνών, παρατείνεται η ανωτέρω προθεσμία και μπορεί να ακυρωθεί η πράξη μέσα στον απολύτως αναγκαίο χρόνο από την παροχή των αναγκαίων στοιχείων στην ΑΥΕ. Διαφορετικά, αν γινόταν δηλ. δεκτό ότι η δίμηνη προθεσμία δεν παρατείνεται, θα μπορούσε ο Δήμος να ακυρώνει στην πράξη τον έλεγχο νομιμότητας ακολουθώντας την παρελκυστική τακτική της καθυστέρησης αποστολής των αιτουμένων στοιχείων πέραν του διμήνου.

IV. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας ασκεί τον αυτεπάγγελτο έλεγχο αφού με οποιονδήποτε τρόπο περιέλθει σε γνώση του η πράξη αυτή. Δηλ. ο Γενικός Γραμματέας μπορεί να ασκήσει τον έλεγχο αυτόν ή κατόπιν αναφοράς πολίτη, ή δημοσιεύματος στον Τύπο ή εφόσον η πράξη αυτή περιήλθε στην υπηρεσία της Περιφέρειας από τον ίδιο τον Ο.Τ.Α. α' βαθμού κλπ.

V. Επισημαίνεται ότι το Δημοτικό ή Κοινοτικό συμβούλιο δεν μπορεί να επανέλθει στο ζήτημα της απόφασης που ακυρώθηκε από τον Ελεγκτή Νομιμότητας³, παρά μόνο σε περίπτωση αλλαγής των πραγματικών δεδομένων ή ύπαρξης διαφορετικών στοιχείων (ΣΤΕ 431/1965). Είναι

³ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)

αυτονόητο ότι μπορεί να εκδώσει απόφαση, το περιεχόμενο της οποίας θα συμμορφώνεται με την ακυρωτική απόφαση.

3. Καινοτομίες σε σχέση με το προϊσχύον δίκαιο

I. Επιμήκυνση των προθεσμιών

Η δεκαήμερη προθεσμία άσκησης της προσφυγής (ΔΚΚ 150) επιμηκύνεται πλέον για τους διοικούμενους σε δεκαπενθήμερη και αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτησή της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίησή της ή αφότου έλαβαν γνώση αυτής. Η ανάρτηση στο διαδίκτυο αποκτά πλέον ιδιαίτερη σημασία καθώς πριν λάβει χώρα δεν αρχίζει η 15ήμερη προθεσμία προσβολής της πράξης.

Αντιστοίχως επιμηκύνεται και η αποκλειστική προθεσμία για την απόφανση επί της προσφυγής. Η προθεσμία ενός μήνα που ίσχυε προηγουμένως (ΔΚΚ 150 παρ. 2) επιμηκύνεται σε δύο μήνες (ά. 227 παρ. 2). Επιδιώκεται έτσι να περιοριστούν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν εκδίδεται απόφαση επί της προσφυγής λόγω κατά χρόνο αναρμοδιότητας του ελέγχοντος οργάνου.

II. Η ειδική διοικητική προσφυγή ως προϋπόθεση του παραδεκτού των ενδίκων βοηθημάτων.

Κατά την παρ. 3 του άρθρου 227, η άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων στα αρμόδια δικαστήρια. Η ρύθμιση δικαιολογείται από το ότι η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ παρέχει εγγυήσεις για σοβαρό και τεκμηριωμένο έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των ΟΤΑ που εξασφαλίζει τη νομική επεξεργασία των προβαλλομένων ζητημάτων και επομένως επιτρέπει αφενός την έγκαιρη αποκατάσταση της νομιμότητας, όταν πλήττεται, και αφετέρου διευκολύνει το δικαστικό έλεγχο, όταν ο ενδιαφερόμενος επιλέγει αυτή τη λύση, διότι τα δικαστήρια έχουν ενώπιον τους πράξεις οι οποίες διαθέτουν, τουλάχιστον, νομική αρτιότητα.

Με τον τρόπο αυτό όμως η άσκηση ειδικής διοικητικής προσφυγής καθίσταται για πρώτη φορά προϋπόθεση του παραδεκτού της σχετικής αίτησης ακύρωσης. Ειδικότερα:

Κατά τη δικονομία των διοικητικών διαφορών (ά. 45 παρ. 2 π.δ. 18/1989, ά. 63 παρ. 3 ΚΔΔ), η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής συνιστά προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης ακύρωσης και της προσφυγής ουσίας. Στην περίπτωση αυτή το ένδικο βοήθημα μπορεί να ασκηθεί μόνο κατά της πράξης που εκδίδεται επί της προσφυγής.

Με την παρ. 3 εισάγεται, επομένως για πρώτη φορά, κατ' απόκλιση προς την γενική ρύθμιση του ΠΔ 18/1989 και του ΚΔΔ, ως προϋπόθεση του παραδεκτού των ενδίκων βοηθημάτων κατά πράξεων των οργάνων των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων, η προηγούμενη άσκηση «ειδικής διοικητικής» προσφυγής κατά των εν λόγω πράξεων, ενώπιον του «Ελεγκτή Νομιμότητας», η οποία επιτρέπει έλεγχο μόνον της νομιμότητάς τους (το άρθρο 25 παρ. 2 Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας διακρίνει τις δύο κατηγορίες προσφυγών: «Το διοικητικό όργανο, ανάλογα με την πρόβλεψη των σχετικών διατάξεων, είτε εξετάζει μόνο τη νομιμότητα της πράξης, οπότε και μπορεί να την ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει ή να απορρίψει την προσφυγή (ειδική διοικητική προσφυγή), είτε εξετάζει τόσο τη νομιμότητα της πράξης όσο και την ουσία της υπόθεσης, οπότε και μπορεί να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει ή να τροποποιήσει την πράξη ή να απορρίψει την προσφυγή (ενδικοφανής προσφυγή)»).

III. Αρμοδιότητα επί δημοτικών έργων

Τέλος, στην αρμοδιότητα του Ελεγκτή Νομιμότητας⁴ περιέρχεται και η εξέταση των αιτήσεων θεραπείας για έργα δήμων μέχρι του ποσού των 5.000.000 ευρώ με σκοπό να ενισχυθεί περαιτέρω ο έλεγχος στον ευαίσθητο αυτό τομέα που συνάπτεται με την οικονομική διαχείριση των Ο.Τ.Α.

⁴ **ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)**

4. Ο έλεγχος νομιμότητας στο πλαίσιο της ειδικής διοικητικής προσφυγής

Στο πλαίσιο του κατασταλτικού ελέγχου νομιμότητας, οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσφύγει στον Ελεγκτή Νομιμότητας και να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των Δήμων, των Ν.Π.Δ.Δ. αυτών και των συνδέσμων, για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτησή της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίησή της ή αφότου έλαβε γνώση αυτής.

Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής, όπως και η άσκησή της, δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης.

Στην περίπτωση υποβολής προσφυγής ο έλεγχος αφορά καταρχάς το παραδεκτό αυτής και στην συνέχεια το βάσιμο. Εφόσον κριθεί ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή, τότε ελέγχεται το βάσιμο αυτής, διαφορετικά απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

I. Προϋποθέσεις παραδεκτού της προσφυγής

α) Έννομο συμφέρον

i. Γενικά

Σύμφωνα με την παρ. 1 του ά. 227 «Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτησή της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίησή της ή αφότου έλαβε γνώση αυτής».

Το έννομο συμφέρον συνιστά συγχρόνως προϋπόθεση του παραδεκτού των ενδίκων βοηθημάτων κατά των αποφάσεων των ΟΤΑ, όπως και των διοικητικών πράξεων εν γένει:

Το ά. 47 ΠΔ 18/1989 προβλέπει ότι «Αίτηση ακυρώσεως δικαιούται να ασκήσει ο ιδιώτης ή το νομικό πρόσωπο, τους οποίους αφορά η διοικητική πράξη ή των οποίων έννομα συμφέροντα, έστω και μη χρηματικά, προσβάλλονται από αυτήν. 2. Αίτηση ακυρώσεως δικαιούται να ασκήσει και εκείνος που είναι μέλος του διοικητικού οργανισμού ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, αν κατά την κατάρτιση των αποφάσεων τους έχουν παραβλεφθεί τα νόμιμα δικαιώματά του ως μέλους».

Αντιστοίχως, επί προσφυγών ουσίας το ά. 64 παρ. 1 ΚΔΔ/μίας ορίζει ότι «Προσφυγή μπορεί να ασκήσει εκείνος : α) ο οποίος έχει άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον, ή β) στον οποίο αναγνωρίζεται τέτοιο δικαίωμα από ειδική διάταξη νόμου».

Τέλος στο πλαίσιο του προσυμβατικού ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων από το Ελ.Συν. το ά. 2 του Ν. 3060/2002 ορίζει μεταξύ άλλων ότι: «... Αιτήσεις ανακλήσεως των Πράξεων των Κλιμακίων σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου τμήματος από αυτόν που έχει σπουδαίο έννομο συμφέρον προς τούτο ή από τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας χάριν του δημοσίου συμφέροντος, μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την κοινοποίηση της Πράξεως του Κλιμακίου στον οικείο φορέα και στον Γενικό Επίτροπο. Η αίτηση ανακλήσεως κοινοποιείται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, με επιμέλεια του αιτούντος, σε καθέναν που έχει έννομο συμφέρον ... Στις περιπτώσεις ασκήσεως αιτήσεως ανακλήσεως έχουν δικαίωμα να υποβάλουν σημειώματα και αυτοί που έχουν έννομο συμφέρον μέσα σε τρεις (3) εργάσιμες ημέρες από την κατάθεση των αιτήσεων στη Γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος. Η προθεσμία για την υποβολή σημειωμάτων μπορεί να παραταθεί για τρεις (3) ακόμη εργάσιμες ημέρες. Τις αιτήσεις ανακλήσεως εξετάζει Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο και αποφαινεται επ' αυτών μέσα σε τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες από την κατάθεση τους ...».

Επομένως, τόσο το παρόν άρθρο 227 όσο και οι ανωτέρω διατάξεις προβλέπουν ρητώς ως προϋπόθεση του παραδεκτού της διοικητικής προσφυγής (ενώπιον του Ελεγκτή Νομιμότητας) καθώς και των δικαστικών προσφυγών το έννομο συμφέρον του προσφεύγοντος.

Για την ταυτότητα του νομικού λόγου το έννομο συμφέρον αντιμετωπίζεται ενιαία σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις.

Το έννομο συμφέρον πρέπει κατά την παγία νομολογία του ΣτΕ να είναι άμεσο, προσωπικό και ενεστώς, να υπάρχει δε στο πρόσωπο του αιτούντος, κατά την έκδοση της προσβαλλομένης διοικητικής πράξεως, κατά την άσκηση του ενδίκου μέσου και κατά τη συζήτηση της υποθέσεως (ΣτΕ ολομ. 1002/2007).

Για την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος κατά τα ανωτέρω δεν αρκεί το γενικό ενδιαφέρον κάθε πολίτη, αλλά απαιτείται ιδιαίτερο και άμεσο έννομο συμφέρον η ύπαρξη του οποίου κρίνεται, όταν η διοικητική πράξη δεν απευθύνεται ευθέως προς τον αιτούντα, δημιουργώντας γι' αυτόν

συγκεκριμένες έννομες συνέπειες, από τον σύνδεσμο που υπάρχει μεταξύ των εννόμων αποτελεσμάτων τα οποία επέρχονται από την προσβαλλομένη διοικητική πράξη και του περιεχομένου μιας συγκεκριμένης νομικής καταστάσεως ή ιδιότητας στην οποία βρίσκεται ή την οποία έχει και επικαλείται ο αιτών (ΣτΕ 2717/2007). Περαιτέρω, για την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος πρέπει την βλάβη από την προσβαλλομένη πράξη να υφίσταται προσωπικώς ο ίδιος ο αιτών και όχι άλλο πρόσωπο με το οποίο ο αιτών συνδέεται ή συνδεόταν με ορισμένη σχέση (ΣτΕ 605/2008).

Αντιστοίχως το ΕλΣυν έχει κρίνει ότι κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων του ν. 3060/2002, με τον οποίο θεσπίστηκε πλήρες σύστημα δικαστικής προστασίας, σε δύο βαθμούς, αυτών που έχουν έννομο συμφέρον από τον έλεγχο, η συνδρομή εννόμου συμφέροντος, και δη σπουδαίου, του ιδιώτη που αιτείται την ανάκληση της Πράξης του Κλιμακίου, αποτελεί αναγκαία διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης ενώπιον του αρμόδιου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο και η έλλειψη της οποίας καθιστά την αίτηση απορριπτέα ως απαράδεκτη (Πράξεις VI ΤμΕλΣυν 55/2007, 33, 59, 99/2005, 47/2003).

Σύμφωνα με την παγία νομολογία του Ελ.Συν. για να τύχει ο αιτών της προβλεπόμενης από τις ως άνω διατάξεις δικαστικής προστασίας, πρέπει το έννομο συμφέρον, το οποίο αυτός επικαλείται, κατ' αρχήν να είναι προσωπικό, υπό την έννοια της ύπαρξης ιδιαίτερου (ατομικού) δεσμού που να τον συνδέει με την προσβαλλόμενη Πράξη και τις εξ αυτής απορρέουσες συνέπειες, μη αρκούντος του γενικού ενδιαφέροντος που οποιοσδήποτε διοικούμενος θα μπορούσε να επιδείξει για την τήρηση της αρχής της νομιμότητας, όσον αφορά τις διαδικασίες ανάθεσης έργων. Πρέπει, επιπλέον, το έννομο συμφέρον αυτού να είναι άμεσο και ενεστώς, απαιτείται, δηλαδή, η παραδοχή των λόγων ανάκλησης να συνεπάγεται ευθέως ευμενή μεταβολή στη θιγείσα από την πληττόμενη Πράξη νομική ή πραγματική κατάσταση του αιτούντος, και όχι απλή προσδοκία ή ελπίδα κτήσης από αυτόν δικαιώματος στο μέλλον (βλ. Πράξεις VI ΤμΕλΣυν 55/2007, 33, 59, 99/2005, 47/2003).

Συνοψίζοντας, το έννομο συμφέρον πρέπει να είναι:

- προσωπικό, δηλ. να υπάρχει ειδικός δεσμός του προσφεύγοντος με την προσβαλλόμενη πράξη, η οποία θίγει συγκεκριμένη νομική ή πραγματική κατάσταση που τον αφορά,
- άμεσο, δηλ. την βλάβη να υφίσταται ο ίδιος ο προσφεύγων και όχι άλλο πρόσωπο, με το οποίο αυτός συνδέεται με ορισμένη σχέση (π.χ. σύζυγος),
- ενεστώς, δηλ. να υφίσταται συγχρόνως κατά το χρόνο λήψης της απόφασης από τον Ο.Τ.Α., κατά το χρόνο άσκησης της προσφυγής και κατά το χρόνο εξέτασης της προσφυγής.

Τέλος, τονίζεται ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη, εάν το συμφέρον είναι μελλοντικό και αβέβαιο, ή παρωχημένο ή αόριστο, ή απλώς προσδοκώμενο. Η βλάβη που αποδίδεται στην πράξη, πρέπει να έχει επέλθει ή να είναι λογικά αναπόφευκτη.

ii. Ειδικά το έννομο συμφέρον των δημοτικών συμβούλων και των δημοτικών παρατάξεων προς άσκηση προσφυγής του ά. 227.

-Η νομολογιακή θέση υπέρ του εννόμου συμφέροντος των δημοτικών συμβούλων

Σύμφωνα με πρόσφατη νομολογία του ΣτΕ δημοτικοί σύμβουλοι που μειοψήφησαν κατά τη λήψη απόφασης του δημοτικού συμβουλίου ασκούν με έννομο συμφέρον αίτηση ακύρωσης, δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 135, περιπτ. α' και γ', του ΔΚΚ, είναι εκπρόσωποι της τοπικής κοινωνίας και μεριμνούν στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων τους για την τήρηση της νομιμότητας, (ΣτΕ 2081/2009, πρβλ. ΣτΕ 350/2006, 3787/2001, 3068/2001, 3362/2000, 2531/2000). Το έννομο συμφέρον θεμελιώνεται σύμφωνα με την απόφαση στην θεσμική ιδιότητά τους ως συμβούλων, και είναι ως εκ τούτου ανεξάρτητο από το εάν θίγονται ατομικώς από την προσβαλλόμενη απόφαση. Έτσι, η ΣτΕ 2081/2009 έκρινε ότι έχουν έννομο συμφέρον για την άσκηση αίτησης ακύρωσης οι δημοτικοί σύμβουλοι που μειοψήφησαν στην απόφαση του δημοτικού συμβουλίου περί καθορισμού συντελεστών δημοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού, ανεξαρτήτως εάν οι ίδιοι είναι υπόχρεοι σε καταβολή του τέλους οι συντελεστές του οποίου ρυθμίστηκαν από την προσβαλλόμενη πράξη. Αντιθέτως, η ίδια απόφαση έκρινε ότι στερούνται εννόμου συμφέροντος οι

λοιποί αιτούντες που επικαλούνται απλώς την ιδιότητά τους ως δημοτών, «εφόσον δεν επικαλούνται ούτε τεκμηριώνουν ότι είναι υπόχρεοι σε καταβολή του τέλους οι συντελεστές του οποίου ρυθμίζονται απο την προσβαλλόμενη πράξη του καθού δήμου».

Καίτοι η ανωτέρω άποψη πρέπει πλέον να θεωρείται κρατούσα, σημειώνεται ότι σε αντίθετο συμπέρασμα κατέληξε το ΝΣΚ, το οποίο αποφάνθηκε ότι μόνη η επίκληση της ιδιότητας του επικεφαλής δημοτικής παράταξης ή εκείνης του δημοτικού συμβούλου δεν καθιδρύει, αυτοτελώς, έννομο συμφέρον προς άσκηση των ειδικών διοικητικών προσφυγών, που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 150 και 151 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (υπ' αριθ 484/2008 Γνμδ. ΝΣΚ, η οποία έγινε αποδεκτή από τον Υπουργό, βλ. συναφώς την υπ' αριθ. πρωτ.: 67735/7.11.2008 Εγκύκλιο του ΥΠΕΣΔΔΑ).

-Η άρνηση του εννόμου συμφέροντος στην περίπτωση των δημοτικών παρατάξεων

Το ΣτΕ έκρινε το ζήτημα αυτό επ' ευκαιρία αιτήσεων ακύρωσης δημοτικών παρατάξεων κατά πράξεων που αφορούσαν σε διατηρητέα κτήρια (καθορισμός ειδικών όρων δόμησης, οικοδομική άδεια, καθορισμός ως μνημείου κελύφους διατηρητέου κτηρίου κ.λπ.). Το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο με τις υπ' αριθ. 2388/2005 και 1103/2005 αποφάσεις του έκρινε ότι κατά την έννοια του άρθρου 47 παρ. 1 του π.δ/τος 18/ 1989, αίτηση ακυρώσεως δικαιούνται να ασκήσουν τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, καθώς και οι ενώσεις προσώπων αλλά μόνον σε κύκλο σχέσεων ή τομέα δραστηριοτήτων, για τον οποίο η ένωση προσώπων αναγνωρίζεται από την έννομη τάξη ως φορέας συγκεκριμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (βλ. ΣτΕ Ολομ. 2302/1995 κ.ά.). Ειδικότερα, οι συνδυασμοί που μετέχουν, κατά τα άρθρα 54 παρ. 1, 55, 107 παρ. 1, 112 παρ. 1, 117 παρ. 1 και 118 παρ. 1 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα Δ.Κ.Κ., (π.δ. 410/1995, Α' 231), στην διαδικασία εκλογής των οργάνων διοικήσεως των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως, καθώς και οι παρατάξεις που καταρτίζουν κατά τα άρθρα αυτά συνδυασμούς για τον παραπάνω σκοπό, ακόμη και αν εκπροσωπούνται στα όργανα διοικήσεως του Δήμου ή της Κοινότητας, δεν αναγνωρίζονται από το νόμο ως φορείς δικαιωμάτων (η ικανοποίηση των οποίων μπορεί να επιδιωχθεί με την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος της αιτήσεως

ακυρώσεως) στο κύκλο γενικώς των θεμάτων, τα οποία αφορούν την διαχείριση των δημοτικών ή κοινοτικών υποθέσεων, όπως είναι η μέριμνα για την προστασία του οικιστικού πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος στην περιφέρεια του οργανισμού τοπικής αυτοδιοικήσεως, έστω και αν πρόκειται για υπόθεση που σχετίζεται με τις διακηρύξεις και το πρόγραμμά τους και, επομένως, εμπίπτει στο πεδίο της πολιτικής δράσης τους. Κατά συνέπεια, οι παραπάνω συνδυασμοί και παρατάξεις δεν έχουν δικαίωμα να προσβάλλουν με αίτηση ακυρώσεως πράξη, η οποία δεν αφορά τους ίδιους ούτε εμποδίζει αμέσως τη δραστηριότητά τους, κατ' αντιστοιχία, άλλωστε, όσων έχουν γίνει παγίως δεκτά στην συγγενή περίπτωση των πολιτικών κομμάτων (πρβλ.ΣτΕ Ολομ. 4037/1979, 2286/2001).

β) Προθεσμία

Η προθεσμία των δεκαπέντε (15) ημερών που τίθεται στο διοικούμενο για την άσκηση προσφυγής κατά απόφασης συλλογικού ή μονομελούς οργάνου των πρωτοβαθμίων Ο.Τ.Α. είναι αποκλειστική, δηλ. μετά την πάροδό της ο πολίτης χάνει το δικαίωμα για την άσκησή της, τυχόν δε ασκηθείσα προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Εάν η προσφυγή αποστέλλεται στην ΑΥΕ ΟΤΑ⁵ ταχυδρομικά με συστημένη επιστολή, τότε ως ημερομηνία περιέλευσης στον Ελεγκτή Νομιμότητας θεωρείται αυτή που αναγράφεται στην απόδειξη του Ταχυδρομικού καταστήματος, όπου κατατέθηκε η προσφυγή ως συστημένη επιστολή (ΣτΕ 2569/2004).

Η προθεσμία αυτή μπορεί να ανασταλεί μόνο για λόγους ανωτέρας βίας, που συντρέχουν κατά το χρόνο της εκπνοής της και διαρκούν μέχρι την άσκηση της προσφυγής. Ανωτέρα βία αποτελούν περιστατικά απρόβλεπτα και αναπότρεπτα με κανόνες άκρας επμέλειας που εμποδίζουν την κατάθεση της προσφυγής. Τέτοια περιστατικά μπορεί να προκαλούν και πλήρη αδυναμία

⁵ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)

του προσφεύγοντος να επιμεληθεί των υποθέσεών του, έστω και δια πληρεξουσίου. Π.χ περιστατικά ανωτέρας βίας συνιστούν η διακοπή της λειτουργίας της ΑΥΕ λόγω σεισμού, ή η βαριά ασθένεια του προσφεύγοντος, η οποία του απαγορεύει να ασκήσει έστω και με πληρεξούσιο την προσφυγή.

Η έναρξη της προθεσμίας υπολογίζεται από το χρόνο:

- Δημοσίευσης της πράξης. Για τις κανονιστικές πράξεις η προθεσμία αρχίζει, αφού συμπληρωθούν οι διατυπώσεις της δημοσίευσης, σύμφωνα με το άρθρο 79, παρ. 2 και 284 παρ. 2 Δ.Κ.Κ. Σε περίπτωση δημοσίευσης με πολλούς τρόπους ή μέσα, κατά τυχόν πρόβλεψη ειδικής ρύθμισης, η προθεσμία αρχίζει από την τελευταία δημοσίευση. Για να αρχίσει ο υπολογισμός της προθεσμίας, στις κανονιστικές αποφάσεις, θα πρέπει η δημοσίευσή τους να είναι πλήρης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 284 παρ. 2 Δ.Κ.Κ., κατά τρόπο, ώστε να προκύπτει σαφώς το περιεχόμενό τους. Ακόμη και η δημοσιευτέα περίληψη σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα, σύμφωνα με το άρθρο 79, παρ. 4 Δ.Κ.Κ., πρέπει, έστω και κατά τρόπο συνοπτικό, να εμπεριέχει το κύριο ρυθμιστικό πεδίο της πράξης.

Για τις ατομικές πράξεις που προβλέπεται ρητώς η δημοσίευσή τους, η προθεσμία αρχίζει από τη δημοσίευση μόνο για τους τρίτους και όχι για εκείνους τους οποίους αφορούν (ΣτΕ 969/1998). Για τον ενδιαφερόμενο, η έναρξη της προθεσμίας άρχεται από την κοινοποίηση της σε αυτόν ή τη γνώση της (βλ. επόμενη παράγραφο).

- Ανάρτηση στο διαδίκτυο. Για τις πράξεις των ΟΤΑ για τις οποίες προβλέπεται υποχρεωτική ανάρτηση στο διαδίκτυο η δεκαπενθήμερη προθεσμία δεν αρχίζει πριν από την εν λόγω ανάρτηση. Μόνη όμως η ανάρτηση δεν αρκεί για την κίνηση της προθεσμίας του ά. 227· απαιτείται να έχει συντελεσθεί συγχρόνως η δημοσίευση (εφόσον πρόκειται για δημοσιευτέα πράξη), η κοινοποίηση ή γνώση της πράξης σύμφωνα με όσα αναφέρονται αμέσως κατωτέρω.

- Κοινοποίησης της πράξης. Στην περίπτωση ατομικών πράξεων, η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής από εκείνον στον οποίο αφορά η πράξη, αρχίζει από την κοινοποίηση της απόφασης του Ο.Τ.Α. σε αυτόν, ανεξαρτήτως εάν η πράξη έχει δημοσιευτεί (διότι είναι εκ του νόμου

δημοσιευτέα) ή αναρτηθεί στο διαδίκτυο. Η κοινοποίηση πρέπει να είναι πλήρης, δηλ. να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία της πράξης κατά το ουσιώδες μέρος και ειδικότερα την αιτιολογία και το διατακτικό της. Επισημαίνεται ότι, κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 284, παρ. 1 του Δ.Κ.Κ., η κοινοποίηση γίνεται από όργανα της δημοτικής αστυνομίας ή της αρμόδιας δημοτικής ή κοινοτικής υπηρεσίας με επίδοση, για την οποία πρέπει να συντάσσεται σχετικό πρακτικό. Επίσης, η κοινοποίηση γίνεται μέσω ταχυδρομείου με απόδειξη. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να προκύπτει η ημερομηνία κοινοποίησης. Επίδοση μόνο αποσπάσματος της πράξης ή περίληψη της δεν κινεί την προθεσμία.

- Γνώσης της πράξης. Η γνώση της πράξης, ως γεγονός έναρξης της προθεσμίας ισοδυναμεί με την κοινοποίηση. Κατ' ακολουθία, επομένως, στις ατομικές διοικητικές πράξεις, ανεξάρτητα από το εάν επιβάλλεται η κοινοποίηση τους από τις σχετικές διατάξεις, η προθεσμία για εκείνον που τον αφορά αρχίζει, όταν η πράξη περιέλθει σε πλήρη γνώση του. Έχει κριθεί νομολογιακά ότι κοινοποίηση μεταγενέστερη της γνώσης δεν επιδρά στην προθεσμία που έχει ήδη αρχίσει. Επίσης, κατά πάγια νομολογία του ΣτΕ η πλήρης γνώση της πράξης θα πρέπει να προκύπτει από συγκεκριμένα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, όπως η υποβολή αιτήσεως θεραπείας προς το Δήμο, ή αναφοράς παραπόνων προς το Δήμο, διαφορετικά η προσφυγή ενώπιον του Γενικού Γραμματέα θεωρείται ως εμπροθέσμως ασκηθείσα.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 10, παρ. 7 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Ν. 2690/1999, Α'45), ο υπολογισμός των προθεσμιών, εάν δεν ορίζεται ειδικώς, γίνεται κατά τις διατάξεις των άρθρων 241-246 του Αστικού Κώδικα .

γ) Φύση της προσβαλλόμενης της πράξης

Για να είναι παραδεκτή η προσφυγή, πρέπει η προσβαλλόμενη πράξη να έχει εκτελεστό χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι η ρύθμιση που θεσπίζεται με αυτή είναι υποχρεωτική, εκτός αν ρητά προκύπτει ότι είναι δυνητική. Δεν έχουν εκτελεστό χαρακτήρα, και άρα προσβάλλονται απαράδεκτα, οι ανακοινώσεις, οι γνώμες, τα πρακτικά ορκωμοσίας, εγκύκλιοι του Ο.Τ.Α. κλπ.

II. Προϋποθέσεις βασίμου της προσφυγής

α) Εφόσον η προσφυγή έχει ασκηθεί παραδεκτώς, τότε εξετάζεται η βασιμότητά της, δηλ. εάν προβάλλονται οι λόγοι που ήδη αναφέρθηκαν ανωτέρω στην ερμηνεία του άρθρου 225, ήτοι η αναρμοδιότητα, η παράβαση διαδικαστικών τύπων, η παράβαση νόμου και η κατάχρηση εξουσίας.

β) Τονίζεται ότι ρητά πλέον προβλέπεται ως λόγος προσφυγής και η παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας (παρ. 1β). Η σχετική αποκλειστική προθεσμία είναι δεκαήμερη και αρχίζει, μετά την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας που τυχόν τάσσει ο νόμος προς έκδοση της οικείας πράξης.

Η παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας του Ο.Τ.Α. θεμελιώνεται, όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- το αρμόδιο όργανο του Ο.Τ.Α. έχει υποχρέωση να εκδώσει τη διοικητική πράξη εντός συγκεκριμένης προθεσμίας που τάσσεται ρητά από κανόνα δικαίου
- υποβλήθηκε η αίτηση από τον διοικούμενο στο αρμόδιο όργανο και
- πέρασε άπρακτη η προθεσμία που καθορίζεται για την έκδοση της πράξης, ή εάν δεν καθορίζεται τέτοια προθεσμία παρήλθε άπρακτο διάστημα τριών (3) μηνών από την υποβολή της αίτησης.

γ) Τέλος, διευκρινίζεται ότι σύμφωνα με την νομολογία του ΣτΕ, που συνάδει με τον αντικειμενικό κατ' αρχήν χαρακτήρα του ενδοδιοικητικού ελέγχου, παραδεκτά ο Ελεγκτής Νομιμότητας επιλαμβάνεται στα πλαίσια ελέγχου νομιμότητας των αποφάσεων των δημοτικών συμβουλίων ή των λοιπών οργάνων των Δήμων και Κοινοτήτων, αυτεπάγγελτα για λόγους νομιμότητας της έρευνας θεμάτων που δεν περιλαμβάνονται στους προβαλλόμενους λόγους προσφυγής (ΣτΕ 3587/1994, 2790/2003, contra Εγκύκλιος ΥΠΕΣΔΔΑ 11/2007).

3. Απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας⁶

⁶ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ

I. Κατά χρόνο αρμοδιότητα

Ο Ελεγκτής Νομιμότητας⁷ αποφαινεται επί της προσφυγής εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο μηνών, αφότου αυτή υποβληθεί. Η προθεσμία αυτή αρχίζει κατ' αρχήν από την ημερομηνία που πρωτοκολλήθηκε αυτή στην αρμόδια υπηρεσίας της Περιφέρειας. Εντούτοις, η έναρξη της αποκλειστικής προθεσμίας για την εξέταση της προσφυγής προϋποθέτει την λήψη της πράξεως και των στοιχείων που προβλέπονται από το νόμο για την έκδοσή της και είναι κρίσιμα για την διάγνωση της υποθέσεως. Συναφώς το ΣτΕ έχει κρίνει ότι: «Η προθεσμία που τάσσεται από το άρθρο 150 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ήδη 227 Ν. 3852/2010) για να εξετασθεί η προσφυγή είναι μεν αποκλειστική, αρχίζει όμως από τη λήψη της πράξεως και των στοιχείων που προβλέπονται από το νόμο για την έκδοσή της και είναι κρίσιμα για την διάγνωση της υποθέσεως (βλ. ΣτΕ 1530/2006, 637/2002, 174/2002, 2484/2001). Τέτοιο στοιχείο κρίσιμο για την άσκηση ελέγχου νομιμότητας μπορεί να αποτελεί το έγγραφο με τις απόψεις της αρμόδιας Υπηρεσίας, εφ' όσον παρίσταται αναγκαίο να εκθέσει η Υπηρεσία αυτή δεδομένα ή να παράσχει διευκρινίσεις σε σχέση με το πραγματικό της υποθέσεως». (ΣτΕ Γ' τμήμα 2242/2008, 2115/2009).

Μετά την παρέλευση της ως άνω δεκαπενθήμερης προθεσμίας, η προσφυγή θεωρείται απορριφθείσα, λόγω έλλειψης αρμοδιότητας κατά χρόνο του Ελεγκτή Νομιμότητας. Στην περίπτωση αυτή (παρέλευσης άπρακτης της αντίστοιχης αποκλειστικής προθεσμίας), ο Ελεγκτής Νομιμότητας οφείλει, για λόγους που υπαγορεύονται από την τήρηση των άρχων της χρηστής διοίκησης, να ενημερώσει τον προσφεύγοντα για την τεκμαιρόμενη σιωπηρή

ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)

⁷ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)

απόρριψη της προσφυγής του (Ν.Σ.Κ. τμήμα Γ΄ 34/2008, Βλ. και ΕΣ 227/2009).

II. Νομική φύση

Όταν η απόφαση του ΟΤΑ, η οποία εξετάζεται ως προς τη νομιμότητά της από τον Ελεγκτή Νομιμότητας, έχει ατομικό χαρακτήρα, τον ίδιο χαρακτήρα έχει και η απόφαση του ως άνω Ελεγκτή Νομιμότητας. Αντίθετα, όταν ο Ελεγκτής Νομιμότητας εξετάζει κανονιστική απόφαση δημοτικού συμβουλίου, η εκδοθησόμενη υπ' αυτού απόφαση θα είναι και αυτή κανονιστικού περιεχομένου (ΣτΕ 1649/2008, 2573/2003).

Έτσι, π.χ. έχει κριθεί ότι: «Η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου με την οποία καθορίζονται οι κατηγορίες αστέγων και οικονομικά αδυνάτων δημοτών στους οποίους θα εκποιηθούν δημοτικά ή κοινοτικά οικόπεδα, με βάση γενικά κριτήρια που πρέπει αυτοί να πληρούν (ύψος εισοδήματος, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ.), έχει κανονιστικό χαρακτήρα.(...) Οι αποφάσεις όμως των εν λόγω συμβουλίων με τις οποίες επιλέγονται οι δικαιούχοι και παραχωρούνται σε αυτούς τα οικόπεδα αποτελούν ατομικές διοικητικές πράξεις. (...) Περαιτέρω, σύμφωνα με όσα έχουν πιο πάνω εκτεθεί, παρέπεται ότι, όταν η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου περί εκποίησης οικοπέδων κατά το άρθρο 249 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα έχει κανονιστικό χαρακτήρα, τον ίδιο χαρακτήρα έχει και η απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994, η οποία, ύστερα από άσκηση προσφυγής, αποφαίνεται για τη νομιμότητα της αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. (...) Αντιθέτως, όταν η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, που εκδίδεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 249 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, έχει, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην τέταρτη σκέψη, ατομικό χαρακτήρα, τον ίδιο χαρακτήρα έχει και η απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994. (...)» (ΣτΕ 1649/2008).

III. Κοινοποίηση και υποχρέωση συμμόρφωσης

Η απόφαση επί της προσφυγής πρέπει να κοινοποιείται εκτός από τον προσφεύγοντα και στον εμπλεκόμενο Ο.Τ.Α., **ο οποίος οφείλει να**

συμμορφωθεί με αυτή. Τονίζεται ότι το άρθρο 231 Ν. 3852/2010 καθιστά την μη συμμόρφωση του Ο.Τ.Α. προς την απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας παράβαση καθήκοντος.

4. Προθεσμία ασκήσεως ενδίκων μέσων κατά των αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας⁸

I. Η εμπρόθεσμη άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής του ά. 227 Ν. 3852/2010 διακόπτει, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 46 του π.δ. 18/1989, την προθεσμία ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως. Η προθεσμία αυτή αρχίζει εκ νέου μετά την πάροδο της αποκλειστικής δίμηνης προθεσμίας που τάσσεται στον Ελεγκτή Νομιμότητας να αποφανθεί, εκτός εάν εκδοθεί και κοινοποιηθεί στον ενδιαφερόμενο απορριπτική απόφαση επί της προσφυγής ή εάν ο ενδιαφερόμενος λάβει γνώση της απορριπτικής απόφασεως πριν από την πάροδο της ανωτέρω προθεσμίας. Σε περίπτωση σιωπηρής απορρίψεως της προσφυγής, με την άπρακτη πάροδο της αποκλειστικής προθεσμίας που προβλέπεται για την έκδοση απόφασεως επ' αυτής, ή σε περίπτωση που η απορριπτική της προσφυγής πράξη κοινοποιηθεί στον ενδιαφερόμενο ή περιέλθει σε γνώση του σε χρόνο μεταγενέστερο της οριζόμενης από το νόμο προθεσμίας αποφάνσεως, η προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά της σιωπηρής ή ρητής απορρίψεως της προσφυγής καθώς και κατά της απόφασεως κατά της οποίας είχε ασκηθεί η προσφυγή, αρχίζει από την επομένη της συμπληρώσεως της ανωτέρω προθεσμίας που τάσσεται στον Ελεγκτή Νομιμότητας προκειμένου να αποφανθεί (ΕΑ ΣτΕ 4146/2009, 368/2009, 534/2008, πρβλ. ΣτΕ 1190/2006, 308/2006, 3824/2008).

II. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η οποία είναι αποκλειστική, ο Ελεγκτής Νομιμότητας στερείται πλέον της εξουσίας να αποφανθεί επί της ασκηθείσας ενώπιόν του προσφυγής, σε περίπτωση δε μη εμπρόθεσμης προσβολής με αίτηση ακυρώσεως της σιωπηρής απόρριψης της προσφυγής, η ακύρωση της

⁸ **ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)**

επιγενόμενης απόφασής του με την οποία απορρίπτεται και ρητώς η προσφυγή είναι αλυσιτελής. (ΕΑ ΣτΕ 368/2009).

Γ. Επιτόπιοι Έλεγχοι-Ετήσια Έκθεση-Δημοσίευση Αποφάσεων-Συμμόρφωση της Διοίκησης

ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 229

Επιτόπιοι Έλεγχοι - Ετήσια έκθεση

1. Η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α.⁹ μπορεί στο πλαίσιο του έργου της να ενεργεί επιτόπιους ελέγχους προκειμένου να διαμορφώνει ίδια αντίληψη.
2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζεται η διαδικασία διεξαγωγής των επιτόπιων ελέγχων.
3. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας συντάσσει στο τέλος κάθε έτους έκθεση στην οποία καταγράφει το έργο της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., της οποίας προΐσταται και ειδικότερα τον αριθμό των πράξεων που ελέγχθηκαν, τις προσφυγές που εξετάστηκαν και τα ζητήματα εν γένει που απασχόλησαν την υπηρεσία κατά τη διενέργεια της εποπτείας, όπως τυχόν καταγγελίες που υποβλήθηκαν στην υπηρεσία από πρόσωπα για θέματα νομιμότητας. Στην ίδια έκθεση μπορεί να προτείνονται μέτρα, νομοθετικά και άλλα, τα οποία πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματικότερη διενέργεια του ελέγχου νομιμότητας. Η έκθεση υποβάλλεται στον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και κοινοποιείται δια του Υπουργού στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής των Ελλήνων και στον Συνήγορο του Πολίτη. Οι εκθέσεις των Ελεγκτών Νομιμότητας όλων των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Ο.Τ.Α. συζητούνται στο Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας το οποίο μπορεί να συντάξει πορίσματα που αφορούν τον έλεγχο νομιμότητας και εν γένει την κρατική εποπτεία στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

⁹ **ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)**

Άρθρο 230

Δημοσίευση αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας

1. Οι αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας, οι οποίες εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 225 έως 228 του παρόντος, κοινοποιούνται στα οριζόμενα από τις διατάξεις αυτές νομικά πρόσωπα, καθώς και σε αυτόν που έχει ασκήσει την προσφυγή εντός πέντε ημερών από την έκδοσή τους.
2. Οι αποφάσεις της παραγράφου 1 αναρτώνται στο διαδίκτυο αμελλητί και δημοσιεύονται υποχρεωτικά, με φροντίδα των νομικών προσώπων που ορίζονται στα άρθρα 225 παρ.1, 226 παρ.1 και 227 παρ.1, στο κατάστημά τους. Για τη δημοσίευση αυτή συντάσσεται αποδεικτικό ενώπιον δύο (2) μαρτύρων.
3. Οι αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας προσβάλλονται στα αρμόδια δικαστήρια με τα ένδικα βοηθήματα που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία.

Άρθρο 231

Υποχρέωση συμμόρφωσης

1. Όλα τα όργανα των δήμων και των περιφερειών, συλλογικά και μονομελή, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών, οι επιχειρήσεις τους, καθώς και οι σύνδεσμοι έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης χωρίς καθυστέρηση προς τις αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας που εκδίδονται σύμφωνα με τα άρθρα 225 έως 228 του παρόντος.
2. Την υποχρέωση της παραγράφου 1 έχει και το πάσης φύσεως προσωπικό που υπηρετεί στα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου με οποιαδήποτε σχέση εργασίας.
3. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων των προηγούμενων παραγράφων συνιστά σοβαρή παράβαση καθήκοντος, η οποία ελέγχεται πειθαρχικά κατά τις οικείες διατάξεις που διέπουν τους αιρετούς και το προσωπικό των ανωτέρω νομικών προσώπων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Για τη διασφάλιση του καλύτερου δυνατού ελέγχου νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α., προβλέπεται στο άρθρο 229 η δυνατότητα να ασκεί η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ επιτόπιους ελέγχους στους χώρους

στους οποίους αναφέρονται οι υπό έλεγχο πράξεις των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στο άρθρο 229 προβλέπεται επίσης ότι το έργο που παράγει ετησίως η κάθε Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ¹⁰ καταγράφεται σε έκθεση του οικείου Ελεγκτή Νομιμότητας στην οποία παρατίθενται ο αριθμός των πράξεων που ελέγχθηκαν, οι προσφυγές που ασκήθηκαν, τα ζητήματα που απασχόλησαν την υπηρεσία κατά τη διενέργεια της εποπτείας καθώς και τυχόν καταγγελίες που υποβλήθηκαν από πρόσωπα για θέματα νομιμότητας. Οι εκθέσεις των Ελεγκτών Νομιμότητας υποβάλλονται στην Επιτροπή Διαφάνειας και Θεσμών της Βουλής και κοινοποιούνται στο Συνήγορο του Πολίτη, ενώ συζητούνται στο Συμβούλιο των Ελεγκτών Νομιμότητας, το οποίο μπορεί να συντάσσει πορίσματα ως προς τον έλεγχο νομιμότητας στους ΟΤΑ και τη διαμόρφωση εν γένει της κρατικής εποπτείας. Οι εκθέσεις αυτές και η κοινοποίησή τους στην Επιτροπή Διαφάνειας και Θεσμών της Βουλής και στο Συνήγορο του Πολίτη, έχουν σκοπό να ενημερωθεί η κοινή γνώμη για τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες των Ο.Τ.Α. και περαιτέρω να τεθούν σε δημόσια συζήτηση τα σχετικά θέματα προς αναζήτηση λύσεων και τυχόν ανάληψη νομοθετικών πρωτοβουλιών, ενισχύοντας έτσι την διαφάνεια στην διοίκηση των ΟΤΑ.

1. Δημοσίευση των αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας.

Η δημοσίευση των αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας στο οικείο ΝΠ (δήμο, ΝΠΔΔ, επιχείρηση) κατά την παρ. 2 του παρόντος άρθρου (δια τοιχοκολλησεως και συντάξεως αποδεικτικού τοιχοκολλησεως) συνιστά όρο του υποστατού της απόφασης.

Πράγματι, η δημοσίευση της διοικητικής πράξης (κανονιστικής ή ατομικής), όταν επιβάλλεται από τον νόμο, αποτελεί αναγκαίο τύπο της δήλωσης της βούλησης του διοικητικού οργάνου και συστατικό στοιχείο της πράξης (ΣΤΕ

¹⁰ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)

4082/1987, ΣΕ 2999/1988, ΣΕ 3378/1995). Στην περίπτωση αυτή, χωρίς και έως τη δημοσίευση δεν υπάρχει διοικητική πράξη, αλλά έχουμε ανυπόστατη ή ανυπόστατη πράξη (ΣτΕ 4957/1987, ΣτΕ 3411/1995). .

Επομένως, η παράλειψη δημοσίευσης της απόφασης του Ελεγκτή Νομιμότητας σύμφωνα με την παρ. 2, καθιστά αυτήν ανυπόστατη (ΣτΕ 279/2002, ΣτΕ 2573/2003).

Η ανυπόστατη απόφαση δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα και προσβάλλεται απαραδέκτως ενώπιον των δικαστηρίων. Κατ' εξαίρεση, προσβάλλεται παραδεκτώς εφόσον η απόφαση εφαρμόστηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της (π.χ. ο Ελεγκτής Νομιμότητας κατ' επίκληση της ανυπόστασης αποφάσεως ακύρωσε και άλλες αποφάσεις του ΟΤΑ, ΣτΕ 2573/2003) ή ενδέχεται να εφαρμοστεί (ΣτΕ 494/1994, 534/1995) ή η Διοίκηση την θεωρεί ισχυρή (ΣτΕ 5814/1996, 5012/1997).

2. Ανάρτηση στο διαδίκτυο.

Ο νόμος καθιερώνει υποχρέωση ανάρτησης των αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας στο διαδίκτυο (παρ. 2). Η ανάρτηση δεν συνιστά όρο του υποστατού της απόφασης. Όπως αναφέρεται και στην εισηγητική έκθεση του Ν. 3861/2010 για την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο Διαδίκτυο, «η υποχρέωση ανάρτησης των πράξεων και αποφάσεων στο Διαδίκτυο δεν υποκαθιστά το ισχύον σύστημα της δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ή άλλες μορφές δημοσιότητας που ήδη προβλέπεται από τη νομοθεσία».

Εντούτοις, η παράλειψή της ανάρτησης στο διαδίκτυο έχει ως συνέπεια ότι η απόφαση δεν εκτελείται σύμφωνα με το ά. 4 παρ. 2 Ν. 3861/2010, που εφαρμόζεται ευθέως, ή πάντως αναλόγως, στην προκειμένη περίπτωση.

3. Κοινοποίηση

Ι. Πρόσωπα προς τα οποία πρέπει να γίνει κοινοποίηση

Η διάταξη καθιερώνει πενθήμερη προθεσμία κοινοποίησης της απόφασης στον προσφεύγοντα και στο οικείο νομικό πρόσωπο (δήμο, ΝΠΔΔ, επιχείρηση).

Με τον τρόπο αυτόν εξειδικεύεται η υποχρέωση που καθιερώνει το ά. 19 ΚΔΔ/σίας κατά το οποίο: «1. Η ατομική διοικητική πράξη κοινοποιείται στο πρόσωπο το οποίο αφορά. 2. Με την επιφύλαξη των τυχόν οριζόμενων σε ειδικές διατάξεις, η κοινοποίηση γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο». Από την ανωτέρω διάταξη όμως συνάγεται επιπροσθέτως ότι στην περίπτωση που η προσβληθείσα απόφαση του ΟΤΑ αφορά πρόσωπο διαφορετικό από τον προσφεύγοντα η απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας πρέπει να κοινοποιηθεί τόσο στον προσφεύγοντα, όσο και σε εκείνον που άμεσα αφορά η προσβληθείσα πράξη.

II. Ενδεικτική προθεσμία

Η πενθήμερη προθεσμία είναι ενδεικτική για την διοίκηση σύμφωνα με σχετική γενική αρχή του διοικητικού δικαίου.

III. Έννομη σημασία παράλειψης κοινοποίησης

Παρά το γεγονός ότι η πενθήμερη προθεσμία είναι ενδεικτική, η παράλειψη κοινοποίησης επί ατομικών πράξεων έχει ως συνέπεια ότι δεν αρχίζει η προθεσμία για την άσκηση των οικείων ενδίκων βοηθημάτων από εκείνον στον οποίο απευθύνεται η πράξη και στον οποίο πρέπει να κοινοποιηθεί, εκτός αν προκύπτει ότι έλαβε πλήρη γνώση της απόφασης (τ.ε. γνώση της αιτιολογίας και του διατακτικού, ΣτΕ 1038/1995) σε προγενέστερο χρονικό σημείο (ΣτΕ 734/1999, 4648/1997).

Η πλήρης γνώση της προσβαλλόμενης πράξης πρέπει να προκύπτει από συγκεκριμένα στοιχεία του φακέλλου (ΣτΕ 3345/1983, 3175/1987), σύμφωνα με τις συνθήκες κάθε υπόθεσης. Από τη νομολογία έχουν διαμορφωθεί ορισμένα τεκμήρια για τη πλήρη γνώση της πράξης, όπως η άσκηση από τον αιτούντα αίτησης θεραπείας (ΣτΕ 2656/1987, 591/1988, 5203/1995) ή ένστασης (ΣτΕ 540/1987, 1573/1988) ή αναφοράς παραπόνων ή διάφορες

άλλες ενέργειες στις διοικητικές αρχές (ΣτΕ 1441/1979, 2145/1995, 460/1996, 2145/1994) κατά της πράξης, όπου αναφέρεται η πράξη, ή άσκησης άλλης αίτησης ακυρώσεως κατά της πράξης, από την οποία ο αιτών παραιτήθηκε (ΣτΕ 835/1978, 24000/1987), καθώς και η πάροδος μακρού χρόνου από την έκδοση της πράξης, σε συνδυασμό με το εύλογο ενδιαφέρον που έχει αιτών για να πληροφορηθεί την έκδοση της (ΣτΕ 100/1987, 2617/1988) ή το αυξημένο ενδιαφέρον του αιτούντος (ΣτΕ 93/1987, 379/1998).

Από τη νομολογία του ΣτΕ προκύπτει τεκμήριο εμπρόθεσμης άσκησης της αίτησης ακυρώσεως, όταν η προθεσμία αρχίζει από την κοινοποίηση ή τη γνώση, εάν η κοινοποίηση ή η γνώση δεν προκύπτουν σαφώς από τα στοιχεία του φακέλλου (ΣτΕ 4727/1983, 4635/1984, 662, 3437/1988) .

Εφόσον αντιθέτως, η απόφαση έχει κανονιστικό χαρακτήρα η προθεσμία προσβολής ξεκινά από την δημοσίευσή της σύμφωνα με την παρ. 2 του παρόντος άρθρου. (ΣτΕ 76/1987).

IV. Τρόπος κοινοποίησης. Ιδίως η τηλεομοιοτυπία (fax).

α) Το ά. 19 παρ. 2 ΚΔΔ/σίας προβλέπει ότι κατ' αρχήν «η κοινοποίηση γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο».

Περαιτέρω, στο άρθρο 14 του ν. 2672/1998 (Α' 290), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 10 παρ. 6 και 7 του Ν. 3230/2004 (Α' 44), ορίζονται τα εξής : "1. Επιτρέπεται η διακίνηση εγγράφων μεταξύ των υπηρεσιών του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή μεταξύ αυτών και των ενδιαφερόμενων φυσικών προσώπων, νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και ενώσεων προσώπων με τηλεομοιοτυπία και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. 2. Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου ορίζονται : α. Ως τηλεομοιοτυπία, η πιστή αναπαραγωγή από απόσταση εγγράφων με τη βοήθεια κατάλληλων τερματικών συσκευών. β. Ως τηλεομοιότυπο, το λαμβανόμενο αντίγραφο στην τερματική συσκευή λήψης. γ. ... 3. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου που αφορούν τη διακίνηση εγγράφων με τηλεομοιοτυπία εφαρμόζονται στα έγγραφα που συντάσσονται από όργανα των υπηρεσιών της παραγράφου 1 ή από φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και ενώσεις προσώπων ... 4. ... 6. Από τις διατάξεις των παρΑ 3 και 4 εξαιρούνται : α. ... γ. Οι αιτήσεις, προσφορές και δικαιολογητικά

συμμετοχής στις διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού με οποιαδήποτε σχέση, στους διαγωνισμούς ή διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων έργων, μελετών, προμηθειών, παροχής υπηρεσιών ή σε άλλους δημόσιους διαγωνισμούς, οι οποίοι πραγματοποιούνται βάσει προκήρυξης, εξαιρούνται από τις διατάξεις των παρΑ 3 και 4 μόνο στην περίπτωση που ορίζεται από ειδικές διατάξεις, ή την οικεία προκήρυξη ή πρόσκληση συμμετοχής με βάση ειδική αιτιολογία. δ. ... 9. Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, το μηχανικό μέσο (τηλεομοιοτυπική συσκευή), με το οποίο μεταβιβάζεται το έγγραφο, πρέπει να αφήνει ευκρινές αποτύπωμα, ώστε να είναι δυνατή η αναγνώριση της συσκευής αποστολής. Το αποτύπωμα αυτό περιλαμβάνει τον αριθμό κλήσης της τηλεομοιοτυπικής συσκευής του αποστολέα και του παραλήπτη, την ημερομηνία και την ώρα αποστολής, καθώς και τον αριθμό της τρέχουσας σελίδας. 10. Τα έγγραφα που αποστέλλονται από τις υπηρεσίες της παραγράφου 1 και τους ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, με τηλεομοιοτυπική συσκευή, πρέπει, απαραιτήτως, να συνοδεύονται από φύλλο αποστολής. 11. Προκειμένου για έγγραφα που αποστέλλονται από τις παραπάνω υπηρεσίες, το φύλλο αποστολής πρέπει να περιέχει: α. τον πλήρη τίτλο και τη διεύθυνση της αποστέλλουσας υπηρεσίας, β. τα στοιχεία προσδιορισμού της ταυτότητας του αποστελλόμενου εγγράφου, όπως τον πλήρη τίτλο της εκδούσας υπηρεσίας, τον αριθμό πρωτοκόλλου και την ημερομηνία έκδοσης, γ. τον αριθμό σελίδων του αποστελλόμενου εγγράφου και δ. το ονοματεπώνυμο, την ιδιότητα, τον αριθμό τηλεφώνου και τηλεομοιοτυπικής συσκευής, καθώς και την υπογραφή του χειριστή. 12. ... 14. Τα αναφερόμενα στις παραγράφους 10 ως και 12 στοιχεία και το περιεχόμενο του μεταβιβαζόμενου με τηλεομοιοτυπία εγγράφου θεωρούνται ότι έχουν ληφθεί πλήρως και ευκρινώς, εκτός αν ο παραλήπτης ζητήσει την εκ νέου αποστολή του σε εύλογο χρόνο. ... 21. Το τηλεομοιοτύπο έχει την ισχύ του μεταβιβαζόμενου εγγράφου, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις και τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται στο παρόν άρθρο. 22. ...».

Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι η γνωστοποίηση εγγράφου με τηλεομοιοτυπία, εφόσον έχουν τηρηθεί οι τύποι που τάσσουν οι διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 2672/1998, αποτελεί νόμιμο τρόπο γνωστοποίησης του περιεχομένου του (ΕΑ ΣτΕ 377/2007, 608, 1218/2006, 509/2004).

β) Για την απόδειξη της αποστολής της τηλεομοιοτυπίας κρίσιμο είναι το αποτύπωμα της αποστολής, στο οποίο σημειώνεται, μεταξύ άλλων, η ημερομηνία αποστολής, ο αριθμός τηλεφώνου της συσκευής, από την οποία

έγινε η αποστολή, η αποστέλλουσα υπηρεσία, ο αριθμός των σελίδων που απεστάλησαν, ο οποίος πρέπει να αντιστοιχεί στον αριθμό των σελίδων του κοινοποιούμενου εγγράφου με τα τυχόν σχετικά συνημμένα και ο αριθμός τηλεφώνου του παραλήπτη, ο οποίος πρέπει να αντιστοιχεί σε εκείνον του προσφεύγοντος. Στο ίδιο αποτύπωμα κατά κανόνα θα υπάρχει και αποτύπωση της πρώτης σελίδας της αποφάσεως που γνωστοποιείται.

γ) Τυχόν μη λήψη της τηλεομοιοτυπίας κατά την ημερομηνία που αναγράφεται στο ανωτέρω αποτύπωμα λόγω βλάβης της συσκευής του προς τον η κοινοποίηση αποδεικνυόμενη ενδεχομένως από έγγραφο "αναφοράς βλάβης" (power failure report) της τηλεομοιοτυπικής της συσκευής, από το οποίο, προκύπτει ότι η εν λόγω συσκευή την κρίσιμη ημερομηνία δεν έλαβε καμία από σελίδες που εστάλησαν, από την τηλεομοιοτυπική συσκευή της υπηρεσίας, κατ' αρχήν δεν ανατρέπει το τεκμήριο γνώσης που δημιουργείται από την αποστολή δια τηλεομοιοτυπίας.

Έτσι, έχει νομολογιακώς κριθεί ότι: «Λαμβανομένου υπόψη, ιδίως, του μεγάλου χρονικού διαστήματος μεταξύ της αποστολής της ανωτέρω αποφάσεως και της ασκήσεως της προσφυγής (δεκαεπτά ημέρες), του γεγονότος ότι η επίμαχη τηλεομοιοτυπική συσκευή (η οποία, σύμφωνα με το προσκομιζόμενο έγγραφο, φέρεται να τελεί εκτός λειτουργίας (...)), ανήκει στην αιτούσα, η οποία, συνεπώς, φέρει ευθύνη για την ομαλή της λειτουργία και την άμεση αποκατάσταση βλάβης ή την αντικατάστασή της με άλλη, καθώς και του ευλόγου ενδιαφέροντος που οι διαγωνιζόμενοι οφείλουν να επιδεικνύουν κατά τη διαγωνιστική διαδικασία, ο ισχυρισμός περί μη λήψεως του ανωτέρω εγγράφου λόγω βλάβης της τηλεομοιοτυπικής συσκευής της αιτούσας, και αληθής υποτιθέμενος, δεν αρκεί για να ανατρέψει το τεκμήριο γνώσης εκ μέρους της αποφάσεως αυτής σε χρόνο που καθιστά την άσκηση της προσφυγής εκπρόθεσμη» (ΣτΕ 377/2007).

4. Υποχρέωση συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας¹¹. Πειθαρχική ευθύνη αιρετών και υπαλλήλων.

¹¹ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΟΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΡ. 152 Ν. 3463/2006 (ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ)

I. Η κρατική εποπτεία στους τοπικούς οργανισμούς είναι απόρροια της θεώρησης του κράτους ως κύριου και αποκλειστικού φορέα της εξουσίας, που επιβάλλει το σεβασμό της νομιμότητας που τη διέπει, όταν αυτή ασκείται από άλλα νομικά πρόσωπα πλην του κράτους. Εξάλλου, η κρατική εποπτεία είναι συνακόλουθη και της καθιερούμενης από το Σύνταγμα διοικητικής αυτοτέλειας (και όχι αυτονομίας) των ΟΤΑ (ΣτΕ 1541/1984 και 3229/1987) .

II. Σε αρμονία προς τα ανωτέρω η παρούσα διάταξη καθιερώνει ειδικό καθήκον συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας. Η συμμόρφωση επιβάλλει την άμεση εκτέλεση των αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας εφόσον έχουν λάβει νόμιμη υπόσταση σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο καθώς και την αποχή από κάθε ενέργεια που αντίκειται στο περιεχόμενο των αποφάσεων αυτών. Έτσι, συνιστά π.χ. παράβαση του προρρηθέντος ειδικού καθήκοντος η διενέργεια διαγωνισμού στην περίπτωση που η σχετική προκήρυξη ακυρώθηκε από τον Ελεγκτή Νομιμότητας. Η συμμόρφωση με την απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας επιτάσσει την σύνταξη νέας προκήρυξης με διόρθωση των πλημμελειών που υπέδειξε ο τελευταίος στην απόφασή του.

III. Η παράβαση της υποχρέωσης συμμόρφωσης που επιβάλλει το παρόν άρθρο επισύρει πειθαρχική ευθύνη τόσο των υπαιτίων αιρετών σύμφωνα με τα ά. 233, 234 Ν. 3852/2010, όσο και των υπαλλήλων σύμφωνα με τα ά. 110 επ. Ν. 3584/2007.

III. Σε αυτό το σημείο γίνεται συνοπτική αναφορά, πέραν της εποπτείας των ΟΤΑ από τον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης και την Επιτροπή του 152, και στα λοιπά είδη του ασκουμένου ελέγχου επί των πράξεων των ΟΤΑ. Ειδικότερα:

A. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΠΌ ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΠΙΤΡΟΠΟ

Το άρθρο 275 του ν. 3852/2010 περί Καλλικράτη όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 2 της από 31.12.2011 Π.Ν.Π., ΦΕΚ Α 268/31.12.2011 ορίζει ότι «Οι δαπάνες των δήμων, των περιφερειών, των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ. ανεξαρτήτως πληθυσμού,

εξαιρουμένων των σχολικών επιτροπών, υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις 1 έως 3 του άρθρου 169 του Κ.Δ.Κ».

Επίσης, με το άρθρο 1 παρ.1 ΠΔ 136/2011,ΦΕΚ Α 267/31.12.2011, το οποίο ισχύει από 1.1.2012 ορίζεται ότι «1.α. Ο ασκούμενος από το Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΣ,) προληπτικός έλεγχος διενεργείται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα επί δαπανών που υπερβαίνουν κατά χρηματικό ένταλμα τα όρια τα οποία καθορίζονται κατά κατηγορία ελεγχόμενων φορέων ως ακολούθως:

ι) Δαπάνες Κεντρικής Διοίκησης (άρθρο ΙΒ, παρ. 4, ν.2362/1995): Από του ποσού των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ΕΥΡΩ και άνω.

ιι) Δαπάνες ΝΠΔΔ (όπου ασκείται προληπτικός έλεγχος): Από του ποσού των δέκα χιλιάδων (10.000).ΕΥΡΩ και άνω.

ιιι) Δαπάνες ΟΤΑ α` βαθμού (Δήμων): Από του ποσού των πέντε χιλιάδων (5.000) ΕΥΡΩ και άνω.

ιiv) Δαπάνες ΟΤΑ β` βαθμού [Περιφερειών, μετά την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 275 του ν.3852/2010 (Α.87)]: Από του ποσού των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ΕΥΡΩ και άνω.

β. Στα ποσά της προηγούμενης παραγράφου συμπεριλαμβάνεται και ο αναλογών Φ.Π.Α».

Περαιτέρω, σύμφωνα με το αρ. 32 του ν. 4129/2013 περί Κύρωσης Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο σχετικά με τη διαδικασία άσκησης προληπτικού ελέγχου «1. Αν από τον έλεγχο που διενεργήθηκε διαπιστωθεί ότι για κάποια δαπάνη δεν συντρέχουν ολικά ή μερικά οι προϋποθέσεις του άρθρου 28 παρ. 1 περίπτωση β`, ο αρμόδιος Επίτροπος αρνείται με αιτιολογημένη πράξη τη θεώρηση του εντάλματος πληρωμής, το οποίο επιστρέφει μαζί με αντίγραφο της πράξης του στην υπηρεσία που το υπέβαλε. Αν υποβληθεί εκ νέου το ένταλμα για θεώρηση ο Επίτροπος το θεωρεί, εφόσον έχουν αρθεί οι λόγοι της μη θεώρησης του, ή υποβάλλει αυτό με έκθεση του στο αρμόδιο Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο αποφαινεται με πράξη του είτε για τη θεώρηση του εντάλματος, οπότε το ένταλμα θεωρείται υποχρεωτικά από τον Επίτροπο, είτε για τη μη θεώρηση του. Το Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που επιλαμβάνεται της υπόθεσης κατά το προηγούμενο εδάφιο, δύναται, αν ανακύπτουν ζητήματα μείζονος σπουδαιότητας ή γενικότερης σημασίας, να παραπέμψει την υπόθεση στην Ολομέλεια με πρακτικό που επέχει θέση εισήγησης, την οποία

αναπτύσσει ενώπιον της ο δικαστής που ορίζεται εισηγητής με το ίδιο πρακτικό. Η Ολομέλεια, αφού εκφέρει γνώμη για την υπόθεση που παραπέμφθηκε σε αυτήν, την αναπέμπει στο Κλιμάκιο για περαιτέρω εξέταση. Η γνώμη της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Κλιμάκιο.

2. Σε περίπτωση μη θεώρησης εντάλματος πληρωμής, ο αρμόδιος Υπουργός δύναται να ζητήσει από το Ελεγκτικό Συνέδριο τη θεώρηση αυτού με δική του ευθύνη. Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποδέχεται το αίτημα και εντέλλεται τη θεώρηση αυτού από τον αρμόδιο Επίτροπο του. Αφού θεωρηθεί το ένταλμα με ευθύνη του Υπουργού, υποβάλλεται αυθημερόν από τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου πίνακας στον Υπουργό Οικονομικών, το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή, στον οποίο αναγράφεται η αιτιολογία της μη θεώρησης. Σε περίπτωση που η Βουλή κατά την πρώτη συνοδό της μετά την υποβολή σε αυτήν του ανωτέρω πίνακα δεν εγκρίνει το θεωρημένο κατά το προηγούμενο εδάφιο ένταλμα, το Ελεγκτικό Συνέδριο με πράξη της Ολομέλειας καταλογίζει το ποσό του εντάλματος σε βάρος του υπεύθυνου Υπουργού.

3. Κατά την επανυποβολή του εντάλματος για θεώρηση συνοδεύεται υποχρεωτικά από αποδεικτικό κοινοποίησης στο φερόμενο ως δικαιούχο της εντελλόμενης δαπάνης της πράξης επιστροφής του αρμόδιου Επιτρόπου από την αρμόδια οικονομική υπηρεσία του διατάκτη. Προϊστάμενοι υπηρεσιών ή άλλα αρμόδια όργανα που ενεργούν κατά παράβαση της υποχρέωσης που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο διώκονται για παράβαση καθήκοντος κατά το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα αυτεπαγγέλτως και παραπέμπονται υποχρεωτικά στην αρμόδια πειθαρχική δικαιοδοσία.

4. Αν κατά την άσκηση του προληπτικού ελέγχου καταδειχθεί η τέλεση ποινικώς κολάσιμης πράξης, ανακοινώνεται τούτο στον Υπουργό Οικονομικών, τον οικείο διατάκτη και τον αρμόδιο Εισαγγελέα.

5. Αν υπάρχουν αμφιβολίες για τη θεώρηση ή μη εντάλματος πληρωμής, μπορεί εκ των προτέρων να προκληθεί, με έκθεση του αρμόδιου Επιτρόπου, η γνώμη του αρμόδιου Κλιμακίου. Η διάταξη του δεύτερου εδαφίου, της παραγράφου 6 του άρθρου 38 έχει εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή.

6. Αιτήσεις ανάκλησης των πράξεων ή πρακτικών των Κλιμακίων σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος από αυτόν που έχει έννομο συμφέρον

μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από την κοινοποίηση της πράξης ή του πρακτικού του Κλιμακίου στον οικείο φορέα. Τις αιτήσεις ανάκλησης εξετάζει το αρμόδιο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αποφαινόμενο σε συμβούλιο. Δεύτερη αίτηση ανάκλησης κατά της ίδιας πράξης δεν επιτρέπεται».

Τέλος, με το άρθρο 33 του ως άνω νόμου προβλέπεται ειδικότερα ότι «Οι δαπάνες των δήμων, των περιφερειών, των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α` 114), ανεξαρτήτως πληθυσμού, εξαιρουμένων των σχολικών επιτροπών, υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις 1 έως 3 του άρθρου 169 του ίδιου ως άνω Κώδικα.

2. α. Κατά τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού από τα αρμόδια όργανα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, θεωρείται για πληρωμή χρηματικό ένταλμα, όταν αυτό αφορά σε δαπάνη που δεν προβλέπεται μεν από το νόμο αλλά είναι λειτουργική για τον οικείο Ο.Τ.Α., σχετίζεται δε με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων εκ μέρους του Ο.Τ.Α., οι οποίες προάγουν τα κοινωνικά, πολιτικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών ή συμβάλλει στην ενεργό συμμετοχή τούτων για την προαγωγή των τοπικών υποθέσεων και δραστηριοτήτων του Ο.Τ.Α., εφόσον ανταποκρίνεται στο ανάλογο ή προσήκον μέτρο, χωρίς να υπερβαίνει τα εύλογα όρια που διαγράφονται με την τήρηση της αρχής της οικονομικότητας, εν όψει των συνθηκών πραγματοποίησης της.

β. Λειτουργικές δαπάνες κατά την έννοια της προηγούμενης περίπτωσης είναι ιδίως: αα) Η περιοδική ενίσχυση άπορων κατοίκων με είδη ένδυσης, παροχή φαρμάκων και διατακτικών προμήθειας αναγκαίων για τη διατροφή τους ειδών κατά τις εορτές Χριστουγέννων, νέου έτους και Πάσχα, ββ) Η προσωρινή στέγαση άπορων κατοίκων και η προσωρινή λειτουργία ημερήσιων συσσιτίων για άπορους δημότες. Άποροι δημότες για τη λήψη των ως άνω παροχών είναι εκείνοι που περιλαμβάνονται σε κατάσταση την οποία συντάσσει η Οικονομική Επιτροπή του οικείου Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού, η οποία μπορεί να λάβει πληροφορίες για τους άπορους κατοίκους από τους εφημέριους των Ιερών Ναών του οικείου Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού, γγ) Η παροχή βραβείων πάσης φύσεως σε αριστούχους δημότες μαθητές,

σπουδαστές και φοιτητές, δδ) Η παροχή αναμνηστικών ειδών σε συμμετέχοντες σε πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεων των Ο.Τ.Α..

3. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζεται η διαδικασία και τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Οι φορείς της παρούσας παραγράφου υποβάλλουν για προληπτικό έλεγχο χρηματικά εντάλματα για ποσά ύψους 5.000 ευρώ και άνω, εφαρμοζομένου του π.δ. 136/2011».

B. ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΤΑ

Ως προς τον συμβατικό έλεγχο των ΟΤΑ ισχύουν τα κάτωθι:

Το άρθρο 278 του Καλλικράτη, όπως ισχύει, ορίζει ότι «1. Για τις συμβάσεις προμήθειας αγαθών, εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτουν οι Ο.Τ.Α. και τα νομικά τους πρόσωπα, προϋπολογιζόμενης δαπάνης, χωρίς Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), ποσού άνω των διακοσίων χιλιάδων (200.000) ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά προληπτικός έλεγχος νομιμότητας αυτών, πριν από τη σύναψη τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών τους

2. Για τις συμβάσεις της προηγούμενης παραγράφου, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό, χωρίς Φ.Π.Α., των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά, πριν τη σύναψη τους, έλεγχος νομιμότητας από το καθ' ύλην αρμόδιο Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 19 παράγραφος 7 του π.δ. 774/1980, όπως ισχύει.

3. Ο αρμόδιος φορέας μπορεί να ζητεί τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας και για επί μέρους φάσεις της σχετικής διαδικασίας που προηγούνται της σύναψης της οικείας σύμβασης.

4. Ο έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Εάν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος νομιμότητας η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη».

Το άρθρο 36 του νόμου 4129/2013 επαναλαμβάνει σχεδόν της ρυθμίσεις του Καλλικρατικού άρθρου. Ειδικότερα ως προς τον προληπτικό έλεγχο των συμβάσεων των ΟΤΑ το άρθρο 36 προβλέπει τα κάτωθι: «1. Για τις συμβάσεις προμήθειας αγαθών, εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των προγραμματικών συμβάσεων, που συνάπτουν οι Ο.Τ.Α. και τα νομικά τους πρόσωπα, προϋπολογιζόμενης δαπάνης, χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), ποσού άνω των διακοσίων χιλιάδων ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά προληπτικός έλεγχος νομιμότητας αυτών, πριν από τη σύναψη τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών τους.

2. Για τις συμβάσεις της προηγούμενης παραγράφου, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό, χωρίς Φ.ΠΑ, των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά, πριν τη σύναψη τους, έλεγχος νομιμότητας από το καθ' ύλην αρμόδιο Κλιμάκιο-του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 1 και 2 του προηγούμενου άρθρου.

3. Ο αρμόδιος φορέας μπορεί να ζητεί τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας και για επί μέρους φάσεις της σχετικής διαδικασίας που προηγούνται της σύναψης της οικείας σύμβασης.

4. Ο έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Εάν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος νομιμότητας η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη.

5. Κατά των πράξεων των Επιτρόπων και των Κλιμακίων, επιτρέπονται αιτήσεις ανάκλησης, σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο, οι οποίες εκδικάζονται από το αρμόδιο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τους όρους, προθεσμίες και τη διαδικασία που ορίζονται στην παράγραφο 5 του προηγούμενου άρθρου από τις φράσεις «υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος» έως τις φράσεις «Άλλη αίτηση ανάκλησης δεν επιτρέπεται», που εφαρμόζονται αναλόγως».

Γ. ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΩΝ ΟΤΑ

Πλέον του Προληπτικού ελέγχου δαπανών των ΟΤΑ όπως άλλωστε προαναφέρθηκε υπάρχει και ο κατασταλτικός έλεγχος αυτών. Το άρθρο 276 του Νόμου 3852 του 2010 ορίζει ότι «από το Ελεγκτικό Συνέδριο διεξάγεται υποχρεωτικά κατασταλτικός έλεγχος των λογαριασμών των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και

των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ. Ο έλεγχος είναι ετήσιος τακτικός και δειγματοληπτικός, εκτός εάν από το δειγματοληπτικό έλεγχο προέκυψαν λόγοι που επιβάλλουν τη γενίκευση του κατασταλτικού ελέγχου και διενεργείται μετά το τέλος κάθε οικονομικής χρήσης ή είναι έκτακτος γενικός ή ειδικός ή θεματικός και συνίσταται στον έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας της διαχείρισης.

2. Κατά τον κατασταλτικό έλεγχο ελέγχονται, ιδίως: α) η τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης β) η ορθή τήρηση του κατά περίπτωση ισχύοντος λογιστικού ή διαχειριστικού συστήματος, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές που το διέπουν, γ) η τήρηση και ενημέρωση των λογαριασμών, ώστε να απεικονίζουν με ακρίβεια το περιεχόμενο των οικονομικών πράξεων και δημοσιονομικών ενεργειών, δ) η νόμιμη καταβολή του μεριδίου τυχόν συμμετοχής ενός ή περισσοτέρων Ο.Τ.Α. σε κάθε φύσεως νομικά πρόσωπα αυτών ή σε Προγραμματικές Συμβάσεις, ε) η νόμιμη λήψη δανείων, η παροχή εγγυήσεων και η τήρηση των όρων των σχετικών συμβάσεων, στ) η νόμιμη διαχείριση της κινητής και ακίνητης περιουσίας και ζ) η έγκαιρη και κανονική απόδοση των υπέρ τρίτων εισπραττόμενων νομίμων δικαιωμάτων και η είσπραξη και η διαχείριση των ανταποδοτικών τελών ή άλλων ειδικών εσόδων ή των εσόδων από δάνεια ή των βεβαιωθέντων εσόδων από οφειλές και πρόστιμα σε βάρος τρίτων.

3. Αρμόδιος για τον κατασταλτικό έλεγχο, είναι ο ίδιος Επίτροπος, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των υπόχρεων φορέων. Για τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες αρμόδιος είναι ο Επίτροπος της έδρας τους. Ειδικά για την Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής, αρμόδιοι για τις οικείες περιφερειακές ενότητες, είναι οι Επίτροποι, που ορίζονται από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Τα δύο τελευταία εδάφια της παρ.3 προστέθηκαν με την

παρ.ΙΟκβ' άρθρου 18 Ν.3870/2010,ΦΕΚ Α 138/9.8.2010).

4. Ο κατασταλτικός έλεγχος πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα σε έξι (6) μήνες από την ημερομηνία αποστολής του αντιγράφου του απολογισμού ή ισολογισμού του υπόχρεου για κατασταλτικό έλεγχο φορέα, ο οποίος συνοδεύεται α) από τις σχετικές εκθέσεις και πράξεις των αρμοδίων οργάνων του, β) την έκθεση των ορκωτών λογιστών ελεγκτών και γ) από κάθε σχετικό με τον έλεγχο στοιχείο, που καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και σε κάθε περίπτωση εντός του επομένου διαχειριστικού έτους, από αυτό που αφορά ο κατασταλτικός έλεγχος.

5. Η σχετική έκθεση, περί των αποτελεσμάτων του διενεργηθέντος κατασταλτικού ελέγχου, για το σύνολο των υπόχρεων φορέων, διαβιβάζεται στους Υπουργούς Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, καθώς και στην Επιτροπή Διαφάνειας και Θεσμών της Βουλής.

6. Σε κάθε περίπτωση ο έλεγχος διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του οργανισμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου».

Επίσης το άρθρο 38 του νόμου 4129/2013 ορίζεται ότι: «1. Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων, των απολογισμών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των ειδικών λογαριασμών που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 περίπτωση β του παρόντος νόμου, ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού από τον Επίτροπο της Υπηρεσίας Επιτρόπου της Κεντρικής Υπηρεσίας ή των Περιφερειακών Υπηρεσιών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στην αρμοδιότητα της οποίας υπάγονται έως την ημερομηνία αυτή. Αμφισβητήσεις που ανακύπτουν από τον έως άνω καθορισμό των αρμοδιοτήτων, επιλύονται κάθε φορά με απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

2. Κατά την άσκηση του ελέγχου αυτού, στον αρμόδιο Επίτροπο της Υπηρεσίας Επιτρόπου της Κεντρικής Υπηρεσίας περιέρχονται όλες οι αρμοδιότητες του αρμόδιου Κλιμακίου και στον αρμόδιο Επίτροπο της Υπηρεσίας Επιτρόπου των Περιφερειακών Υπηρεσιών του Ελεγκτικού Συνεδρίου περιέρχονται όλες οι αρμοδιότητες των Υπηρεσιών της Κεντρικής Υπηρεσίας, καθώς και του αρμόδιου Κλιμακίου. Κατά των πράξεων που εκδίδονται από τους ανωτέρω Επιτρόπους ασκούνται όλα τα ένδικα μέσα που προβλέπονται από τον παρόντα νόμο.

3. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου των λογαριασμών των υπολόγων δύναται να ζητείται από τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες, τους υπολόγους, καθώς και από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο κάθε αναγκαία πληροφορία ή στοιχείο, αν δε συντρέχει περίπτωση, μπορεί να διενεργηθεί και επιτόπια έρευνα.

4. Για τις ελλείψεις που διαπιστώνονται τις αμφιβολίες που δημιουργούνται κατά την επεξεργασία των λογαριασμών, συντάσσεται φύλλο μεταβολών και ελλείψεων που αποστέλλεται αρμοδίως για την αναπλήρωση των διαπιστούμενων ελλείψεων και την παροχή των απαιτούμενων πληροφοριών εντός προθεσμίας όχι μεγαλύτερης των δεκαπέντε ημερών, η οποία μπορεί να παραταθεί για εύλογο χρόνο.

5. Διαφορές, οι οποίες προκύπτουν κατά τον έλεγχο των λογαριασμών σε χρέωση ή πίστωση των υπολόγων και είναι κατώτερες ποσού που ορίζεται κάθε φορά με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ύστερα από γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, διαγράφονται και οι λογαριασμοί αυτοί εξισώνονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ίδια ως άνω απόφαση.

6. Σε ζητήματα που αναφέρονται κατά την επεξεργασία των λογαριασμών, μπορεί, σε περίπτωση αμφιβολιών, να προκληθεί εκ των προτέρων η γνώμη του αρμόδιου Κλιμακίου για τα ζητήματα αυτά ύστερα από έκθεση του οικείου Επιτρόπου προς αυτό. Ο Πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου δύναται, αν κρίνει τούτο αναγκαίο λόγω της σοβαρότητας ή της γενικότητας του θέματος, να προκαλεί τη γνώμη της Ολομέλειας, η οποία είναι υποχρεωτική για τους Επιτρόπους, τα Κλιμάκια και τα Τμήματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά την έκδοση των σχετικών πράξεων και αποφάσεων τους.

7. Αν κατά τον έλεγχο των λογαριασμών διαπιστωθεί ποινικώς κολάσιμη πράξη, ανακοινώνεται τούτο στον αρμόδιο εισαγγελέα, στον Υπουργό ή άλλο αρμόδιο όργανο στον οποίο υπάγεται ο υπόλογος, καθώς και στον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου».

Επίσης το άρθρο 51 του ανωτέρω νόμου προβλέπει ότι «1. από το Ελεγκτικό Συνέδριο διεξάγεται υποχρεωτικά κατασταλτικός έλεγχος των λογαριασμών των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Ο έλεγχος είναι ετήσιος τακτικός και δειγματοληπτικός, εκτός εάν από το δειγματοληπτικό έλεγχο προέκυψαν λόγοι που επιβάλλουν τη γενίκευση του κατασταλτικού ελέγχου και διενεργείται μετά το τέλος κάθε οικονομικής χρήσης ή είναι έκτακτος γενικός ή ειδικός ή θεματικός και συνίσταται στον έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας της διαχείρισης. Σε κάθε περίπτωση ο έλεγχος διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Κατά τον κατασταλτικό έλεγχο ελέγχονται ιδίως: α) η τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, β) η ορθή τήρηση του κατά περίπτωση ισχύοντος λογιστικού ή διαχειριστικού συστήματος, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές που το διέπουν, γ) η τήρηση και ενημέρωση των λογαριασμών, ώστε να απεικονίζουν με ακρίβεια το περιεχόμενο των οικονομικών πράξεων και δημοσιονομικών ενεργειών, δ) η νόμιμη καταβολή του μεριδίου τυχόν συμμετοχής ενός ή περισσοτέρων Ο.Τ.Α. σε κάθε φύσεως

νομικά πρόσωπα αυτών ή σε προγραμματικές συμβάσεις, ε) η νόμιμη λήψη δανείων, η παροχή εγγυήσεων και η τήρηση των όρων των σχετικών συμβάσεων, στ) η νόμιμη διαχείριση της κινητής και ακίνητης περιουσίας και ζ) η έγκαιρη και κανονική απόδοση των υπέρ τρίτων εισπραττόμενων νομίμων δικαιωμάτων και η είσπραξη και η διαχείριση των ανταποδοτικών τελών ή άλλων ειδικών εσόδων ή των εσόδων από δάνεια ή των βεβαιωθέντων εσόδων από οφειλές και πρόστιμα σε βάρος τρίτων.

3. Αρμόδιος για τον κατασταλτικό έλεγχο, είναι ο ίδιος Επίτροπος, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των υπόχρεων φορέων. Για τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες αρμόδιος είναι ο Επίτροπος της έδρας τους. Ειδικά για την Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής, αρμόδιοι για τις οικείες περιφερειακές ενότητες, είναι οι Επίτροποι, που ορίζονται από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

4. Ο κατασταλτικός έλεγχος πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα σε έξι μήνες από την ημερομηνία αποστολής του αντιγράφου του απολογισμού ή ισολογισμού του υπόχρεου για κατασταλτικό έλεγχο φορέα, ο οποίος συνοδεύεται: α) από τις σχετικές εκθέσεις και πράξεις των αρμοδίων οργάνων του, β) την έκθεση των ορκωτών λογιστών ελεγκτών και γ) από κάθε σχετικό με τον έλεγχο στοιχείο, που καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και σε κάθε περίπτωση εντός του επομένου διαχειριστικού έτους, από αυτό που αφορά ο κατασταλτικός έλεγχος.

5. Η σχετική έκθεση περί των αποτελεσμάτων του διενεργηθέντος κατασταλτικού ελέγχου, για το σύνολο των υπόχρεων φορέων, διαβιβάζεται στους Υπουργούς Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, καθώς και στην Επιτροπή Διαφάνειας και Θεσμών της Βουλής.

6. Σε κάθε περίπτωση ο Πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου μπορεί να διατάξει έκτακτο διαχειριστικό έλεγχο της διαχείρισης ενός Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή ΝΠΔΔ αυτού.

7. Σε περίπτωση μη υποβολής του απολογισμού ή και του ισολογισμού Ο.Τ.Α. α βαθμού στο Ελεγκτικό Συνέδριο σύμφωνα με το άρθρο 163 παρ. 5 εδάφιο α του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, επιβάλλονται σε βάρος των υπαιτίων οι κυρώσεις του άρθρου 45 του παρόντος νόμου και παράλληλα διενεργείται έκτακτος έλεγχος σύμφωνα με το άρθρο 163 παρ.5 εδάφιο β' του ίδιου Κώδικα.

8. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, με κοινές αποφάσεις του αρμόδιου Υπουργού και των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο έλεγχος της διαχείρισης των ΟΤΑ. πρώτου βαθμού να ενεργείται στο Κατάστημα τους, εφόσον συντρέχουν ειδικοί λόγοι».

Τέλος ως προς την ευθύνη των δημοσίων υπολόγων το άρθρο 56 του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού το οποίο εφαρμόζεται και στους ΟΤΑ, προβλέπει ότι «έλλειμμα δημοσίου υπολόγου είναι οποιαδήποτε έλλειψη χρημάτων, αξιών και υλικού που διαπιστώνεται με τη νόμιμη διαδικασία στη διαχείριση του, καθώς και οποιαδήποτε άλλη κατάσταση διαχείρισης που θεωρείται έλλειμμα από το νόμο Ως έλλειμμα θεωρείται και κάθε πληρωμή που: α) Δεν ανάγεται στην αρμοδιότητα του υπολόγου β) Έγινε χωρίς τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις δικαιολογητικά, γ) Αφορά δαπάνες για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες εκ μέρους του υπολόγου, δ) Έχει γίνει αχρεωστήτως από υπαιτιότητα του υπολόγου, ε) Είναι άσχετη με το σκοπό της διαχείρισης.2. Οποιοδήποτε έλλειμμα αναπληρώνεται από τον υπόλογο μέσα σε σαράντα οκτώ (48) ώρες, διαφορετικά αυτός απομακρύνεται από τη διαχείριση αμέσως και καταλογίζεται με το ποσό του ελλείμματος που βεβαιώνεται, χωρίς αναβολή, ως δημόσιο έσοδο, λαμβάνεται δε και κάθε άλλο απαραίτητο μέτρο για την εξασφάλιση της απαιτήσεως του Δημοσίου. Εφόσον συντρέχει περίπτωση δόλου ή βαρείας αμέλειας του υπολόγου (άπιστη διαχείριση), πέραν των προηγούμενων μέτρων, ο υπόλογος ευθύνεται και πειθαρχικώς. 3. Το έλλειμμα που παρουσιάζουν οι δημόσιοι υπόλογοι, επιφυλασσομένων των διατάξεων της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, καταλογίζεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση από τους διαπιστώσαντες αυτό οικείους διατάκτες και επιθεωρητές. Σε κάθε περίπτωση καταλογίζεται επίσης από το Ελεγκτικό Συνέδριο το αργότερο εντός δέκα (10) ετών από της υποβολής σε αυτό των δικαιολογητικών απόδοσης λογαριασμού της διαχείρισης τους. 4. Στις περιπτώσεις πληρωμής μη νόμιμων δαπανών καταλογίζεται: α) στα υπηρεσιακά όργανα που εκ δόλου ή βαρείας αμέλειας έχουν εκδώσει παράνομες διοικητικές πράξεις ή έχουν συμπράξει στη μη τήρηση των νόμιμων διαδικασιών πραγματοποιήσεως της δαπάνης και β) στους λαβόντες, εφόσον υπέχουν ευθύνη για τη μη τήρηση των ανωτέρω διαδικασιών. Στους λαβόντες καταλογίζεται και σε κάθε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής. 5. Αν το έλλειμμα δεν οφείλεται σε δόλο ή βαρεία αμέλεια του υπολόγου, το αρμόδιο σύμφωνα με την παράγραφο 3 για τον καταλογισμό όργανο μπορεί να εγκρίνει την τμηματική καταβολή μέχρι είκοσι τέσσερις(24) μηνιαίες

δόσεις, χωρίς προσαύξηση εκπρόθεσμης καταβολής.6. Επί μη νόμιμων πληρωμών, καταλογίζεται εις ολόκληρον και στους λαβόντες, τα ποσά δε που καταβάλλονται στο Δημόσιο από τον καταλογισθέντα υπόλογο βεβαιώνονται υπέρ αυτού, με αίτηση του, σε βάρος του λαβόντος και εισπράττονται κατά τις διατάξεις περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων. 7. Ελλείψεις χαρτοσήμου, ενσήμων γενικά και κάθε αντικειμένου, βάσει του οποίου εισπράττεται τέλος ή δικαίωμα, καταλογίζονται σε χρήμα και στην τιμή διαθέσεως που ορίζεται από τις σχετικές διατάξεις. 8. Έλλειψη κάθε είδους υλικού καταλογίζεται σε χρήμα, με βάση την τρέχουσα τιμή κατά το χρόνο του καταλογισμού. Η τιμή αυτή προσδιορίζεται από τριμελή επιτροπή που συνιστάται από τον οικείο Διατάκτη. 9. Απαγορεύεται η ανάμειξη στη διαχείριση του υπολόγου χρημάτων ξένων προς αυτή και για κάθε χρηματικό πλεόνασμα, που εμφανίζεται στη διαχείριση, συνιστάται δημόσια παρακαταθήκη μέχρι να αποδειχθεί η αιτία αυτού. 10. Οι υπόλογοι είναι υπεύθυνοι για την ασφάλεια των δημοσίων χρημάτων, ενσήμων, αξιών και υλικού γενικά που κρατούν στη διαχείριση τους, οφείλουν να τηρούν τους οικείους κανονισμούς ασφαλείας κατά την αποστολή και παραλαβή αυτών και ευθύνονται για κάθε ζημία που υφίσταται το Δημόσιο από τη μη τήρηση των ανωτέρω κανονισμών. 11. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται ανάλογα και στην περίπτωση απώλειας ή φθοράς τίτλων και απαιτήσεων του Δημοσίου, εφόσον αυτή έχει προκαλέσει ζημία στο Δημόσιο και δεν οφείλεται σε ανωτέρα βία ή απρόβλεπτα γεγονότα. **12. Οι καταλογιζόμενοι κατά τις διατάξεις του άρθρου αυτού μπορούν να προσβάλουν την καταλογιστική πράξη ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν γι' αυτό».**

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 80 του Νόμου 4129/2013 «**Κατά καταλογιστικών πράξεων των Υπουργών, Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μονοπρόσωπων ή συλλογικών διοικητικών οργάνων, διοικητικών αρχών, Οικονομικών Επιθεωρητών ή άλλου φορέα επί διαχείρισης υλικού, αξιών ή χρηματικού του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους, επιτρέπεται να ασκηθεί έφεση από όποιον έχει έννομο συμφέρον μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών, η οποία αρχίζει από την επίδοση ή την καθ' οποιονδήποτε τρόπο περιέλευση ή την αποδεδειγμένα πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης πράξης. Εάν ο έχων έννομο συμφέρον για την άσκηση έφεσης διαμένει στην αλλοδαπή, η αντίστοιχη προθεσμία ορίζεται σε ενενήντα ημέρες. Οι καταλογιζόμενοι μπορούν, επίσης, μέσα σε**

προθεσμία έξι (1) έτους (άρθρο 48 του νόμου 4129/2013) από την κοινοποίηση της καταγγιστικής πράξεως, να ασκήσουν και αίτηση αναθεωρήσεως ενώπιον του οργάνου που την έχει εκδώσει. Λόγοι αναθεωρήσεως είναι οι ίδιοι για τους οποίους επιτρέπεται αναθεώρηση πράξεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν γι' αυτό».

Κατά των οριστικών αποφάσεων, σύμφωνα με το αρ. 86 του ως άνω νόμου των Τμημάτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου επιτρέπεται να ασκηθεί αίτηση αναίρεσης, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 87.

Δ. ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ- ΣΩΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Με τον νόμο 3074/2002 ιδρύθηκε η Ανεξάρτητη Αρχή του Επιθεωρητή της Δημόσιας Διοίκησης. Το ανωτέρω νομοθετικό καθεστώς συμπληρώθηκε με τον νόμο 3613/2007 και το π.δ 65/2011.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου 3074/2002 «1. Συνιστάται θέση Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης για τη διασφάλιση της εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας της διοίκησης, την παρακολούθηση και αξιολόγηση του έργου των ελεγκτικών σωμάτων της δημόσιας διοίκησης και τον εντοπισμό των φαινομένων διαφθοράς και της κακοδιοίκησης. 2. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης: α. μπορεί να διατάσσει, αυτεπαγγέλτως, τη διενέργεια επιθεωρήσεων, ελέγχων και ερευνών από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και από τα ιδιαίτερα Σώματα και Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου των Υπουργείων, των Περιφερειών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, των επιχειρήσεων τους, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και των δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: βλέπε και άρθρο 12 Ν.3320/2005, με την παρ.1 του οποίου ορίζεται ότι: «1. Ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών και ο γραμματέας του δικαστηρίου ή του δικαστικού συμβουλίου υποχρεούνται να ανακοινώνουν στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ο μὲν πρώτος την ποινική δίωξη, που ασκείται με κάθε μορφή συμμετοχής κατά υπαλλήλου, λειτουργού ή οργάνου των φορέων της παρ. 2α του άρθρου 1 του Ν. 3074/2002 για εγκλήματα περί την υπηρεσία (άρθρα 235 263Α Π.Κ.), περί τα υπομνήματα (άρθρα 216, 217, 218, 220, 222 Π.Κ.), κατά της ιδιοκτησίας (άρθρα 372, 375,

381, 382 Π.Κ.) και κατά περιουσιακών δικαιωμάτων (άρθρα 386, 386Α, 389, 390, 394), που στρέφονται κατά του Δημοσίου και των ως άνω φορέων, ο δε δεύτερος τα παραπεμπτικά ή απαλλακτικά βουλεύματα, σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας, καθώς και τις εκδιδόμενες, επίσης σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας καταδικαστικές ή αθωωτικές αποφάσεις κατά των ως άνω προσώπων και για τις αξιόποινες αυτές πράξεις».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Βλέπε και την παρ.7 άρθρ.14 Ν.3345/2005,ΦΕΚ Α 138/16.6.2005,ορίζεται ότι: «7. Η διαπίστωση, ύστερα από διενέργεια επιθεώρησης ή ελέγχου, από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και τα Σώματα και τις Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 3074/2002 πειθαρχικών παραπτωμάτων υπαλλήλων, λειτουργών ή οργάνων των φορέων της προαναφερόμενης διάταξης δεσμεύει τα αρμόδια όργανα των φορέων αυτών για την άσκηση πειθαρχικής δίωξης.

β. Παρακολουθεί τη δράση του Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και των ιδιαίτερων Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου του προηγούμενου εδαφίου. Ειδικότερα παρακολουθεί την πορεία των ελέγχων που διενεργούνται και ενημερώνεται για τα πορίσματα αυτών οποτεδήποτε το ζητήσει.

γ. Αξιολογεί το έργο των Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθορίζονται ο τρόπος αξιολόγησης και οι λοιπές προϋποθέσεις αξιολόγησης. "Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης παρακολουθεί την εκτέλεση από τα Σώματα Επιθεώρησης και Ελέγχου των διαπιστώσεων και των προτάσεων που προκύπτουν από τη διαδικασία αξιολόγησης, όπως αυτή καθορίζεται με το παραπάνω προεδρικό διάταγμα.

δ. Διεξάγει ελέγχους, επανέλεγχους, επιθεωρήσεις και έρευνες στο Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ, τους Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού, τις επιχειρήσεις τους, τα κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και τις δημόσιες επιχειρήσεις ή επιχειρήσεις, τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, καθορίζονται οι προϋποθέσεις και ο τρόπος διενέργειας του ελέγχου.

Διεξάγει ο ίδιος ή με τους Βοηθούς του ή τους Ειδικούς Επιθεωρητές που υπηρετούν στο Γραφείο του ή τα αρμόδια όργανα των φορέων του πρώτου εδαφίου Ε.Δ.Ε. και, σε κάθε περίπτωση, μπορεί να ασκήσει ή να διατάξει την

άσκηση πειθαρχικής δίωξης ή τη λήψη άλλων διοικητικών μέτρων. Μπορεί επίσης να ασκεί ένσταση κατά οποιασδήποτε απόφασης των πειθαρχικών οργάνων των φορέων του πρώτου εδαφίου, παραπέμποντας:

αα) Στο αμέσως ανώτερο πειθαρχικό όργανο υποθέσεις, για τις οποίες έχει εκδοθεί απόφαση κατώτερου πειθαρχικού οργάνου.

ββ) Στο οικείο δευτεροβάθμιο πειθαρχικό συμβούλιο υποθέσεις, για τις οποίες έχει εκδοθεί απόφαση μονομελούς πειθαρχικού οργάνου, με εξαίρεση τις πειθαρχικές αποφάσεις των Υπουργών και Υφυπουργών, η οποία απόφαση δεν προσβάλλεται με ένσταση στο υπηρεσιακό συμβούλιο του οικείου φορέα.

Και στις δύο περιπτώσεις εφαρμόζονται κατά τα λοιπά οι διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα ή οι κατά περίπτωση οικείες διατάξεις, όπως ισχύουν κάθε φορά.

Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά όλων των τελεσίδικων αποφάσεων όλων των πειθαρχικών συμβουλίων των φορέων του πρώτου εδαφίου για πειθαρχικά αδικήματα που επισύρουν την ποινή της οριστικής παύσης ή του υποβιβασμού, καθώς και ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου κατά όλων των άλλων τελεσίδικων αποφάσεων μονομελών ή πειθαρχικών οργάνων. Η προσφυγή υπογράφεται από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και κατά τη συζήτηση παρίσταται μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η προθεσμία για την άσκηση των προαναφερόμενων ενστάσεων και προσφυγών αρχίζει από την υποχρεωτική κοινοποίηση των πειθαρχικών αποφάσεων στο Γραφείο του.

ε. Διεξάγει έλεγχο των ετήσιων δηλώσεων οικονομικής κατάστασης (πόθεν έσχες) όλων των μελών των Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου.

Διεξάγει τον έλεγχο των ετήσιων δηλώσεων οικονομικής κατάστασης (πόθεν έσχες) όλων των Προϊσταμένων των Διευθύνσεων των Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ), των Περιφερειακών Ελεγκτικών Κέντρων (Π.Ε.Κ.), των Διαπεριφερειακών Ελεγκτικών Κέντρων (Δ.Ε.Κ.) / της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.), των Προϊσταμένων Τμημάτων και των υπαλλήλων (ελεγκτών) που υπηρετούν στα Τμήματα Ελέγχου των ανωτέρω υπηρεσιών, καθώς και των προϊστάμενων όλων των οποιουδήποτε οργανωτικού επιπέδου ή ονομασίας οργανικών μονάδων πολεοδομίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού και των υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτές.

Οι ανωτέρω υποβάλλουν στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών προσωπικού, κατά τον μήνα Ιούνιο κάθε έτους, δήλωση περιουσιακής κατάστασης των ιδίων, των συζύγων και των ανήλικων τέκνων τους, ανεξάρτητα από το αν υπήρξε ουσιώδης μεταβολή ή όχι της περιουσιακής τους κατάστασης κατά το προηγούμενο έτος. Για το περιεχόμενο της δήλωσης περιουσιακής κατάστασης, τις ποινικές κυρώσεις, την ποινική διαδικασία και τον καταλογισμό ισχύουν οι κείμενες κάθε φορά διατάξεις. Επίσης εφαρμόζονται οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 14 του ν. 3345/2005.

στ. Συγκαλεί και προεδρεύει του προβλεπόμενου από το άρθρο 8 Συντονιστικού Οργάνου Επιθεώρησης και Ελέγχου (Σ.Ο.Ε.Ε.) και μπορεί να ελέγχει τραπεζικούς λογαριασμούς υπαλλήλων της περ. αλ μετά από παραγγελία του εισαγγελέα στο πλαίσιο διενεργούμενης σε βάρος τους προανάκρισης ή προκαταρκτικής εξέτασης.

ζ. Αξιολογεί σχετικές με τις αρμοδιότητες του καταγγελίες ή αναφορές που υποβάλλονται στο Γραφείο του και μπορεί κατά την κρίση του να τις διερευνά ή να τις θέτει στο αρχείο.

η. Συντάσσει ετήσια έκθεση, στην οποία παρουσιάζει τις σημαντικότερες υποθέσεις, που σχετίζονται με φαινόμενα διαφθοράς, κακοδιοίκησης και αδιαφανών διαδικασιών στο χώρο της δημόσιας διοίκησης, αξιολογεί το έργο όλων των Σωμάτων Ελέγχου και Επιθεώρησης και Υπηρεσιών της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου και διατυπώνει προτάσεις για τη βελτίωση λειτουργίας των ανωτέρω Σωμάτων και Υπηρεσιών και για την πλέον εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών και των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α.. Η έκθεση του υποβάλλεται το Μάιο κάθε έτους στον Πρωθυπουργό και τον Πρόεδρο της Βουλής και κοινοποιείται στα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης μπορεί να υποβάλλει στον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο της Βουλής και στον κατά περίπτωση αρμόδιο Υπουργό, εκθέσεις κατά τη διάρκεια του έτους.

Η ανωτέρω ετήσια έκθεση συζητείται σε ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής και δημοσιεύεται σε σχετική έκδοση του Εθνικού Τυπογραφείου. Δυστυχώς βέβαια παρατηρείται ότι στην ετήσια έκθεση του Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης σημαίνουσα θέση έχουν οι εκθέσεις που γίνονται αναφορικά με τους ΟΤΑ α βαθμού.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: τις παρ.3-4 άρθρ.14 Ν.3345/2005,ΦΕΚ Α 138/16.6.2005,ορίζεται ότι:"3. Στο πλαίσιο των ελέγχων, επιθεωρήσεων και

ερευνών που διενεργούνται από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ή κατόπιν εντολής του από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και από τα ιδιαίτερα Σώματα και Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3074/2002, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, είναι δυνατή, ύστερα από έγγραφη εντολή αυτού, η άρση του τραπεζικού, χρηματιστηριακού και φορολογικού απορρήτου.

4. Η άρση του τραπεζικού, χρηματιστηριακού και φορολογικού απορρήτου είναι δυνατή και στο πλαίσιο του ελέγχου από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης των ετήσιων δηλώσεων οικονομικής κατάστασης ("πόθεν έσχες") των μελών των ιδιαίτερων Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου, εφαρμοζόμενων αναλόγως των διατάξεων των παραγράφων 6, 7 και 8 του άρθρου 85 του ν. 2238/1994 (ΦΕΚ 151 Α').

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 6 παρ.2 και 3 Ν. 3491/2006, Φ Ε Κ Α 207/2.10.2006: "2. Κατά τους ελέγχους, επανέλεγχους, επιθεωρήσεις, έρευνες και ένορκες διοικητικές εξετάσεις που διενεργούνται από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ή, ύστερα από εντολή του, από τα Σώματα και τις Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου μπορεί να ορίζονται, με απόφαση του, εφόσον παρίσταται ανάγκη, ως εμπειρογνώμονες λειτουργοί ή υπάλληλοι των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3074/2002. Οι κάθε είδους δαπάνες βαρύνουν, κατά περίπτωση, τους προϋπολογισμούς των παραπάνω φορέων. Επίσης ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης μπορεί να αναθέτει τις κατά το πρώτο εδάφιο αυτής της παραγράφου προβλεπόμενες πραγματογνωμοσύνες σε ιδιώτες. Στην περίπτωση αυτή οι δαπάνες βαρύνουν τον προϋπολογισμό του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης. 3. Στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 1, καθώς και του άρθρου 8 του ν. 3074/2002, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, υπάγεται αυτοδικαίως κάθε Σώμα ή Υπηρεσία Επιθεώρησης και Ελέγχου που ιδρύεται".

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Ιδέ και το άρθρο 6 παρ.5 Ν.3491/2006, ΦΕΚ Α 207/2.10.2006: "**5. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης μπορεί να θέτει, κατά περίπτωση, στους φορείς της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3074/2002 δεσμευτικές προθεσμίες απάντησης ή χορήγησης στοιχείων ή εγγράφων σε αυτόν**".

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Επίσης ιδέ και το άρθρο 6 παρ.11 Ν.3491/2006, ΦΕΚ Α 207/2.10.2006: ". Η άρνηση οργάνων, υπαλλήλων ή λειτουργών των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3074/2002 να συμπράξουν, να συνεργασθούν και να χορηγήσουν στοιχεία ή έγγραφα κατά τη διεξαγωγή έρευνας,

επιθεώρησης ή ελέγχου από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ή, κατόπιν εντολής του, από τα Σώματα και τις Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου, συνιστά το πειθαρχικό παράπτωμα της παράβασης καθήκοντος κατά την έννοια του άρθρου 107 παρ. 1 περ. β% του ν. 2683/1999 ή των οικείων κατά περίπτωση διατάξεων.

3.α. Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης διορίζεται πρόσωπο εγνωσμένου κύρους, που διαθέτει υψηλή επιστημονική κατάρτιση και απολαμβάνει ευρείας κοινωνικής αποδοχής.

β. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης επιλέγεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, μετά από εισήγηση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και διορίζεται με προεδρικό διάταγμα, που εκ δίδεται μετά από πρόταση του ίδιου Υπουργού.

Η θητεία του είναι πενταετής και μπορεί να ανανεώνεται με την ίδια διαδικασία.

γ. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης επικουρείται στο έργο του από τέσσερις Βοηθούς. Οι Βοηθοί του Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης διορίζονται και παύονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μετά από πρόταση του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και η θητεία τους είναι πενταετής.

Η θητεία των Βοηθών του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης λήγει αυτοδίκαια με τη λήξη της θητείας αυτού.

δ. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης και οι Βοηθοί του κατά την άσκηση των καθηκόντων τους απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

ε. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης και οι Βοηθοί του υπάγονται στην ειδική δωσιδικία των άρθρων 111 παρ. 7 και 112 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Σε περίπτωση που διώκονται ή ενάγονται για πράξη ή παράλειψη κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, μπορεί να παρίστανται ενώπιον των δικαστηρίων με μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, μετά προηγούμενη έγκριση του προέδρου Του.

Στους Ειδικούς Επιθεωρητές που υπηρετούν στο Γραφείο του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και στους Επιθεωρητές ή Επιθεωρητές - Ελεγκτές των Σωμάτων και των Υπηρεσιών Επιθεώρησης και Ελέγχου των φορέων της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου παρέχεται το δικαίωμα νομικής στήριξης από μέλη του Νομικού

Συμβουλίου του Κράτους ή Δικηγόρους του Δημοσίου, ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων για αποδιδόμενες στο πλαίσιο της εκτέλεσης των καθηκόντων τους πράξεις ή παραλείψεις, ύστερα από αίτημα του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, το οποίο θα εγκριθεί με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από σύμφωνη γνώμη του Προέδρου του Ν.Σ.Κ.

4.α. Ο Γενικός Επιθεωρητής της Δημόσιας Διοίκησης παύεται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ύστερα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, για ανεπάρκεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, καθώς και για ανικανότητα εκτέλεσης των καθηκόντων του λόγω νόσου ή αναπηρίας σωματικής ή πνευματικής.

β. Οι Βοηθοί παύονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μετά από πρόταση του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, για ανεπάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους και για ανικανότητα εκτέλεσης των καθηκόντων τους λόγω νόσου ή αναπηρίας, σωματικής ή πνευματικής.

5.α. Κατά τη διάρκεια της θητείας του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και των Βοηθών του αναστέλλεται η άσκηση οποιουδήποτε δημόσιου λειτουργήματος, καθώς και η άσκηση καθηκόντων σε οποιαδήποτε θέση στο Δημόσιο, Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ., νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Επίσης αναστέλλεται η άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος. Στους Βοηθούς του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης επιτρέπεται η άσκηση καθηκόντων μέλους Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι, με καθεστώς μερικής απασχόλησης. Ο χρόνος υπηρεσίας του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και των Βοηθών του, λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για όλες τις συνέπειες. Η θητεία τους, σε περίπτωση κατά την οποία είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι, συνεκτιμάται ως επιπλέον προσόν κατά τις κρίσεις αυτών για την κατάληψη θέσεων ανώτερης ιεραρχικής βαθμίδας στις υπηρεσίες που ανήκουν οργανικά.

β. Οι αποδοχές του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και των Βοηθών του καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ορίζεται επίσης το ύψος των δαπανών

μετακίνησης, ημερήσιας αποζημίωσης και διανυκτέρευσης του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και των Βοηθών του.

6. Συνιστάται Γραφείο Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης. Στο Γραφείο του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης συνιστώνται οκτώ θέσεις "Ειδικών Επιθεωρητών" για την υποστήριξη του έργου του.

Η πρόσληψη τους γίνεται ύστερα από δημόσια πρόσκληση. Η προκήρυξη στην οποία ορίζονται τα απαιτούμενα προσόντα δημοσιεύεται σε δύο τουλάχιστον εφημερίδες των Αθηνών και η επιλογή γίνεται από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, ύστερα από συνέντευξη των υποψηφίων, εξέταση και αξιολόγηση των τίτλων σπουδών τους, της εμπειρίας και της προσωπικότητας τους. Οι "Ειδικοί Επιθεωρητές" διορίζονται με θητεία δύο ετών με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, η οποία μπορεί να ανανεώνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μετά από πρόταση του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης με την οποία αξιολογείται το έργο τους.

8. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης εποπτεύει το έργο των Βοηθών και των επιστημονικών συνεργατών και κατευθύνει το προσωπικό της Γραμματείας. Μπορεί να εξουσιοδοτεί κάποιον από τους Βοηθούς του ή το επιστημονικό προσωπικό ή και τους λοιπούς υπαλλήλους του Γραφείου του, να υπογράφει, με εντολή Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, έγγραφα, εντάλματα πληρωμής ή άλλες πράξεις.

Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης είναι πειθαρχικός προϊστάμενος του προσωπικού του Γραφείου του και δύναται να επιβάλλει ποινή επίπληξης ή προστίμου έως τις αποδοχές ενός μηνός».

Ως προς το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης σύμφωνα με το αρ. 2 του ν. 3074/2002, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, προβλέπονται οι ακόλουθες ρυθμίσεις και αρμοδιότητες:

«Το συσταθέν δια του Ν. 2477/1997 (ΦΕΚ 59 Α) Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (Σ.Ε.Ε.Δ.Δ.) είναι αρμόδιο για τη διενέργεια επιθεωρήσεων, εκτάκτων ελέγχων και ερευνών, τη συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού για την άσκηση ποινικής ή πειθαρχικής δίωξης και για τον έλεγχο των δηλώσεων της περιουσιακής Κατάστασης των υπαλλήλων, που υπηρετούν στους φορείς της επόμενης παραγράφου, με σκοπό τη διασφάλιση της εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας της διοίκησης, ιδιαίτερα δε την επισήμανση φαινομένων διαφθοράς, κακοδιοίκησης,

αδιαφανών διαδικασιών, αναποτελεσματικότητας, χαμηλής παραγωγικότητας και ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

2.α. Το Σ.Ε.Ε.Δ.Δ. είναι όργανο εσωτερικού ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης που υπάγεται στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. **Στην αρμοδιότητα του ανήκει ο έλεγχος των υπηρεσιών:**

α) του Δημοσίου,

β) των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, καθώς και των επιχειρήσεων τους,

γ) των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και

δ) των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος.

β. Το Σ.Ε.Ε.Δ.Δ. δεν επιλαμβάνεται θεμάτων που σχετίζονται με τη λειτουργία των ανεξάρτητων αρχών, καθώς και την προσωπική ανεξαρτησία των μελών τους και δεν εξετάζει υποθέσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Γραφείου Εσωτερικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, στην οικονομική και διαχειριστική λειτουργία της Οικονομικής Επιθεώρησης και των Συντονιστών Δημοσιονομικών Ελεγκτών του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και θεμάτων που αφορούν την υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων.

3. Το Σ.Ε.Ε.Δ.Δ. μεριμνά για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου αποδεικτικού υλικού προκειμένου να διαβιβαστεί, στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή, η σχετική αναφορά για εγκλήματα που διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά υπάλληλοι των φορέων της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου και προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 134 137 Δ, 216222, 235246, 252263Α, 372399 και 402 406 του Ποινικού Κώδικα. Επίσης είναι αρμόδιο για τη διαπίστωση διάπραξης πειθαρχικών αδικημάτων, κατά τις προβλέψεις του άρθρου 5 του παρόντος νόμου.

«3Α. Το Σ.Ε.Ε.Δ.Δ. παρακολουθεί τις πειθαρχικές διαδικασίες στους φορείς της περίπτωσης α` της

παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν κάθε πράξη με την οποία ασκείται

πειθαρχική δίωξη και κάθε πειθαρχική απόφαση κοινοποιούνται υποχρεωτικά στο Σ.Ε.Ε.Δ.Δ...».

E. ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Με τον νόμο 2477/1997 ιδρύθηκε η Ανεξάρτητη αρχή του Συνηγόρου του Πολίτη. Ο Νόμος αυτός τροποποιήθηκε εν πολλοίς με τον νόμο 3094 του 2003. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ανωτέρω νόμου «η ανεξάρτητη αρχή "Συνήγορος του Πολίτη" έχει ως αποστολή τη διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ν.Π.Ι.Δ. όπως αυτά καθορίζονται στο άρθρο 3 παρ. 1 του παρόντος, για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας».

Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου «ο Συνήγορος του Πολίτη είναι αρμόδιος για θέματα που ανάγονται στις υπηρεσίες: α) του Δημοσίου, β) των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, γ) των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ενώ στην παρ 3 του ίδιου άρθρου επισημαίνεται ότι ο Συνήγορος του Πολίτη ερευνά ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις ή υλικές ενέργειες οργάνων των δημοσίων υπηρεσιών που παραβιάζουν δικαιώματα ή προσβάλλουν νόμιμα συμφέροντα φυσικών ή νομικών προσώπων. Ιδίως ερευνά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες όργανο δημόσιας υπηρεσίας ατομικό ή συλλογικό: i) προσβάλλει, με πράξη ή παράλειψη, δικαίωμα ή συμφέρον προστατευόμενο από το Σύνταγμα και το νόμο, ii) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από τελεσίδικη ή προσωρινά εκτελεστή δικαστική απόφαση, iii) αρνείται να εκπληρώσει συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται από διάταξη νόμου ή από ατομική διοικητική πράξη, iv) ενεργεί ή παραλείπει νόμιμη οφειλόμενη ενέργεια, κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας ή κατά κατάχρηση εξουσίας».

Επιπλέον στην παρ.4,εδάφιο α του άρθρου 3 ορίζεται ότι ο Συνήγορος του Πολίτη δεν επιλαμβάνεται υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης δικαστικής αρχής, ενώ στην παρ 5, εδάφια β και γ προβλέπεται η αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη να συντάσσει ετήσια έκθεση, στην οποία εκθέτει το έργο της Αρχής, παρουσιάζει τις σημαντικότερες υποθέσεις και διατυπώνει προτάσεις για τη βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών και αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις.

Η έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη υποβάλλεται το Μάρτιο κάθε έτους στον Πρόεδρο της Βουλής, συζητείται κατά τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό της Βουλής και δημοσιεύεται σε ειδική έκδοση του Εθνικού Τυπογραφείου. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να υποβάλλει στον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο της Βουλής και να κοινοποιεί στον κατά περίπτωση αρμόδιο Υπουργό, ειδικές εκθέσεις κατά τη διάρκεια του έτους.

Επίσης, σύμφωνα με το αρ. 4 του ν. 3094/2003 για το Συνήγορο του Πολίτη ορίζεται ότι «...Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να ζητεί από τις δημόσιες υπηρεσίες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή άλλο στοιχείο για την υπόθεση, να εξετάζει πρόσωπα, να ενεργεί αυτοψία και να παραγγέλλει πραγματογνωμοσύνη. Κατά την εξέταση εγγράφων και άλλων στοιχείων, που βρίσκονται στη διάθεση δημοσίων υπηρεσιών, δεν μπορεί να αντιταχθεί ο χαρακτηρισμός τους ως απορρήτων, εκτός εάν αφορούν την εθνική άμυνα, την κρατική ασφάλεια και τις διεθνείς σχέσεις της χώρας. Όλες οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διευκολύνουν με κάθε τρόπο την έρευνα. Η μη σύμπραξη δημόσιας υπηρεσίας στη διεξαγωγή της αποτελεί αντικείμενο ειδικής έκθεσης του Συνηγόρου του Πολίτη προς τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό...**Άρνηση λειτουργού ή υπαλλήλου ή μέλους διοίκησης να συνεργασθεί με τον Συνήγορο του Πολίτη, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα παράβασης καθήκοντος, για δε τα μέλη διοίκησης λόγο αντικατάστασής τους...».**

Δυστυχώς και χωρίς εύλογη αιτία σε πολλές περιπτώσεις ο Συνήγορος του Πολίτη θέτει σε περίοπτη θέση στην ετήσια έκθεση του περιπτώσεις οι οποίες αφορούν περιπτώσεις των ΟΤΑ ά βαθμού και των αιρετών οργάνων αυτών.

Επίσης, εξαιτίας της ως άνω διάταξης σε αρκετές περιπτώσεις ο Συνήγορος του Πολίτη αποστέλλει τις αιτιάσεις του είτε στον Εισαγγελέα είτε στον ασκούντα πειθαρχικό έλεγχο και έχουμε εξ αυτού του λόγου είτε άσκηση ποινικών διώξεων για παράβαση καθήκοντος είτε επιβολή πειθαρχικών ποινών εις βάρος αιρετών (Δημάρχων ή Αντιδημάρχων) με το πρόσχημα ότι δεν έχουν επιδείξει συνεργασία ή σύμπραξη με το συνήγορο.

ΣΤ. ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ-ΕΛΕΓΚΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 216 του Νόμου 3852/2010 περί Καλλικράτη «σε κάθε Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. συνιστάται θέση προϊσταμένου αυτής,

που φέρει τον τίτλο Ελεγκτής Νομιμότητας, ο οποίος είναι ανώτατος υπάλληλος που διορίζεται με πενταετή θητεία και λαμβάνει αποδοχές υπαλλήλου με βαθμό 1 κατηγορίας ειδικών θέσεων».

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι έως ότου εγκατασταθεί ο Ελεγκτής Νομιμότητας λειτουργεί στην συγκεκριμένη θέση και για ορισμένο μεταβατικό στάδιο με τις αυτές αρμοδιότητες ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με το άρθρο 238 του Καλλικράτη.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το ως άνω άρθρο «Μέχρι την έναρξη λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων κατά τα άρθρα 225, 226 και 227 του παρόντος ασκείται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης και τις Ειδικές Επιτροπές του άρθρου 152 του Κ.Δ.Κ, οι οποίες βρίσκονται στις έδρες των περιφερειών που ανήκουν στην ανωτέρω Αποκεντρωμένη Διοίκηση, καθώς και τις Επιτροπές Ελέγχου των Πράξεων του άρθρου 68 του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996), που βρίσκονται στην έδρα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Οι επιτροπές αυτές συγκροτούνται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Στην κατά το άρθρο 232 παράγραφος 2 ελεγκτική επιτροπή του παρόντος μετέχει, αντί του Ελεγκτή Νομιμότητας, προϊστάμενος Διεύθυνσης της Αποκεντρωμένης Διοίκησης που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον οικείο Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Τις Αρμοδιότητες του Ελεγκτή Νομιμότητας που προβλέπονται στα άρθρα 233, 234, 236 και 237 του παρόντος ασκεί ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Όπου στις διατάξεις αυτές προβλέπεται η συμμετοχή υπαλλήλου της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ορίζεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, υπάλληλος της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

2. Η έναρξη λειτουργίας κάθε Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

3. Οι πράξεις των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών, των επιχειρήσεων τους, των συνδέσμων, καθώς και τυχόν προσφυγές που εκκρεμούν προς έλεγχο νομιμότητας, κατά το χρόνο έναρξης λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ενώπιον του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης και των ως άνω Επιτροπών, διαβιβάζονται στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. και οι

σχετικές προθεσμίες αρχίζουν από την περιέλευσή τους στην εν λόγω Υπηρεσία.

4. Μέχρι την έναρξη λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. δεν εφαρμόζεται η παράγραφος 3 του άρθρου 227 του παρόντος».

Περαιτέρω, σύμφωνα με τα άρθρα 225 και 226 στο ν. 3852/2010 σχετικά με τον αυτεπάγγελτο έλεγχο νομιμότητας αναφέρονται τα κάτωθι:

«Υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας

1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α., εφόσον αφορούν: α) ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου, β) την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, γ) την αγορά και εκποίηση ακινήτων, δ) την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, ε) την επιβολή φόρων, τελών, δικαιωμάτων, στ) τη σύναψη κάθε μορφής συμβάσεων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και εκείνες που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, ζ) τη σύναψη δανείων, η) τη διενέργεια τοπικού δημοψηφίσματος όταν τούτο προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία και θ) τις διαδικασίες κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Επίσης αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των επιχειρήσεων των δήμων και των περιφερειών, εκτός από τις αποφάσεις των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν την πλειοψηφία, που αφορούν: α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων και γ) λήψη δανείων.

Ειδικά, σε ό,τι αφορά τις ΔΕΥΑ, εκτός από τις παραπάνω αποφάσεις, αποστέλλονται επιπλέον προς

έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις εκείνες που αφορούν: α) την ψήφιση του προϋπολογισμού της επιχείρησης και του τεχνικού προγράμματος έργων, καθώς και κάθε τροποποίηση τους, β) την αγορά και εκποίηση ακινήτων κτημάτων, γ) την επιβάρυνση των ακινήτων της επιχείρησης με εμπράγματα δικαιώματα και δ) τις μελέτες, τα έργα και τις προμήθειες.»

" Στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 περιλαμβάνονται και οι αποφάσεις των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης".

2. Η απόφαση αποστέλλεται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενη από αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης και από τα έγγραφα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη νόμιμη έκδοση της, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15)

ημερών από τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου. Οι δήμοι, οι περιφέρειες και οι ανωτέρω επιχειρήσεις τους υποχρεούνται να διαβιβάζουν και κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α..

3. "Ο Ελεγκτής Νομιμότητας ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευσή της στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη." Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η απόφαση είναι παράνομη, τότε αυτή ακυρώνεται.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά την παρ.10ιζ' άρθρου 18 Ν.3870/2010,ΦΕΚ Α 138/9.8.2010:

" Στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 225 περιλαμβάνονται και οι αποφάσεις των Ν.Π.Δ.Δ. των δήμων και των περιφερειών".

1. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί αυτεπαγγέλτως να ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των επιχειρήσεων τους, εκτός από τις αποφάσεις των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν την πλειοψηφία, καθώς και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δύο μηνών αφότου η απόφαση έχει δημοσιευθεί ή εκδοθεί.

2. Οι δήμοι, οι περιφέρειες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών και οι επιχειρήσεις τους, καθώς και οι σύνδεσμοι υποχρεούνται να παρέχουν κάθε στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. με σκοπό την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας».

Κατά το άρθρο 227 παρ 1 α του ανωτέρω νόμου «**οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτηση της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίηση της ή αφότου έλαβε γνώση αυτής ενώπιον του Ελεγκτή Νομιμότητας (νυν Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης).**

Επιπλέον οι αποφάσεις των Δήμων υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας ενώπιον της Ειδικής Επιτροπής του άρθρου 152 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων .Το ως άνω άρθρο ορίζει ότι στην έδρα κάθε Περιφέρειας

συνιστάται τουλάχιστον μία (1) τριμελής Ειδική Επιτροπή που αποτελείται από: Ένα μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που ορίζεται, μαζί με τον αναπληρωτή του, από τον Πρόεδρο του Σώματος και το οποίο προεδρεύει της Ειδικής Επιτροπής, τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου της έδρας της Ειδικής Επιτροπής, ο οποίος αναπληρούται από μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου, το οποίο ορίζεται από τον ίδιο, έναν αιρετό εκπρόσωπο της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Ε.Δ.Κ.) του πολυπληθέστερου νομού, με αναπληρωτή, που προέρχεται από την Τ.Ε.Δ.Κ. του επόμενου σε πληθυσμό νομού, οι οποίοι διορίζονται με απόφαση των οικείων διοικητικών συμβουλίων.

Οι περ.α',β' και γ' αντικαταστάθηκαν ως άνω με το άρθρο 17 παρ.1^α Ν.3812/2009,ΦΕΚ Α 234/28.12.2009.Με την παρ.1β του αυτού άρθρου και νόμου ορίζεται ότι: «β. Για όσες υποθέσεις εκκρεμούν ενώπιον της Ειδικής Επιτροπής οι αποφάσεις της εκδίδονται εντός τριμήνου αποκλειστικής προθεσμίας, η οποία αρχίζει από την ανασυγκρότηση της, σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια, από τον οικείο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας. Σε περίπτωση που στην ίδια Περιφέρεια συνιστώνται περισσότερες από μία Ειδικές Επιτροπές, με την ίδια απόφαση, καθορίζεται η τοπική αρμοδιότητα καθεμιάς και η έδρα της. Στην περίπτωση αυτή οι εκπρόσωποι των Τ.Ε.Δ.Κ. ορίζονται κατά σειρά από το μεγαλύτερο σε πληθυσμό νομό, πρώτα τα τακτικά και ύστερα τα αναπληρωματικά μέλη. Όταν κρίνεται απόφαση του Ο.Τ.Α., από τον οποίο προέρχεται ο αιρετός εκπρόσωπος της Τ.Ε.Δ.Κ., αντικαθίσταται υποχρεωτικώς από τον αναπληρωτή του.

Καθήκοντα γραμματέα της Ειδικής Επιτροπής ασκεί υπάλληλος της Περιφέρειας, που ορίζεται με τον αναπληρωτή του με την απόφαση συγκρότησής της.

2. Η Ειδική Επιτροπή ασκεί έλεγχο νομιμότητας, και εκδίδει απόφαση επί της προσφυγής μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την υποβολή της. Συνεδριάζει, τουλάχιστον, δύο (2) φορές το μήνα.

3. Η Ειδική Επιτροπή θεωρείται ότι έχει απαρτία με την παρουσία δύο (2) εκ των μελών της. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

4. Οι αποφάσεις της Ειδικής Επιτροπής προσβάλλονται μόνο στα αρμόδια δικαστήρια.

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία δημοσιεύεται στην

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται η Αποζημίωση των μελών της Επιτροπής και του Γραμματέα αυτής, σύμφωνα με τις ισχύουσες, κάθε φορά, διατάξεις. Θέματα λειτουργίας της Ειδικής Επιτροπής ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης».

Z. ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑΣ

Με το άρθρο 3 της από 18 Νοεμβρίου 2012 πράξης νομοθετικού περιεχομένου (ΦΕΚ, αριθμός φύλλου 228) συγκροτήθηκε το αμφιβόλου συνταγματικής περιωπής παρατηρητήριο οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ. Ειδικότερα στο άρθρο 3 ορίζεται ότι συνιστάται στο Υπουργείο Εσωτερικών Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ (εφεξής «Παρατηρητήριο») με σκοπό τη συνεχή παρακολούθηση σε μηνιαία βάση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων που εντάσσονται στο Μητρώο των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης. Στόχος του Παρατηρητηρίου είναι η επίτευξη ισοσκελισμένων προϋπολογισμών, καθώς και απολογισμών και η ενίσχυση της οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ σύμφωνα με τις οδηγίες των Υπουργείων Εσωτερικών και Οικονομικών και με τα οριζόμενα στην ισχύουσα δημοσιονομική νομοθεσία.

2. Το Παρατηρητήριο συγκροτείται με Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και αποτελείται από έναν Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως Πρόεδρο, ο οποίος ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Λειτουργών, το Γενικό Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, τον αρμόδιο Διευθυντή της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας ο οποίος ορίζεται με απόφαση του ΔΣ της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, προκειμένου για δήμους, ή έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας, προκειμένου για περιφέρειες, έναν εμπειρογνώμονα εγνωσμένου κύρους, έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομικών και το Γενικό Διευθυντή Θησαυροφυλακίου του Προϋπολογισμού του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η σύμφωνη γνώμη του οποίου απαιτείται για την έκδοση απόφασης από το Παρατηρητήριο.

3. Το Παρατηρητήριο υποστηρίζεται διοικητικά από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, στην

οποία δύναται να αποσπάται ή να μετατάσσεται εξειδικευμένο προσωπικό πανεπιστημιακής εκπαίδευσης από το Δημόσιο, τους ΟΤΑ, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης. Ο Γενικός Διευθυντής των Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών επιλαμβάνεται όλων των σχετικών θεμάτων, με προτάσεις και εισηγήσεις προς το Παρατηρητήριο. Το Παρατηρητήριο συγκροτείται και συνεδριάζει νομίμως με τη συμμετοχή τουλάχιστον του Προέδρου και των υπηρεσιακών στελεχών του Υπουργείου Εσωτερικών και του Υπουργείου Οικονομικών.

Η ανωτέρω πράξη νομοθετικού περιεχομένου συμπληρώθηκε από το άρθρο 7 της από 31.12.2012(ΦΕΚ αριθμός φύλλου 256) πράξεως νομοθετικού περιεχομένου όπου ορίζεται ότι το Παρατηρητήριο συγκροτείται και συνεδριάζει νομίμως με τη συμμετοχή τουλάχιστον του Προέδρου και των υπηρεσιακών στελεχών του Υπουργείου Εσωτερικών και του Υπουργείου Οικονομικών.

Σύμφωνα δε με το ν.4147/2013, στην παρ. 3 του άρθρου 3 της από 18.11.2012 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α 228) προστίθεται τελικό εδάφιο ως εξής:

«Το Παρατηρητήριο συγκροτείται και συνεδριάζει νομίμως με τη συμμετοχή τουλάχιστον του Προέδρου και των υπηρεσιακών στελεχών του Υπουργείου Εσωτερικών και του Υπουργείου Οικονομικών».

Εν συνεχεία, σύμφωνα με το αρ. 4 του ν. 4111/2013, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει «1. Συνιστάται στο Υπουργείο Εσωτερικών Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α. (εφεξής «Παρατηρητήριο») με στόχο τη διασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α..

Σκοπός του Παρατηρητηρίου είναι η κατάρτιση από τους Ο.Τ.Α. ρεαλιστικών και ισοσκελισμένων προϋπολογισμών και απολογισμών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ισχύουσα δημοσιονομική νομοθεσία, καθώς και η παρακολούθηση σε μηνιαία βάση της εκτέλεσης των προϋπολογισμών των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων που εντάσσονται στο Μητρώο των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης. Το Παρατηρητήριο παρέχει γνώμη στους Υπουργούς Εσωτερικών και

Οικονομικών επί των σχεδίων των προϋπολογισμών, διατυπώνοντας προτάσεις, προκειμένου να επιτευχθεί ο ανωτέρω σκοπός. Οι προτάσεις του Παρατηρητηρίου λαμβάνονται υπόψη για την κατάρτιση του ενοποιημένου προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που αποτυπώνεται στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής.

*** Η παράγραφος 1 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.1 άρθρου 76 Ν.4172/2013

2. Το Παρατηρητήριο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και αποτελείται από έναν Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως Πρόεδρο, ο οποίος ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Λειτουργιών, τον Γενικό Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, τον αρμόδιο Διευθυντή της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας ο οποίος ορίζεται με απόφαση του Δ.Σ. της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, προκειμένου για δήμους, ή έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας, προκειμένου για περιφέρειες, έναν εμπειρογνώμονα εγνωσμένου κύρους, έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομικών και τον Γενικό Διευθυντή Θησαυροφυλακίου του Προϋπολογισμού του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η σύμφωνη γνώμη του οποίου απαιτείται για την έκδοση απόφασης από το Παρατηρητήριο.

«Οι ανωτέρω ορίζονται με τους αναπληρωτές τους».

*** Το τελευταίο εδάφιο της παρ.2 προστέθηκε με το άρθρο 6 Ν.4147/2013,ΦΕΚ Α 98/26.4.2013.

β. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζεται αποζημίωση για τον Πρόεδρο και τα μέλη του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

*** Το εδάφιο β' προστέθηκε με το άρθρο 20 παρ.3 Ν.4147/2013,ΦΕΚ Α 98/26.4.2013.

3. Το Παρατηρητήριο υποστηρίζεται διοικητικά από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, στην οποία δύναται να αποσπάται ή να μετατάσσεται εξειδικευμένο

προσωπικό πανεπιστημιακής εκπαίδευσης από το Δημόσιο, τους Ο.Τ.Α., νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης. Ο Γενικός Διευθυντής των Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών επιλαμβάνεται όλων των σχετικών θεμάτων, με προτάσεις και εισηγήσεις προς το Παρατηρητήριο.

Το Παρατηρητήριο συγκροτείται και συνεδριάζει νομίμως με τη συμμετοχή τουλάχιστον του Προέδρου και των υπηρεσιακών στελεχών του Υπουργείου Εσωτερικών και του Υπουργείου Οικονομικών.

*** Το τελευταίο εδάφιο της παρ.3 προστέθηκε με το πρώτο εδάφιο του άρθρου 7 της από 31.12.2012 ΠΝΠ,ΦΕΚ Α 256,όπως αυτό συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 παρ.2 Ν.4147/2013,

4. Το Παρατηρητήριο ελέγχει την ορθή εκτέλεση των προϋπολογισμών και την εν γένει πορεία των οικονομικών των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων, όπως αποτυπώνονται στο «Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης» (Ο.Π.Δ.). Το Ο.Π.Δ. υποχρεωτικά συνοψίζει τα στοιχεία του ετήσιου προϋπολογισμού του Ο.Τ.Α. και των νομικών του προσώπων, αποτυπώνει το οικονομικό

αποτέλεσμα και τις απλήρωτες υποχρεώσεις και εγκρίνεται από την αρμόδια για την εποπτεία του Ο.Τ.Α. αρχή. Η αρχή αυτή υποχρεούται να αποστέλλει στο Παρατηρητήριο, σε ηλεκτρονική μορφή, το Ο.Π.Δ. που υποβάλλεται σε αυτή από τους Ο.Τ.Α. προς έγκριση, καθώς και αυτό που τελικώς εγκρίνεται από αυτήν, το οποίο αναρτάται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών και του οικείου Ο.Τ.Α.. Το Ο.Π.Δ. περιλαμβάνει υποχρεωτικά μηνιαίους και τριμηνιαίους στόχους σε συμμόρφωση με τον κανόνα του ισοσκελισμού του προϋπολογισμού και τα μνημόνια συνεργασίας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του παρόντος και το ακριβές περιεχόμενο του καθορίζεται με την κοινή υπουργική απόφαση της παραγράφου 7 του παρόντος.

Σε περίπτωση που ο Ο.Τ.Α. δεν αποστέλλει το προβλεπόμενο Ο.Π.Δ. εντός των προθεσμιών που ορίζονται με την κοινή απόφαση της παραγράφου 7 του παρόντος, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, που εκδίδεται ύστερα από αιτιολογημένη εισήγηση του Παρατηρητηρίου, είναι δυνατόν να επιβάλλεται παρακράτηση και μη απόδοση μέρους ή του συνόλου της μηνιαίας τακτικής επιχορήγησης

του Ο.Τ.Α. από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ), για όσο χρόνο καθυστερεί η αποστολή του Ο.Π.Δ..

Για όσο χρόνο καθυστερεί η αποστολή του Ο.Π.Δ. ή των επί μέρους μερών ή στοιχείων του, καθώς και η διόρθωση αυτών, ως μηνιαίοι στόχοι εκτέλεσης του προϋπολογισμού του υπόχρεου φορέα τεκμαίρονται τα ποσά που προκύπτουν από αυτόν με βάση τη χρονική πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού του προηγούμενου οικονομικού έτους, σε συνδυασμό με την αρχή της ισοσκελίσης αυτού, ο δε βαθμός επίτευξης τους ελέγχεται από το Παρατηρητήριο σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παρόν. Ελλείπει εγγραφών κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος, ως μηνιαίοι στόχοι τεκμαίρονται τα δωδεκατημόρια των ετήσιων προϋπολογισθέντων ποσών.

*** Η παράγραφος 4 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.2 άρθρου 76 Ν.4172/2013, ΦΕΚ Α 167/23.7.2013.

5. Το Παρατηρητήριο αξιολογεί τις προβλέψεις εσόδων που παρουσιάζουν οι Ο.Τ.Α. στον προϋπολογισμό τους και στο Ο.Π.Δ. και διατυπώνει προτάσεις τροποποίησης τους, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο και ιδίως όταν τα έσοδα εμφανίζονται υπερεκτιμημένα και μη ρεαλιστικά. Το Παρατηρητήριο με βάση μηνιαία στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού, που παρακολουθεί η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, καθώς και με πρόσθετα στοιχεία που παρέχει ο Ο.Τ.Α., εφόσον του ζητηθεί (όπως τις τριμηνιαίες εκθέσεις της παρ. 9 του άρθρου 266 και της παρ. 10 του άρθρου 268 του ν. 3852/2010), αξιολογεί και ελέγχει την πορεία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Σε περίπτωση που διαπιστώσει απόκλιση από τους τριμηνιαίους δημοσιονομικούς στόχους άνω του δέκα τοις εκατό (10%), το Παρατηρητήριο ενημερώνει εντός ενός μηνός από τη λήξη του τριμήνου τον Ο.Τ.Α., την αρμόδια για την εποπτεία του Αρχή και το Υπουργείο Εσωτερικών, παρέχοντας οδηγίες και εισηγούμενο μεθόδους για τη διόρθωση της απόκλισης. Ο Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών λαμβάνοντας υπόψη τις επισημάνσεις του Παρατηρητηρίου υποδεικνύει στους Ο.Τ.Α. τις αναγκαίες ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβούν ώστε να επιτευχθούν οι ανωτέρω διορθώσεις

**** Η παράγραφος 5 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.3 άρθρου 76 Ν.4172/2013*

6. Εφόσον η εκτέλεση του προϋπολογισμού του Ο.Τ.Α. εξακολουθεί να παρουσιάζει για δύο συνεχόμενα τρίμηνα απόκλιση από τους στόχους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 5 του παρόντος άρθρου και διαπιστωθεί ότι δεν έχουν ληφθεί τα προσήκοντα μέτρα, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, που εκδίδεται ύστερα από αιτιολογημένη εισήγηση του Παρατηρητηρίου, ο Ο.Τ.Α. υπάγεται υποχρεωτικά σε Πρόγραμμα Εξυγίανσης. Ο τρόπος υλοποίησης του Προγράμματος καθορίζεται από το Παρατηρητήριο, ενώ η ένταξη στο ανωτέρω Πρόγραμμα συνεπάγεται την υποχρέωση εφαρμογής, κατά περίπτωση μέρους ή του συνόλου, των κάτωθι παρεμβάσεων:

α) άμεση εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων που προβλέπονται από τη νομοθεσία προς διασφάλιση της είσπραξης των απαιτήσεων του Ο.Τ.Α. και της αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής,

β) αναστολή προσλήψεων,

γ) επιβολή υποχρεωτικών μετατάξεων προσωπικού,

δ) πρόσβαση στο Λογαριασμό Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της Αυτοδιοίκησης του άρθρου 263 του ν. 3852/ 2010 (Α` 87), οι πόροι του οποίου διατίθενται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση του προγράμματος εξυγίανσης,

ε) αύξηση των ιδίων εσόδων από φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές,

στ) αύξηση του ανώτατου συντελεστή επιβολής του Τέλους Ακίνητης Περιουσίας για τα ακίνητα που βρίσκονται στην εδαφική περιφέρεια του δήμου σε ποσοστό μέχρι και 3% και επιβολή του τέλους υποχρεωτικά από το δήμο σύμφωνα με το ποσοστό αυτό μέχρι την οικονομική εξυγίανση του. Ομοίως, αύξηση του συντελεστή επιβολής του τέλους επί των ακαθαρίστων εσόδων και παρεπιδημούντων από 0,5% μέχρι και 2%,

ζ) περιορισμό των δαπανών μόνο σε υποχρεώσεις μισθοδοσίας και λοιπές απολύτως ανελαστικές δαπάνες.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών δύναται να μετονομάζεται το «Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης» και να

ρυθμίζονται ζητήματα λειτουργίας του Παρατηρητηρίου, καθώς και κάθε αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος

*** Η παράγραφος 7 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.4 άρθρου 76 Ν.4172/2013,

8. Οι περιπτώσεις 1-7 της υποπαραγράφου ΣΤ3 της παραγράφου ΣΤ' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α` 222) καταργούνται».

Η. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΕΣ

Σύμφωνα με το αρ. 2 του ν. 2343/1995, όπως έχει τροποποιηθεί μέχρι σήμερα και ισχύει «1. Συνιστάται στο Υπουργείο Οικονομικών υπηρεσία με τον τίτλο «Οικονομική Επιθεώρηση», υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών, ως και ιδιαίτερος κλάδος προσωπικού με τον τίτλο «Οικονομικοί Επιθεωρητές».

Οι κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες της Οικονομικής Επιθεώρησης συγκροτούν τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Επιθεώρησης.

2. Κύρια αποστολή της Οικονομικής Επιθεώρησης είναι:

α) Ο διαχειριστικός και ο οικονομικός έλεγχος των δημόσιων υπολόγων και δημόσιων διαχειρίσεων.

β) Η καθοδήγηση, εποπτεία και η διενέργεια τακτικών και έκτακτων επιθεωρήσεων και ελέγχων της διοικητικής και διαχειριστικής δραστηριότητας και λειτουργίας όλων των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, για την ορθή εφαρμογή των κειμένων διατάξεων της αρμοδιότητας αυτών και τον εντοπισμό των σχετικών προβλημάτων τους.

Η εισήγηση τρόπων επίλυσης των παραπάνω προβλημάτων και λήψης μέτρων για την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών, την καλύτερη αξιοποίηση του εξοπλισμού και του προσωπικού τους και γενικά για τη βελτίωση του έργου και την αύξηση της αποδοτικότητας αυτών, καθώς και ο καταλογισμός τυχόν ευθυνών σε βάρος των υπαιτίων.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:Με το άρθρο 26 Ν.3492/2006,ΦΕΚ Α 210/5.10.2006,ορίζεται ότι:

«Καταργούνται, από την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας των υπηρεσιακών μονάδων και των συλλογικών οργάνων που προβλέπονται από τον παρόντα νόμο, οι διατάξεις της περίπτωσης γ` του άρθρου 2 της αριθ. 2029201/3250/004/5.5.1998 (ΦΕΚ 482 Β`) κοινής υπουργικής απόφασης, των περιπτώσεων α` και β` της παραγράφου 3 του άρθρου 2 του ν. 2343/1995 (ΦΕΚ 211 Α`), της παραγράφου 1.Γ του άρθρου 3 του π.δ. 211/1996 (ΦΕΚ 166 Α`), καθώς και κάθε άλλη διάταξη, που προβλέπει αρμοδιότητες υπηρεσιών της Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών ή άλλων υπηρεσιών, συναφείς με τις αρμοδιότητες που περιέρχονται με τον παρόντα νόμο στη Γ.Δ.Δ.Ε..

Μέχρι την έκδοση των κοινών υπουργικών αποφάσεων του άρθρου 3, οι αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών που προβλέπονται ήδη από τις διατάξεις της παρ. 1. Γ του άρθρου 3 του π.δ. 211/1996 ασκούνται από τη Γ.Δ.Δ.Ε.»

γ) Η διενέργεια διοικητικών ερευνών και ανακρίσεων, για καταγγελλόμενα ή διαπιστούμενα αδικήματα, που διαπράττονται από υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών.

Δ) Ο έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης (πόθεν έσχες) των υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών, εκτός των Γενικών Διευθυντών.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:Με το άρθρο 23 παρ.1 Ν.3492/2006,

ΦΕΚ Α 210/5.10.2006,ορίζεται ότι:

«1. Οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 2343/1995 εφαρμόζονται ανάλογα και επί των υπηρεσιών και του προσωπικού της Γενικής Διεύθυνσης

Δημοσιονομικού Ελέγχου».

3. Οι αρμοδιότητες, η οργάνωση και η διάρθρωση της Οικονομικής Επιθεώρησης, ο αριθμός των θέσεων προσωπικού, η χωρική και καθ` ύλην αρμοδιότητα των υπηρεσιών αυτής, καθώς και το κριτήριο επιλογής των Οικονομικών Επιθεωρητών ορίζονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται

με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών.

Στις αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιθεώρησης περιλαμβάνεται και η διενέργεια ελέγχων και ερευνών που αφορούν:

α) Την οικονομική κατάσταση και τη διαχείριση των Ν.Π.Δ.Δ., των Ο.Τ.Α., των αποκεντρωμένων δημοσίων υπηρεσιών που λειτουργούν αποκεντρωμένα από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, είτε ως Ειδικός Λογαριασμός είτε υπό ίδια διοίκηση είτε με τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ., των Ειδικών Τμημάτων, των Επιχειρήσεων του Δημοσίου που λειτουργούν με τη μορφή Α.Ε., καθώς και των επιχειρήσεων με τις οποίες το Δημόσιο συνδέεται με σύμβαση και για το μέρος που αφορά την εκτέλεση των συμβάσεων αυτών, των Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και ιδίως των ιδρυμάτων, σχολών, συλλόγων και σωματείων, που επιδιώκουν την εκπλήρωση αγαθοεργών, κοινωνικών, πολιτιστικών και αθλητικών σκοπών και επιχορηγούνται με οποιονδήποτε τρόπο από το Κράτος, από Ν.Π.Δ.Δ. και από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή άλλους διεθνείς οργανισμούς και

β) την οικονομική λειτουργία των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (Δ.Ε.Κ.Ο.) και του δημόσιου τομέα γενικά (άρθρου 51 του ν. 1892/1990) και της παραγράφου 6 του άρθρου 4 του ν. 1943/1991), εκτός των τραπεζών.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.1 άρθρ.16 Ν.2469/1997 ορίζεται ότι:

«Κατά την αληθή έννοια των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 2343/1995 (ΦΕΚ 211 Α`), στα κριτήρια επιλογής των οικονομικών Επιθεωρητών του Υπουργείου οικονομικών, που ορίζονται με το προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται κατ` εξουσιοδότηση των παραπάνω διατάξεων, περιλαμβάνονται και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι για τη μετάταξή τους στον κλάδο των οικονομικών Επιθεωρητών, ανεξαρτήτως του κλάδου προέλευσης αυτών και της υπηρεσίας που υπηρετούν».Εναρξη ισχύος από τη δημοσίευση του Ν.2343/1995

«4. Οι θέσεις των Οικονομικών Επιθεωρητών, πληρούνται με μετατάξεις εκ των υπηρετούντων στο Υπουργείο Οικονομικών υπαλλήλων, κατηγορίας ΠΕ, με δωδεκαετή τουλάχιστον πραγματική υπηρεσία στο Υπουργείο Οικονομικών».

*** Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 4 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.1 άρθρου 13 Ν.4110/2013, ΦΕΚ Α 17/23.1.2013.

Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως:

α) ορίζεται η κατανομή και ανακατανομή των θέσεων των Οικονομικών Επιθεωρητών και του λοιπού προσωπικού της Οικονομικής Επιθεώρησης και

β) ανακαθορίζεται η κατά τόπον και καθ' ύλην αρμοδιότητα των υπηρεσιών της Οικονομικής Επιθεώρησης.

«5. Με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση των Υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται τα θέματα εσωτερικής λειτουργίας των Υπηρεσιών της Οικονομικής Επιθεώρησης, οι αρχές και η μεθοδολογία άσκησης του έργου της, καθώς και τα δικαιώματα και καθήκοντα των Οικονομικών Επιθεωρητών.»

***** Η παρ. 5 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.2 άρθρου 13**

N.4110/2013,ΦΕΚ Α 17/23.1.2013.

6. Οι Οικονομικοί Επιθεωρητές, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, έχουν πρόσβαση σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο που αφορά ή είναι χρήσιμο για την άσκηση του έργου και της αποστολής τους, μη υποκείμενοι στους περιορισμούς της νομοθεσίας, περί φορολογικού, τραπεζικού χρηματοπιστηριακού και επιχειρηματικού απορρήτου, υποχρεούμενα όμως στην

τήρηση των διατάξεων περί εχεμύθειας του άρθρου 72 του Υπαλληλικού Κώδικα.

A) Όλες οι δημόσιες, δημοτικές, κοινοτικές, αστυνομικές και λοιπές αρχές, ως και κάθε αρμόδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, υποχρεούνται να παρέχουν τις ζητούμενες ως άνω πληροφορίες ή στοιχεία. Στα πλαίσια αυτά, οι τράπεζες και τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται, μετά από σχετική έγγραφη παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα, που εκδίδεται ύστερα από αίτηση του προϊσταμένου της οικείας υπηρεσίας Οικονομικής Επιθεώρησης, στο άνοιγμα ή στην προσωρινή απαγόρευση ανοίγματος θυρίδων τους, μέχρι τη διενέργεια του ελέγχου από την Οικονομική Επιθεώρηση.

B) Η αμέλεια ή η άρνηση χορήγησης των παραπάνω ζητούμενων πληροφοριών ή στοιχείων, ως και η σκόπιμη απόκρυψη στοιχείων ή πληροφοριών, καθώς επίσης η χορήγηση ανακριβών στοιχείων εν γνώσει του χορηγούντος ως τοιούτων και γενικά η παρακώλυση ή η παραπλάνηση του έργου των Οικονομικών Επιθεωρητών, πέρα από τις τυχόν υπάρχουσες ποινικές ευθύνες, αποτελεί αυτοτελές πειθαρχικά παράπτωμα, για το οποίο ο πειθαρχικός δικαστής μπορεί να επιβάλλει ποινή εκ των προβλεπομένων στην παράγραφο 4 του άρθρου 207 του Υπαλληλικού Κώδικα (π.δ. 611/1977 –ΦΕΚ 198 Α´)...».

Περαιτέρω, σύμφωνα με αρ. 61 του ν. 4129/2013 περί Ελεγκτικού Συνεδρίου προβλέπεται ότι **«1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο επιτηρεί τους δημόσιους υπολόγους όσον αφορά την τήρηση από αυτούς των κανόνων που διέπουν το δημόσιο λογιστικό και δικαιούται να ενεργεί επιθεώρηση, κάθε φορά που το κρίνει αναγκαίο, με υπαλλήλους του που ορίζονται για το σκοπό αυτόν ή να προκαλεί αυτήν από οικονομικούς επιθεωρητές των δημοσίων υπολόγων.**

2. Κάθε υπηρεσία, στην οποία υποβάλλεται έκθεση ελέγχου διαχείρισης δημοσίου υπολόγου ή υπολόγου Ο.Τ.Α. ή άλλου Ν.Π.Δ.Δ., υποχρεούται χωρίς καθυστέρηση να διαβιβάσει αντίγραφο της έκθεσης αυτής στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

3. Κάθε δημόσια υπηρεσία υποχρεούται να ανακοινώνει χωρίς καθυστέρηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο το ονοματεπώνυμο, την ιδιότητα και το αντικείμενο της διαχείρισης κάθε υπολόγου που τελεί υπό την εποπτεία της».

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 80 του ως άνω νόμου, όπως αυτό αναφέρθηκε ανωτέρω υπό (Α) «**1. Κατά καταλογιστικών πράξεων των Υπουργών, Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μονοπρόσωπων ή συλλογικών διοικητικών οργάνων, διοικητικών αρχών, Οικονομικών Επιθεωρητών ή άλλου φορέα επί διαχείρισης υλικού, αξιών ή χρηματικού του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους, επιτρέπεται να ασκηθεί έφεση από όποιον έχει έννομο συμφέρον μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών...**»

Από τα ανωτέρω συνάγεται τα ακόλουθα:

Τα τελευταία έτη παρατηρείται νομοθετικός πληθωρισμός των ελεγκτικών μηχανισμών με τη θέσπιση ολοένα νέων ελεγκτικών φορέων (βλ. εσχάτως το παρατηρητήριο οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ), χωρίς κατάργηση των παλαιότερων (με χαρακτηριστικό παράδειγμα τους οικονομικούς επιθεωρητές του Υπουργείου Οικονομικών από το 1942). Πληθώρα ελεγκτικών μηχανισμών, όπως προαναφέρθηκε, έχουν λόγο είτε προληπτικά είτε κατασταλτικά στο έργο των Δήμων.

Πέραν του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η αρμοδιότητα του οποίου έχει αυτοτελή συνταγματική κατοχύρωση, οι υπόλοιποι ελεγκτικοί μηχανισμοί παρουσιάζουν αλληλοεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες και όμοια στοχοθεσία. **Ανακύπτει, επομένως, ανάγκη εξορθολογισμού της διάρθρωσης των ελεγκτικών μηχανισμών, με τη δημιουργία ενιαίας κρατικής ελεγκτικής δομής, που θα διαθέτει τον κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό και επαρκές ανθρώπινο δυναμικό, ώστε να ανταπεξέλθει στην αποστολή του. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί διττός στόχος: αφενός θα εμπεδωθεί στους ΟΤΑ κουλτούρα νομιμότητας, λογοδοσίας και ελέγχου, και αφετέρου θα επιτευχθεί η αναγκαία για τους ΟΤΑ ασφάλεια δικαίου, σχετικά με το σύννομο ή μη των ενεργειών τους.**

IV. ΝΟΜΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ

A. Η αστική ευθύνη των αιρετών.

Η ΔΙΑΤΑΞΗ

Σύμφωνα με το αρ. 232 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει, προβλέπονται τα κάτωθι:

1. Οι περιφερειάρχες, οι αντιπεριφερειάρχες, οι περιφερειακοί σύμβουλοι, οι δήμαρχοι, οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι τοπικών ή δημοτικών κοινοτήτων και οι εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων, καθώς και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου των δημοτικών και περιφερειακών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και της εκτελεστικής επιτροπής των αντίστοιχων ιδρυμάτων, οφείλουν να αποζημιώσουν το δήμο, την περιφέρεια, το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή το ίδρυμα για κάθε θετική ζημία, που προξένησαν σε βάρος της περιουσίας τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Οι ανωτέρω δεν υπέχουν ευθύνη αποζημίωσης έναντι τρίτων.

2. Η ζημία καταλογίζεται στα πρόσωπα αυτά με αιτιολογημένη πράξη τριμελούς ελεγκτικής επιτροπής, που συγκροτείται στην έδρα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης με απόφαση του Γενικού Γραμματέα αυτής, και αποτελείται από:

α. Τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ή όπου δεν υπηρετεί Επίτροπος, από έναν ανώτερο υπάλληλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

β. Τον Ελεγκτή Νομιμότητας της οικείας Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. μαζί με τον αναπληρωτή του [που ορίζεται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας].

*** Η μέσα σε [] φράση της περ.β' διαγράφηκε με το άρθρο 20 παρ.9 Ν.4257/2014, ΦΕΚ Α 93/14.7.2014.

γ. Όταν αφορά δήμους ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή Ιδρύματα αυτών έναν εκπρόσωπο της οικείας Περιφερειακής Ένωσης Δήμων με τον αναπληρωτή του που ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτής. Όταν αφορά περιφέρειες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή Ιδρύματα αυτών έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών και τον αναπληρωτή του που ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτής. Καθήκοντα γραμματέα εκτελεί υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. που ορίζεται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας.

3. Η επιτροπή εξετάζει τις υποθέσεις ύστερα από αίτηση του δήμου ή της περιφέρειας ή του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή του ιδρύματος ή με αίτημα του οικείου Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης

που ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε δημότη, και αποφασίζει μέσα σε εύλογο διάστημα, αφού κάνει έρευνα και καλέσει τα πρόσωπα που θεωρούνται υπεύθυνα για την πρόκληση της ζημίας, προς παροχή εξηγήσεων.

4. Κατά των πράξεων της επιτροπής επιτρέπεται προσφυγή από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης και από το πρόσωπο σε βάρος του οποίου έγινε ο καταλογισμός στο Διοικητικό Εφετείο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η έδρα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την κοινοποίηση της πράξης καταλογισμού σε αυτούς. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκηση της αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξης της επιτροπής.

5. Κατά της απόφασης του Διοικητικού Εφετείου μπορεί να ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

6. Εάν επιβληθεί καταλογισμός στο πλαίσιο δημοσιονομικού ελέγχου σε ένα από τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, αποκλείεται η Αστική ευθύνη έναντι του οικείου Ο.Τ.Α. για τυχόν προκληθείσα ζημία, εφόσον πρόκειται για την ίδια ιστορική αιτία. Σε περίπτωση επιγενόμενου καταλογισμού στο πλαίσιο δημοσιονομικού ελέγχου, μετά από ανόρθωση της ζημίας από τον υπαίτιο κατά τη διαδικασία του παρόντος άρθρου, συμψηφίζεται το ήδη καταβληθέν ποσό με το καταλογιζόμενο εφόσον πρόκειται για την ίδια ιστορική αιτία.

Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Η διάταξη ρυθμίζει τα της αστικής ευθύνης των αιρετών έναντι του Δήμου, της Περιφέρειας, των ΝΠΔΔ και των ιδρυμάτων τους¹². **Αστική ευθύνη** είναι η

¹² Βλ. σχετικά: Θ. Αγγελοπούλου, *Δίκαιον των πολιτικών υπαλλήλων*, 1923, 241. Μ. Στασινόπουλου, *Αστική ευθύνη του Κράτους και των ΝΠΔΔ*, 1950, 343. Μ. Στασινόπουλου, *Υπαλληλικός Κώδιξ*, 1951, 175. Η. Κυριακοπούλου, *ΕρμΑΚ, υπό άρθρο 105 Εισ-ΝΑΚ*. Π. Κορδογιαννοπούλου, *Αστική ευθύνη του Κράτους διά ζημίας προελθούσας εξ εσφαλμένων πληροφοριών των διοικητικών Αρχών*, ΕΔΔ, 1960, 363. Χ. Φθενάκη, *Σύστημα υπαλληλικού δικαίου*, τόμος Α', 1965, 269. Μ. Στασινόπουλου, *Μαθήματα δημοσιονομικού δικαίου* 1966, 118, 119. Κ. Σαραντοπούλου, *Η Αστική (χρηματική) ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου έναντι της Πολιτείας κατά την νομο-λογίαν του Ελεγκτικού Συνεδρίου*, ΕΔΔ, 1967, 14, 162. Γ. Κασιμάτη, *Περί του ισχύοντος εν Ελλάδι συστήματος αστικής ευθύνης εκ κακοδικίας*, ΤιμΤόμ. Π. Ζέπου, III, 1973, 93. Μ. Μαθιουδάκι - Β. Ανδρονόπουλου - Σ. Χατζηθεοδώρου, *Ερμηνεία Υπαλληλικού Κώδικα*, 1979, 113. Γ. Ναυπλιώτη, *Ερμηνεία ΚΔΥ*, Α', 1981, 292. Π. Γέσιου-

υποχρέωση των αναφερομένων στην διάταξη αιρετών να αποκαθιστούν - με την μορφή αποζημίωσης σε χρήμα – τις ζημιολογόνες συνέπειες που προκαλούν οι παράνομες πράξεις, παραλείψεις και υλικές τους ενέργειες στο νομικό πρόσωπο του Δήμου, της Περιφέρειας, των ΝΠΔΔ και των ιδρυμάτων αυτών.

Οι ζημιολογόνες αυτές συνέπειες είναι δυνατόν να επέρχονται είτε άμεσα και αποκλειστικά στο νομικό πρόσωπο του Δήμου, της Περιφέρειας, των ΝΠΔΔ και των ιδρυμάτων αυτών είτε να επέρχονται σε τρίτους, οπότε γεννάται αστική ευθύνη των ανωτέρω νομικών προσώπων έναντι των ζημιωθέντων τρίτων κατά τις διατάξεις των ά. 104-106 ΕισΝΑΚ. Στην δεύτερη αυτή περίπτωση η ζημία του Δήμου και των λοιπών ΝΠ από την ενέργεια του υπαιτίου αιρετού είναι έμμεση και αντανακλαστική, αναγόμενη στο ποσό που θα καταβάλουν στον ζημιωθέντα τρίτο. Ο υπαίτιος αιρετός οφείλει και στις δύο περιπτώσεις να αποκαταστήσει την θετική ζημία που προξένησε άμεσα ή έμμεσα στον Δήμο και τα λοιπά ΝΠ που αναφέρει η διάταξη.

1. Οι προϋποθέσεις της αστικής ευθύνης των αιρετών έναντι του Δήμου και των λοιπών ΝΠ

Ι. Πράξη, παράλειψη ή υλική ενέργεια

Η υποχρέωση προς αποζημίωση μπορεί να προκύψει από παράνομη πράξη, παράλειψη ή υλική ενέργεια του αιρετού. Ως πράξεις νοούνται όχι μόνο οι εκτελεστές διοικητικές πράξεις, αλλά και οι μη εκτελεστές, όπως μέτρα εσωτερικής τάξης, πράξεις εκτέλεσης κ.λπ. Αστική ευθύνη μπορεί να προκύψει και από κάθε είδους παραλείψεις των αιρετών κατά την έκδοση

Φαλτσή, *Ευθύνη των δικαστών στην Ελλάδα*, ΤοΣ, 1983, 549. Μ. Μαθιουδάκι - Β. Ανδρονόπουλου, Καθήκοντα, «Περιορισμοί, Αστική ευθύνη των υπαλλήλων», *ΔιοικΜετ*, 17/1984, 59. Θ. Κιουπτσίδη, Παρανομία και παράβαση υπηρεσιακού καθήκοντος..., *Αρμεν*, 1989, 841 ή ΤιμΤόμ. Ι. Δεληγιάννη, Δ', 1992, 111. Ε. Σπηλιωτοπούλου - Χ. Χρυσανθάκη, *Βασικοί θεσμοί δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου*, 1993, 143, 145, 147. Ι. Μανωλεδάκη - Ε. Βενιζέλου, *Ποινική ευθύνη των υπουργών*, 1993. Θ. Παναγοπούλου, *Εγχειρίδιο υπαλληλικού δικαίου*, 1995, 163. Ν. Μηλιώνη, «Κριτική προσέγγιση της έννοιας του δημοσίου υπολόγου», *Διδικ*, 1995, 818. Α. Τάχου, *Ελληνικό διοικητικό δίκαιο*, 1996, 577. Α. Λιγουμένου, «Το νομικό καθεστώς του δημοσίου υπολόγου», *Διοικ.Ενημ.*, 10/1998, 92.

διοικητικών πράξεων ή την επιχείρηση διοικητικών ενεργειών, εφόσον αντίκεινται στο νόμο (π.χ. παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας λόγω μη έκδοσης της οφειλόμενης διοικητικής πράξης). Τέλος, αστική ευθύνη προκαλείται από παράνομες υλικές ενέργειες των αιρετών.

II. Ιδιότητα του αιρετού

Για να στοιχειοθετηθεί αστική ευθύνη κατά το παρόν άρθρο η παράνομη πράξη, παράλειψη ή υλική ενέργεια πρέπει να προέρχεται από πρόσωπο που έχει μια από τις αναφερόμενες στην διάταξη ιδιότητες, ήτοι περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες, περιφερειακοί σύμβουλοι, δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι τοπικών ή δημοτικών κοινοτήτων και εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων, καθώς μέλη του διοικητικού συμβουλίου των δημοτικών και περιφερειακών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και της εκτελεστικής επιτροπής των αντίστοιχων ιδρυμάτων.

III. Παρανομία

Καίτοι η διάταξη δεν αναφέρεται ρητά σε παράνομη πρόκληση ζημίας από τον αιρετό, η σύνδεση της ευθύνης με τον δόλο ή την βαριά αμέλεια του αιρετού καθώς και η προφανής υπαγωγή της στο σύστημα της αδικοπρακτικής ευθύνης (ΑΚ 914, ΕισΝΑΚ 104, 105) καθιστά αναγκαία κατ' ορθή ερμηνεία την διαπίστωση παράβασης νόμου προκειμένου να καταγνωστεί η αστική ευθύνη του αιρετού. Πρόκειται κατά τούτο για «λευκό» κανόνα δικαίου, υπό την έννοια ότι για την διαπίστωση της παρανομίας η διάταξη παραπέμπει στο σύνολο των κανόνων δικαίου της έννομης τάξης.

Παρανομία υφίσταται εφόσον παραβιάζεται οποιοσδήποτε κανόνας δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων του Συντάγματος, του Διεθνούς δικαίου, του δικαίου της Ε.Ε., των κανονιστικών διοικητικών πράξεων, των γενικών αρχών του διοικητικού δικαίου (ΔΠρΑθ 13686/2003: παραβίαση αρχών χρηστής διοίκησης).

Η παραβίαση των κανόνων που διέπουν την εσωτερική νομιμότητα των οικείων οργάνων συνιστά παρανομία· π.χ. εφαρμογή κανόνα δικαίου διαφορετικού από τον εφαρμοστέο, πλάνη περί τα πράγματα, υπέρβαση άκρων ορίων διακριτικής ευχέρειας (ΔΠρΑθ 8278/1999), παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, παραβίαση δεδικασμένου δικαστικών αποφάσεων (ΔΠρΠειρ 331/2001), παραβίαση των κανόνων επιστήμης και τέχνης που διέπουν την οικεία δραστηριότητα (*lege artis*) (ΔΠρΘεσ. 2707/1999). Κατά την ορθότερη άποψη η πλημμέλεια περί την αιτιολογία και

η παράβαση κανόνων εξωτερικής νομιμότητας, τ.ε. αναρμοδιότητα ή παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, μπορούν να θεμελιώσουν παρανομία του οργάνου (καθώς στην περίπτωση αυτή κατά την ορθότερη άποψη ο θιγόμενος διοικούμενος θα έχει δικαίωμα ανόρθωσης της ζημίας του και το αντίστοιχο δημόσιο ΝΠ υποχρέωση αποκατάστασής της, ΣτΕ 3400, 3328/2001, 3422/1999, contra ΑΠ 939/1990, 39/1988, 887/1987, ΔΠρΑθ 10798/1999, ΔΕφΠειρ 1381/1996). Εντεύθεν προκαλείται αντανakλαστική υποχρέωση του υπαιτίου αιρετού να αποζημιώσει το οικείο ΝΠ.

Τέλος, παρανομία συνιστά και η προσβολή δικαιώματων ιδιωτικού δικαίου του Δήμου και των λοιπών ΝΠ, π.χ. η καταστροφή από τον αιρετό ορισμένου πράγματος που ανήκει στην ιδιωτική περιουσία του Δήμου προσβάλλει το απόλυτο δικαίωμα κυριότητας του Δήμου και αντίκειται στο νόμο.

IV. Δόλος ή βαριά αμέλεια

Η κατάγνωση της αστικής ευθύνης του αιρετού προϋποθέτει την διαπίστωση δόλου ή βαριάς αμέλειάς του¹³.

Ο δόλος διακρίνεται σε άμεσο και ενδεχόμενο. Άμεσος δόλος υπάρχει όταν το πρόσωπο είτε επιδιώκει ευθέως το ζημιογόνο αποτέλεσμα με την πράξη του (επιδίωξη) είτε το προβλέπει ως αναγκαία συνέπεια της πράξης του (αναγκαίος δόλος). Ενδεχόμενος δόλος υπάρχει όταν ο δράστης προβλέπει ότι από την πράξη του είναι δυνατό να παραχθεί το ζημιογόνο αποτέλεσμα και παρά ταύτα δεν απέχει αποδεχόμενος την επέλευση του αποτελέσματος. Αντιθέτως, δεν υπάρχει δόλος αλλά (ενσυνείδητη) αμέλεια, όταν προβλέπει ως ενδεχόμενο το ζημιογόνο αποτέλεσμα, αλλά πιστεύει βάσιμα ότι θα το αποφύγει (πρβλ. ΑΠ 1272/2001), δηλ. δεν αποδέχεται το αποτέλεσμα αλλά ενεργεί «*εξ αφροντιστίας*» (ΑΠ 1519/1987). Ειδικά στο πεδίο της αστικής ευθύνης, σε αντίθεση με την διδασκαλία του ποινικού δικαίου, για την κατάφαση του δόλου προσαπαιτείται συνείδηση του άδικου χαρακτήρα της πράξης¹⁴.

Πέραν της περίπτωσης του δόλου, ο νόμος επιβάλλει την κατάγνωση της αστικής ευθύνης του αιρετού στις περιπτώσεις βαριάς αμέλειας (που

¹³ Αντιθέτως, η ευθύνη του ίδιου του ΟΤΑ έναντι ζημιωθέντων τρίτων είναι αντικειμενική, ανεξάρτητη της υπαιτιότητας οποιουδήποτε οργάνου τους (ΣτΕ 740/2001).

¹⁴ Μ. Σταθόπουλος, *Γενικό Ενοχικό*, 2004, σ. 278, Μιχαηλίδης – Νουάρος, *ΕρμΑΚ* άρθρο 330, αριθ. 21,

άλλωστε συχνά στο δίκαιο εξομοιώνονται ως προς τις έννομες συνέπειες με τον δόλο). Κριτήριο της διάκρισης μεταξύ βαριάς και ελαφράς αμέλειας δεν αναφέρεται στον νόμο. Η χρησιμοποιούμενη όμως ορολογία είναι σαφής. Πρόκειται για θέμα βαρύτητας της αμελούς συμπεριφοράς. Η αμέλεια σημαίνει απόκλιση από τη συμπεριφορά του μέσου επιμελούς ανθρώπου. Όταν η απόκλιση αυτή είναι ασυνήθιστα μεγάλη, θα πρόκειται για βαριά αμέλεια (ΑΠ 1071/1973, ΝοΒ 1974, 757, ΟΛΕΛΣυν 273/1980, ΝοΒ 1980, 1823, ΑΠ 1346/1989, ΕλλΔνη 1992, 304, ΑΠ 816/2001, αδημ., ΕΦΑΘ 5782/1999, Αρμ 2001, 1338).

Στις βυζαντινορωμαϊκές πηγές πάντως αναφέρεται ως διακριτικό γνώρισμα της βαριάς αμέλειας «*το μη νοείν ο πάντες νοούσι*» (Βασ. 2.2.205 = “*non intelligere quod omnes intelligent*” D 50. 16. 213. 2, 223 pr.). Δηλαδή απαιτείται απόκλιση από τη συμπεριφορά που μπορεί να επιδείξει κάθε άνθρωπος.

Πότε η απόκλιση ξεπερνά τα όρια εκείνα, πέρα από τα οποία δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός της αμέλειας ως βαριάς, είναι σε τελευταία ανάλυση θέμα αξιολόγησης της συγκεκριμένης περίπτωσης με βάση όλες τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες σημειώθηκε η απόκλιση από την επιμελή συμπεριφορά. Συνήθης περίπτωση βαριάς αμέλειας είναι η επίδειξη παντελούς αδιαφορίας για τις συνέπειες των πράξεων του υπαιτίου, πολύ περισσότερο όταν είναι εμφανές ότι αυτές μπορεί να θίξουν δικαιώματα τρίτων, ιδίως (εν προκειμένω) να ζημιώσουν τον δήμο ή τα αναφερόμενα ΝΠ. Περαιτέρω, το υποκειμενικό στοιχείο της πρόβλεψης του παράνομου ζημιογόνου αποτελέσματος θα έχει συνήθως βαρύνουσα σημασία και θα δικαιολογεί κατά κανόνα την ένταξη της περίπτωσης στη βαριά αμέλεια¹⁵.

V. Θετική ζημία

Η διάταξη, κατ' απόκλιση προς τον γενικό κανόνα της ΑΚ 298 ότι αποκαθίσταται τόσο η θετική ζημία, όσο και το διαφυγόν κέρδος, περιορίζει την αστική ευθύνη των αιρετών αποκλειστικά στην υποχρέωση ανόρθωσης της θετικής ζημίας που προκάλεσαν στον Δήμο ή τα λοιπά ΝΠ που αναφέρει η διάταξη. Αποκαταστατέα θετική ζημία είναι η μείωση της υπάρχουσας περιουσίας του ζημιωθέντος ΝΠ, μέσω της μείωσης του ενεργητικού ή της αύξησης του παθητικού (π.χ. δημιουργία νέων χρεών)¹⁶. Αντιθέτως, δεν αποκαθίσταται η αποθετική ζημία, ήτοι το κέρδος που θα αποκτούσε κατά

¹⁵ Μ. Σταθόπουλος, *Γεν. Ενοχ.* 2004, σ. 304.

¹⁶ Ι. Αραβαντινός, Σχόλιο, *ΕΕΝ* 1954, 538.

την συνήθη πορεία των πραγμάτων ή τις ειδικές περιστάσεις το ΝΠ (διαφυγόν κέρδος).

Στην περίπτωση που ο ΟΤΑ ενήχθη από τρίτον κατ' ά. 104 – 106 ΕισΝΑΚ , η ζημία του ανέρχεται στο συνολικό ποσό που τυχόν κατέβαλε στον τρίτο που τον ενήγαγε (ως αποζημίωση ή ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, ΣτΕ 1222/2002, ΔΕΦΑΘ 809/1993), εφόσον αποδεικνύεται ότι η ζημία που υπέστη ο τρίτος οφειλόταν σε δόλια ή βαρέως αμελή ενέργεια του αιρετού.

VI. Αιτιώδης σύνδεσμος

Για την θεμελίωση της αστικής ευθύνης, σύμφωνα με τα γενικώς κρατούντα επί αδικοπραξιών, απαιτείται προσέτι η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παράνομης πράξης, παράλειψης ή υλικής ενέργειας και του ζημιολογού αποτελέσματος. Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη στο αστικό δίκαιο, για την κατάφαση του αιτιώδους συνδέσμου **δεν** αρκεί η διαπίστωση φυσικής αιτιότητας βάσει της θεωρίας του ισοδυναμίου των όρων. Σύμφωνα με την θεωρία αυτή μια πράξη θεωρείται ότι συνδέεται αιτιωδώς με ένα επελθόν αποτέλεσμα εφόσον αποτελεί αναγκαίο όρο αυτού (*conditio sine qua non*), υπάρχει δηλ. αιτιώδης σύνδεσμος στην περίπτωση που αν υποτεθεί ελλείπουσα η πράξη δεν θα επερχόταν το αποτέλεσμα όταν και όπως επήλθε. Επειδή η θεωρία αυτή οδηγεί σε υπερβολική διεύρυνση του αιτιώδους συνδέσμου επιδιώκεται περιορισμός του κύκλου των ευθυνομένων προσώπων με την υιοθέτηση της θεωρίας της πρόσφορης αιτιότητας.

Σύμφωνα με την τελευταία αυτή θεωρία, που είναι και η κρατούσα στο πεδίο της αστικής ευθύνης, αιτιώδης σύνδεσμος υφίσταται όταν κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής η ελεγχόμενη πράξη ή παράλειψη ήταν ικανή κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων να προκαλέσει την ζημία που επήλθε (*causa adequata*), και πράγματι προκάλεσε την ζημία αυτή στην συγκεκριμένη περίπτωση. (βλ. για την θεωρία της *causa adequata* στην αστική ευθύνη του δημοσίου ΑΠ 638/1992, ΣτΕ 1893/2000, 477/1997, 3027/2008).

Τονίζεται, ότι η διαπίστωση πρόσφορης αιτιώδους συνάφειας προϋποθέτει κατάφαση της θεωρίας της *conditio sine qua non* στην προκειμένη περίπτωση. Για την κατάφαση δηλ. του αιτιώδους συνδέσμου πρέπει το αίτιο που πράγματι προκάλεσε το ζημιολογικό αποτέλεσμα στην προκειμένη

περίπτωση (κατά την θεωρία της *conditio sine qua non*) να έχει συγχρόνως την γενική τάση να προκαλεί ζημιογόνα αποτελέσματα αυτού του είδους¹⁷.

2. Δημοσιονομικός έλεγχος και αστική ευθύνη

Η παρούσα διάταξη εισάγει σημαντική καινοτομία στην παρ. 6 προς τον σκοπό αποφυγής της καταλογισμού της ίδιας ζημίας δύο φορές στον ίδιο αιρετό, μία φορά στο πλαίσιο κατόπιν δημοσιονομικού ελέγχου και μία στο πλαίσιο της αστικής του ευθύνης. Πράγματι, βάσει της ως τώρα νομολογίας

¹⁷ Το ΣτΕ ορισμένες φορές δεν λαμβάνει υπ' όψιν το ανωτέρω στοιχείο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προσφέρει η ΣτΕ 909/2007 που αφορούσε στην αστική ευθύνη του δήμου λόγω παράνομης τοποθέτησης διαφημιστικής πινακίδας και πρόκλησης τροχαίου δυστυχήματος. Στην υπόθεση αυτή το ΔΕφ (αποφ. 3636/2005) έκρινε ότι ο θάνατος του οδηγού του αυτοκινήτου δεν συνδεόταν με την τοποθέτηση και μη αφαίρεση της εν λόγω πινακίδας από τα όργανα του Δημοσίου (έλλειψη αιτιώδους συνάφειας), άλλως ότι η διαφημιστική αυτή πινακίδα δεν αποτελούσε, στην συγκεκριμένη περίπτωση, την πρόσφορη, κατά νόμο, αιτία για το θανάσιμο τραυματισμό του. Επομένως, στην κύρια σκέψη του το Εφετείο έκρινε ότι στην προκειμένη περίπτωση η αποδιδόμενη πράξη ή παράλειψη των οργάνων του Δημοσίου δεν αποτέλεσε όρο του αποτελέσματος κατά την θεωρία της *conditio sine qua non*. Επικουρικώς, προσέθεσε ότι οι αποδιδόμενες στο Δημόσιο πράξεις και παραλείψεις δεν ήταν ούτε καν πρόσφορες να προκαλέσουν την επέλευση του θανατηφόρου αποτελέσματος. Το ΣτΕ ανήρεσε ως προς το σημείο αυτό την αναιρεσιβαλλομένη με την σκέψη πως η παράνομη πράξη και παράλειψη των οργάνων του Δημοσίου ήταν πρόσφορη αιτία για την επέλευση του θανατηφόρου αποτελέσματος. Η θέση αυτή του ΣτΕ δεν είναι όμως ανεπίδεκτη κριτικής. Η διαπίστωση πρόσφορης αιτιώδους συνάφειας προϋποθέτει κατάφαση της *c.s.q.n.* στην προκειμένη περίπτωση. Πρέπει δηλαδή το αίτιο που πράγματι προκάλεσε το ζημιογόνο αποτέλεσμα στην προκειμένη περίπτωση (κατά την *c.s.q.n.*) να έχει συγχρόνως την γενική τάση να προκαλεί ζημιογόνα αποτελέσματα αυτού του είδους. Η θεωρία της *causa adequata* λειτουργεί ως περιορισμός και όχι ως επέκταση του κύκλου των ευθυνομένων προσώπων. Έτσι ενώ το αναιρετικό δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί αν ορισμένο αίτιο έχει την γενική τάση βάσει των διδαγμάτων της κοινής πείρας να επιφέρει ορισμένα αποτελέσματα, η σχετική κρίση του δικαστηρίου της ουσίας περί της υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου κατά την *c.s.q.n.* (τ.ε. ότι το ζημιογόνο αποτέλεσμα δεν θα επερχόταν εάν υποθεθεί ελλείπουσα η πλημμέλεια της συμπεριφοράς του εναγομένου) ανάγεται στα πράγματα και ελέγχεται αναιρετικώς μόνο ως προς την πληρότητα της αιτιολογίας (πρβλ. ΑΠ 125/2005). Επομένως η αναιρεσιβαλλομένη θα μπορούσε να αναιρεθεί ως προς το σημείο της αιτιώδους συνάφειας μόνο για έλλειψη πλήρους και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας, όπως δέχεται η μειοψηφία, και όχι γιατί πράγματι το αναιρετικό δικαστήριο διαπίστωσε στην προκειμένη περίπτωση την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας (που αρνήθηκε το Εφετείο).

του Ελεγκτικού Συνεδρίου το διαπιστωθέν στο πλαίσιο του δημοσιονομικού ελέγχου έλλειμμα διαφέρει ποιοτικά από την διαπιστούμενη ζημία, της οποίας η αποκατάσταση προβλέπεται στο πλαίσιο της αστικής ευθύνης. Καίτοι η παρατήρηση αυτή είναι εννοιολογικά ορθή, εντούτοις κατέληγε στο ανεπιεικές αποτέλεσμα να καταλογίζεται δύο φορές ο αιρετός για την ίδια ζημία στην περίπτωση που το έλλειμμα συνιστούσε εν ταυτώ και ζημία του οικείου ΟΤΑ, κατά παράβαση της αρχής ne bis in idem. Συγχρόνως, ο οικείος ΟΤΑ αποζημιωνόταν δις και κατέληγε εν τέλει πλουσιότερος, κατά παράβαση της γενικής αρχής απαγόρευσης του αδικαιολογήτου πλουτισμού.

Προς θεραπεία των ανωτέρω αξιολογικών αντινομιών προβλέφθηκε πλέον ότι εάν επιβληθεί καταλογισμός στο πλαίσιο δημοσιονομικού ελέγχου σε αιρετό, αποκλείεται η αστική του ευθύνη έναντι του οικείου ΟΤΑ για τυχόν προκληθείσα ζημία, εφόσον πρόκειται για την ίδια ιστορική αιτία και αντιστρόφως ότι σε περίπτωση επιγενόμενου καταλογισμού στο πλαίσιο δημοσιονομικού ελέγχου, μετά από ανόρθωση της ζημίας από τον υπαίτιο κατά τη διαδικασία του παρόντος άρθρου, συμψηφίζεται το ήδη καταβληθέν ποσό με το καταλογιζόμενο εφόσον πρόκειται για την ίδια ιστορική αιτία.

3. Διαπίστωση ελλειμμάτων από οικονομικούς επιθεωρητές

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 71/2000 Γνωμ. Ν.Σ.Κ.: «... Οι οικονομικοί επιθεωρητές του Ν. 2343/1995 και όταν ακόμη διενεργούν ελέγχους διαχειρίσεων πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., κατ' αίτησιν του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ή του Γ.Γ.Π. (άρθρο 12 παρ. 16 του Ν. 2539/1997) ενεργούν ως προβλέπουν οι εν αρχή διατάξεις του Ν. 2343/1995 και ΝΔ 1264/1942, δεδομένου ότι εκ των λοιπών ως άνω διατάξεων δεν απονέμεται εις αυτούς πρόσθετος και συνεπώς έχουσα ανάγκη ειδικωτέρας, ως προς την άσκησης της ρυθμίσεως, αρμοδιότης, αλλ' αντιθέτως, εκ του άρθρου 12 παρ. 16 Ν. 2539/1997, σαφώς συνάγεται η ακεραία διατήρησις των οικείων αρμοδιοτήτων των και εις τας επιθεωρήσεις κατόπιν αιτήσεως του υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ή του Γ.Γ. Περιφέρειας. Δια της τελευταίας αυτής διατάξεως ορίζεται, κατ' ακρίβειαν, πρόσθετος τρόπος κινήσεως της διαδικασίας ελέγχου Ο.Τ.Α., κατ' άρθρο 2 Ν. 2343/1995, ήτοι και δι' αιτήσεως του Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ή του Γ.Γ. Περιφέρειας, χωρίς να παρέχεται, ούτω, εις την Οικονομική Επιθεώρηση του

Υπ. Οικονομικών αρμοδιότης οιαδήποτε εις το πλαίσιο ελέγχου λογαριασμών Ο.Τ.Α. ενεργουμένου υπό του Ελεγκτικού Συνεδρίου».

4. Αποκλεισμός της ευθύνης των αιρετών έναντι τρίτων

I. Ο κανόνας του αποκλεισμού της ευθύνης

Πέραν του ιδρυτικού της ευθύνης κανόνα που εξετάστηκε ανωτέρω, το άρθρο 232 περιέχει ίσως ακόμη περισσότερο σημαντική για τους αιρετούς διάταξη με την οποία αποκλείεται η ευθύνη τους έναντι τρίτων. Πρόκειται δηλ. για **διάταξη αποκλεισμού της ατομικής ευθύνης των αιρετών οργάνων της ΤΑ για τις ζημίες που προξένησαν σε τρίτους, κατά τροποποίηση των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ**, που επιτάσσουν την εις ολόκληρος ευθύνη του υπαιτίου προσώπου (βλ. ΑΠ 1279/2005 ΕλλΔνη 2005, 1576, ΑΠ 1214/2000 ΕλλΔνη 2002. 99, ΠολΠρΡοδ 83/2004 ΝΟΜΟΣ, ΜονΠρΛαρ 432/2005 ΑρχΝ 2006. 245). Η διάταξη δεν αντίκειται στην αρχή της ισότητας των πολιτών (ΑΠ 1780/1999 ΝοΒ 1990, 132).

II. Έκταση του αποκλεισμού της ευθύνης

Η διάταξη δεν διακρίνει αν ο αποκλεισμός της ευθύνης αφορά αποζημίωση για ζημία προκληθείσα από την κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο δράση του δήμου (Ο.Τ.Α.). Από τη γενικότητα του νόμου αλλά και από το σκοπό του νομοθέτη πρέπει να γίνει δεκτό ότι **ο αποκλεισμός αυτός αφορά την δράση των αιρετών οργάνων των Δήμων είτε κατά το δημόσιο είτε κατά το ιδιωτικό δίκαιο, δηλαδή είτε κατά το άρθρο 104 Εισ.Ν.Α.Κ. είτε κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ.** Επομένως μπορεί η διαφορά να προέρχεται όχι μόνο από έννομη σχέση διοικητικού δικαίου, αλλά και από έννομη σχέση ιδιωτικού δικαίου (Μον.Πρ.Λαρ. 432/2005: μίσθωση, αδικοπραξία).

III. Έλλειψη παθητικής νομιμοποίησης, ως προς τον αιρετό

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι αν αιρετός ενάγεται σωρευτικώς με το νομικό πρόσωπο του οικείου ΟΤΑ για ζημία που προκάλεσε σε τρίτον η αγωγή κατά το μέρος που στρέφεται εναντίον του αιρετού στερείται παθητικής νομιμοποίησης και είναι ως εκ τούτου απαράδεκτη.

Έτσι, κρίθηκε ενδεικτικά ότι : *«Ως προς τη δεύτερη εναγόμενη, η οποία κατά τους αγωγικούς ισχυρισμούς κατά τον κρίσιμο χρόνο ήταν Δήμαρχος του πρώτου εναγομένου Δήμου Αβδήρων, [σημ.ότι ενάγεται υπό την ιδιότητα της αυτή και μόνον] δεν νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη, εφόσον δεν υπέχει ατομική ευθύνη έναντι τρίτων, παρά μόνο έναντι του ως άνω*

Δήμου για την περίπτωση που αποδειχθεί ότι προκάλεσε θετική ζημία από δόλο ή βαριά αμέλεια της σε βάρος της περιουσίας του ως άνω Δήμου. Συνεπώς, η κρινόμενη αγωγή, καθό μέρος στρέφεται ατομικώς κατά της δεύτερης των εναγομένων Δημάρχου Αβδήρων πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη» (Μον.Πρωτ.Ξάνθης 36/2007). Ομοίως ΔΠρΑθ 12822/2003.

5. Αποκλεισμός της προσωπικής κράτησης Δημάρχου

Δεν μπορεί να απειληθεί κατ' άρθρο 947 ΚΠολΔ προσωπική κράτηση σε βάρος Δημάρχων, διότι η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης δεν μπορεί να γίνει με μέσα που παραβιάζουν την απρόσκοπτη και εξακολουθητική λειτουργία του Δήμου (ΜονΠρΘεσ 11076/1998 ΑρχΝ 1999. 225)¹⁸. Η ορθότητα της άποψης αυτής υποστηρίζεται και από τη διάταξη του άρθρου 141 § 1 του ισχύοντος ΔΚΚ, και ήδη την παρούσα διάταξη του ά. 232 Ν. 3852/2010, που ορίζει ότι «Οι δήμαρχοι, ... οφείλουν να αποζημιώσουν το Δήμο ... για κάθε θετική ζημία, που προξένησαν εις βάρος της περιουσίας τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Οι ανωτέρω δεν υπέχουν ευθύνη αποζημίωσης έναντι τρίτων», θεσπίζοντας έτσι ουσιαστικά διάταξη αποκλεισμού της ατομικής ευθύνης των ανωτέρω αμέσων οργάνων για τις ζημίες που προξένησαν σε τρίτους και μάλιστα κατά τροποποίηση των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ (βλ. ΑΠ 1279/2005 ΕλλΔνη 2005. 1576, ΑΠ 1214/2000 ΕλλΔνη 2002. 99, ΠολΠρΡοδ 83/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜονΠρΛαρ 432/2005 ΑρχΝ 2006. 245).

Καθώς, δηλαδή, οι Δήμαρχοι δεν υπέχουν ατομική αστική ευθύνη για αποζημίωση τρίτων, παρίσταται εύλογο να μην είναι δεκτικοί ούτε απειλής προσωπικής κράτησης κατ' άρθρο 947 ΚΠολΔ, ακριβώς ενόψει του ουσιαστικά αδικοπρακτικού χαρακτήρα, που έχει η εν λόγω διάταξη.

Εξάλλου, και κατά τον ειδικό Ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις» δεν λαμβάνεται ειδική πρόνοια για τη δυνατότητα προσωπικής κράτησης οργάνων της διοίκησης ως μέσου αναγκαστικής εκτέλεσης, παρά στο άρθρο 3 του νόμου αυτού προβλέπεται ως κύρωση για τη μη συμμόρφωση της διοίκησης, περιλαμβανομένων των Ο.Τ.Α., με δικαστικές αποφάσεις, ιδίως με όσες δεν αφορούν σε χρηματικές απαιτήσεις (για τις οποίες προβλέπει το άρθρο 4 του ίδιου νόμου) η επιβολή ενός χρηματικού ποσού που καθορίζεται από την ειδική επιτροπή του άρθρου 2 του ίδιου νόμου.

¹⁸ βλ. και Β. Βαθρακοκοίλης, *ΕρμΚΠολΔ* άρθρο 947 αριθ. 81.

6. Παράσταση του ζημιωθέντος προς υποστήριξη της κατηγορίας στην ποινική διαδικασία

Η πρόβλεψη της παρούσας διάταξης ότι ο Δήμαρχος δεν ευθύνεται αστικά έναντι τρίτων για ζημία που προξένησε σε αυτούς κατά την άσκηση των καθηκόντων του (ά. 232 παρ. 1 εδ τελ. Ν. 3852/2010), έχει ως περαιτέρω συνέπεια ότι **τρίτοι που επικαλούνται ότι ζημιώθηκαν από παράβαση καθήκοντος του Δημάρχου δεν μπορούν να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες παρά μόνον προς υποστήριξη της κατηγορίας** (ΚΠΔ 64 παρ. 2) (ΑΠ (συμβ.) 1612/1994 ΝοΒ 1995, 594, πρβλ. και ΑΠ 1279/2005 ΠΧ ΝΣΤ 231). Η σχετική δήλωση μπορεί τόσο κατά την προδικασία όσο και στο ακροατήριο σύμφωνα με τα ά. 64 παρ. 2, 84 ΚΠΔ.

Στην περίπτωση αυτήν οι τρίτοι που παρίστανται προς υποστήριξη της κατηγορίας πρέπει να νομιμοποιούνται κατά τα λοιπά για την άσκηση πολιτικής αγωγής, ήτοι να είναι αμέσως παθόντες από το έγκλημα (ΚΠΔ 64 παρ. 2, 63). Η προϋπόθεση συντρέχει όταν υφίστανται **άμεση ζημία** από το αδίκημα (ΑΠ 228/95 ΠΧ ΜΕ 581).

Έτσι, επί αδικήματος του Δημάρχου που αφορά την περιουσία του Δήμου ζημία υφίσταται μόνον ο Δήμος: **ο δημότης δεν μπορεί να παραστεί ως πολιτικώς ενάγων [ήδη μόνον προς υποστήριξη της κατηγορίας]** (ΑΠ 917/1995 ΠΧ ΜΕ 1442, Α.Π. 917/1996 Ποιν. Χρ. ΜΖ/412).

Κατά την συγκλίνουσα άποψη θεωρίας και νομολογίας «Δικαιούμενοι να παρασταθούν ως πολιτικώς ενάγοντες, θεωρούνται οι «αμέσως» εκ της πράξεως παθόντες, όχι όμως και οι εμμέσως φερόμενοι ως ζημιωθέντες. Συνεπώς επί τελεσθέντος αδικήματος εις βάρος Δήμου, παθών θεωρείται το νομικό πρόσωπο του Δήμου και δεν συμπεριλαμβάνονται οι κάτοικοι-δημότες αυτού, μη νομιμοποιούμενοι σε παράσταση πολιτικής αγωγής» (ΑΠ 462/2003 Ποιν/λογ 2003, 513. Ομοίως Α.Π. 917/1996 Ποιν. Χρ. ΜΖ/412, Α.Π. 713/98 Ποιν. Χρ. ΜΘ/243, Α.Π.917/95 Ποιν. Χρ. ΜΕ/1443)¹⁹.

Β. Η πειθαρχική ευθύνη των αιρετών

ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

¹⁹ Έτσι και Β. Οικονομίδης «Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση στην πολιτική αγωγή» ΠΧ ΝΑ, 206 και 207, Ά. Ψαρούδα-Μπενάκη, *Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη*, σελ. 55, 66 και 142 επόμεν.

Σύμφωνα με το **άρθρο 233 του ν. 3852/2010**, όπως ισχύει, προβλέπονται τα ακόλουθα:

1. Στους περιφερειάρχες, Αντιπεριφερειάρχες, περιφερειακούς συμβούλους, δημάρχους, δημοτικούς συμβούλους, συμβούλους τοπικών ή δημοτικών κοινοτήτων και εκπροσώπους τοπικών κοινοτήτων, επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές της αργίας έως έξι μηνών και της έκπτωσης.

2. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί να επιβάλλει τις πειθαρχικές ποινές της προηγούμενης παραγράφου στους αιρετούς που αναφέρονται σε αυτή:

α. αν έχουν διαπράξει σοβαρή παράβαση των καθηκόντων τους ή υπέρβαση της αρμοδιότητας τους από δόλο ή βαριά αμέλεια,

β. αν έχουν διαπράξει παραβάσεις των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί σύμφωνα με ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις.

3. Οι πειθαρχικές ποινές της παραγράφου 1 επιβάλλονται μετά προηγούμενη τήρηση της διαδικασίας του επόμενου άρθρου.

4. Τα πειθαρχικά παραπτώματα της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου υπόκεινται σε πενταετή παραγραφή, η οποία αρχίζει από την ημέρα που διαπράχθηκαν.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το **άρθρο 234 του ν. 3852/2010**, όπως ισχύει, ορίζονται τα κάτωθι:

1. Οι πειθαρχικές ποινές της αργίας και της έκπτωσης επιβάλλονται με αιτιολογημένη απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας, αφού προηγηθεί απολογία του εγκαλουμένου ή περάσει η προθεσμία που έχει τάξει ο Ελεγκτής Νομιμότητας με γραπτή κλήση στον εγκαλούμενο, χωρίς αυτός να έχει απολογηθεί. Η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα ημέρες.

2. Για την επιβολή των πειθαρχικών ποινών της αργίας και τη διάρκεια της, καθώς και της έκπτωσης απαιτείται σύμφωνη γνώμη πειθαρχικού συμβουλίου, το οποίο αποτελείται: α) από τον πρόεδρο του Εφετείου της έδρας της Αυτοτελούς

Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως πρόεδρο, β) δύο εφέτες με τους αναπληρωτές τους, γ) «τον» Προϊστάμενο Διεύθυνσης της οικείας Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. με τον αναπληρωτή του και δ) έναν αιρετό εκπρόσωπο της οικείας Περιφερειακής Ένωσης Δήμων, όταν ελέγχεται πειθαρχικά αιρετός δήμων, ή της Ένωσης Περιφερειών, όταν ελέγχεται πειθαρχικά αιρετός περιφέρειας, ως μέλη. Γραμματέας του

συμβουλίου και αναπληρωτής του ορίζεται υπάλληλος του κλάδου Π Ε Διοικητικού της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α..

***** Η λέξη «έναν» της περ.γ' αντικαταστάθηκε από τη λέξη «τον», ως άνω, με το άρθρο 20 παρ.8 Ν.4257/2014, ΦΕΚ Α 93/14.7.2014.**

3. Ο εγκαλούμενος μπορεί να εμφανίζεται αυτοπροσώπως, καθώς και με πληρεξούσιο δικηγόρο ή να εκπροσωπείται από πληρεξούσιο δικηγόρο στο συμβούλιο και να υπερασπίζεται τον εαυτό του. Το συμβούλιο συνεδριάζει σε δημόσια συνεδρίαση για την οποία συντάσσονται πρακτικά, μπορεί να εξετάζει μάρτυρες και να εκτιμά οποιοδήποτε πρόσφορο αποδεικτικό μέσο. Η σύμφωνη γνώμη παρέχεται ύστερα από μυστική διάσκεψη, δύο (2) μήνες το αργότερο, αφότου το συμβούλιο έλαβε το σχετικό παραπεμπτικό έγγραφο του Ελεγκτή Νομιμότητας. Η ποινή πρέπει να είναι ανάλογη με τη βαρύτητα του παραπτώματος, στο οποίο έχει υποπέσει ο εγκαλούμενος.

4. α. Τα δικαστικά μέλη του συμβουλίου της παραγράφου 2 ορίζονται με απόφαση του οργάνου που διευθύνει το δικαστήριο, ύστερα από αίτημα του Ελεγκτή Νομιμότητας. Με την ίδια απόφαση ορίζονται και τα αναπληρωματικά μέλη, εφόσον ο αριθμός αυτών που υπηρετούν είναι επαρκής.

β. Ο αιρετός εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας ή ο αιρετός εκπρόσωπος της Ένωσης Περιφερειών μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της οικείας Ένωσης.

«γ. Ο αναπληρωτής του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Εποπτείας Ο.Τ.Α. και ο γραμματέας ορίζονται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας.»

***** Η περ.γ' αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 20 παρ.9 Ν.4257/2014, ΦΕΚ Α 93/14.7.2014.**

5. Το συμβούλιο της παραγράφου 2 συγκροτείται κάθε δύο χρόνια με απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας.

6. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης του Ελεγκτή Νομιμότητας να προσφύγει κατά αυτής στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο κρίνει την υπόθεση και κατ' ουσίαν. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης που επιβάλλει την ποινή. Αν ασκηθεί η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η επιτροπή αναστολών του δικαστηρίου, ύστερα από αίτηση του προσφεύγοντος, κρίνει για τη χορήγηση αναστολής εκτέλεσης της ποινής σταθμίζοντας και τη συνδρομή του δημόσιου

συμφέροντος. Σε περίπτωση κατάθεσης αίτησης αναστολής, η ποινή που έχει επιβληθεί δεν εκτελείται μέχρι να εκδοθεί η απόφαση της επιτροπής αναστολών.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΤΑΙ ότι σύμφωνα με το άρθρο 238 του ν. 3852/2010 «**Τις Αρμοδιότητες του Ελεγκτή Νομιμότητας που προβλέπονται στα άρθρα 233, 234, 236 και 237 του παρόντος ασκεί ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Όπου στις διατάξεις αυτές προβλέπεται η συμμετοχή υπαλλήλου της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ορίζεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, υπάλληλος της Αποκεντρωμένης Διοίκησης**».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΡ. 233 και 234 ΤΟΥ Ν. 3852/2010

1. Προϋποθέσεις πειθαρχικής ευθύνης

I. Πράξη ή παράλειψη του αιρετού.

α) Η πράξη ή παράλειψη του αιρετού που συνιστά παράβαση των καθηκόντων του αποτελεί την αντικειμενική υπόσταση του πειθαρχικού παραπτώματος (πρβλ. ΣτΕ 196/2008, ΣτΕ 3607/1981, 3608/1981).

β) Η πράξη ή η παράλειψη πρέπει να τελεστεί όταν ο υπαίτιος έχει την ιδιότητα του αιρετού. Δεν καταλαμβάνονται πράξεις ή παραλείψεις που τέλεσε υπό άλλη ιδιότητα.

γ) Δεν μπορεί να διωχθεί το φρόνημα του αιρετού διότι απολαύει απεριόριστο δικαίωμα γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση. Τούτο ρητώς προβλέπει το ά. 68 παρ. 2 Ν. 3852/2010 κατά το οποίο «**Ο δημοτικός σύμβουλος εκφράζει τη γνώμη του και ψηφίζει κατά συνείδηση, αποβλέποντας πάντοτε στην εξυπηρέτηση του συμφέροντος του συνόλου των δημοτών**».

II. Σοβαρή παράβαση καθήκοντος ή υπέρβαση της αρμοδιότητας ή παράβαση ειδικών καθηκόντων.

α) Εννοιολογικός προσδιορισμός

Βάσει των ανωτέρω το «καθήκον» του αιρετού προσδιορίζεται από τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται σε αυτόν από τις κείμενες διατάξεις καθώς και από την καθόλου τηρητέα εν γένει διαγωγή αυτού είτε άπτεται άμεσα των καθηκόντων του είτε όχι εφόσον θίγεται το κύρος του αξιώματός του.

Διευκρινίζεται ότι η «υπέρβαση της αρμοδιότητας» δεν πρέπει να νοηθεί στενά με την έννοια της έκδοσης διοικητικής πράξης αναρμοδίως, αλλά με ευρύτητα, ως αφορώσα κάθε παράβαση της εσωτερικής ή εξωτερικής νομιμότητας των διοικητικών πράξεων (ή παραλείψεων) που καθιστά αυτές ακυρωτές (λόγω αναρμοδιότητας, παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, παράβασης κατ' ουσίαν διάταξης νόμου, κατάχρησης εξουσίας), επιπλέον δε κάθε παράβαση νόμου που καθιστά τυχόν υλικές ενέργειές του αιρετού κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του μη νόμιμες²⁰.

III. Δόλος ή βαριά αμέλεια.

Ο δόλος ή η βαριά αμέλεια συνιστούν την υποκειμενική υπόσταση του πειθαρχικού παραπτώματος του αιρετού (πρβλ. ΣτΕ 196/2008).

Για ανάλυση των περιπτώσεων του δόλου και της βαριάς αμέλειας βλ. ανωτέρω στην αστική ευθύνη.

IV. Ικανότητα προς καταλογισμό

Η κατάγνωση πειθαρχικής ποινής προϋποθέτει ότι οι πράξεις και οι παραλήψεις που συνιστούν παράβαση καθήκοντος του αιρετού εμφανίζονται θετικώς ή αρνητικώς ως ηρτημένες από την βούλησή του, υφίσταται δε σε αυτόν ψυχική κατάσταση επιτρέπουσα τον καταλογισμό. Ελλείπουσας της ικανότητας προς καταλογισμό δεν είναι νόμιμη η τήρηση της πειθαρχικής διαδικασίας και η επιβολή πειθαρχικής ποινής (ΣτΕ ΣτΕ 196/2008, 715/1981, 1109/1980, 541/1978, 2030/1976, 121/1972, ΔΕΦΑΘ 1301/1991).

²⁰ Η «υπέρβαση της αρμοδιότητας» πρέπει δηλ. να νοηθεί κατά τρόπο αντίστοιχο με την «υπέρβαση της εξουσίας» του οργάνου εν τη εννοία του ά. 95 Συντ. Στην συνταγματική διάταξη ο όρος «υπέρβαση εξουσίας» συνιστά μετάφραση του γαλλικού "excès de rounoir" που περιλαμβάνεται στον όρο "recours pour excès de rounoir", ο οποίος αντιστοιχεί στην αίτηση ακύρωσης. Υπό την έννοια αυτή οι όροι «υπέρβαση εξουσίας» και «παράβαση νόμου» στο ά. 95 Συντ. ταυτίζονται· αναφέρονται δε, σε όλους του λόγους ακύρωσης των διοικητικών πράξεων και παραλήψεων όπως αυτές αναφέρονται στο ΠΔ 18/1989 (αναρμοδιότητα, παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, παράβαση κατ' ουσίαν διάταξης νόμου, κατάχρηση εξουσίας) και έχουν τύχει ερμηνείας και εφαρμογής από τη νομολογία του ΣτΕ, η οποία υπάγει στους λόγους ακύρωσης και την πλάνη περί τα πράγματα, το ανααιτιολόγητο, την κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειας, την παράβαση των γενικών αρχών του διοικητικού δικαίου, και την παράβαση του δεδεδικασμένου (οι μερικότεροι λόγοι αυτοί μπορούν βέβαια να θεωρηθούν ούτως ή άλλως υποπεριπτώσεις της παράβασης κατ' ουσίαν διάταξης νόμου). Βλ. σχετικά Ε. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, 2002, σ. 513.

2. Ανάλογη εφαρμογή αρχών του ποινικού δικαίου

Στο πειθαρχικό δίκαιο έχει επικρατήσει ως γενική αρχή, η δυνατότητα ανάλογης εφαρμογής βασικών διατάξεων και αρχών του ποινικού δικαίου, ενόψει του γεγονότος, ότι και οι δύο αυτοί κλάδοι του δικαίου αφορούν κυρωτική λειτουργία, υπό την προϋπόθεση, ότι δεν αντίκεινται σε ειδικές διατάξεις του πειθαρχικού δικαίου και ότι συνάδουν με τη φύση και το σκοπό της πειθαρχικής διαδικασίας, δηλαδή, με τη διοικητική φύση της πειθαρχικής ποινής και την επιδίωξη τήρησης της υπηρεσιακής ευταξίας²¹. Σημειώνεται, ότι η προεκτεθείσα γενική αρχή έχει ενσωματωθεί ως θετική διάταξη στον Υπαλληλικό Κώδικα (άρθρο 108 Ν. 2683/1999 και 3528/2007). Βάσει των ανωτέρω γίνεται δεκτό ότι και στο πειθαρχικό δίκαιο των αιρετών πρέπει να εφαρμόζονται αναλόγως βασικές αρχές και διατάξεις του ποινικού δικαίου που προσιδιάζουν στην πειθαρχική διαδικασία (*ad hoc* Γνμδ. ΝΣΚ 63/2007).

Ενδεικτικά, μπορούν να εφαρμοσθούν τόσο οι συγκεκριμένοι κανόνες όσο και οι γενικές αρχές, του ποινικού δικαίου²²:

α) Η στενή ερμηνεία των οικείων διατάξεων.

β) Η αναδρομική ισχύς του ηπιότερου νόμου (άρθρο 2 § 1, ΠΚ).

γ) Οι διατάξεις που ορίζουν ότι χρόνος τέλεσης της πράξης θεωρείται ο χρόνος κατά τον οποίο ο υπαίτιος ενέργησε ή ώφειλε να ενεργήσει. Ο χρόνος κατά τον οποίο επήλθε το αποτέλεσμα είναι αδιάφορος (άρθρο 17, ΠΚ· βλ. *ad hoc* ΝΣΚ 63/2007, πρβλ. ΑΠ 641/1982, ΠΧρ, 1983, 60).

δ) Οι διατάξεις για τον ορισμό της έννοιας της υπαιτιότητας, δηλ. του δόλου (και του ενδεχόμενου δόλου) και της αμέλειας (άρθρα 27, 28, ΠΚ) και οι διατάξεις που προβλέπουν τους **λόγους αποκλεισμού ή άρσης του αδίκου**, δηλ. η ενάσκηση δικαιώματος ή εκπλήρωση νόμιμου καθήκοντος (άρθρο 20, ΠΚ), η προσταγή (άρθρο 21, ΠΚ), η άμυνα (άρθρα 22-24, ΠΚ), η κατάσταση ανάγκης (άρθρο 25, ΠΚ) και ορισμένες άλλες περιπτώσεις (άρθρα 304 §§ 4-5, 308 § 2, 367, 371 § 4, ΠΚ)· επίσης **αποκλεισμού της υπαιτιότητας και της ικανότητας προς καταλογισμό**, δηλ. διατάραξη των πνευματικών δυνάμεων

²¹ Βλ. Α. Τάχου, *Δημοσιούπαλληλικό δίκαιο*, 1996, σελ. 252-253

²² Βλ. Α. Τάχου, *ΕρμΥΚ*, 1999, άρθρο 108, σ. 789 επ.

ή της συνείδησης (άρθρο 34, ΠΚ), άμυνα (άρθρο 22, ΠΚ), κατάσταση ανάγκης (άρθρα 25 και 32, ΠΚ).

ε) Οι διατάξεις για τις **ελαφρυντικές περιστάσεις**, ως λόγου επιβολής μικρότερης πειθαρχικής ποινής (βλ. και άρθρο 84, ΠΚ).

στ) Στο πειθαρχικό δίκαιο η **έμπρακτη μετάνοια** μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο στην περίπτωση που είναι εφικτή η επανόρθωση του αποτελέσματος της συμπεριφοράς του αιρετού, ως λόγος μείωσης της ποινής (βλ. και άρθρο 84, ΠΚ).

ζ) Το **δικαίωμα της σιωπής** του πειθαρχικώς διωκόμενου-κατηγορούμενου (πρβλ. άρθρο 273 § 2, ΚΠΔ και άρθρα 133 § 6, 137 § 1, 141 § 2, ε', ΥΚ).

η) Οι διατάξεις για την **πραγματική και την νομική πλάνη** (άρθρα 30, 31, ΠΚ), ώστε ν' αμφισβητείται η θεμελίωση ενοχής.

θ) Το **τεκμήριο της αθωότητας** του διωκόμενου-κατηγορούμενου κατά το άρθρο 6 § 2 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 14 § 2 της Διεθνούς Σύμβασης για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα – (Ν. 2462/1997)

ι) Η **αρχή της επιείκειας** υπέρ του διωκόμενου-κατηγορούμενου στην οποία εντάσσεται και η αρχή *in dubio pro reo*, δηλ. σε περίπτωση βάσιμης αμφιβολίας (βλ. ά. 371 § 2, ΚΠΔ και άρθρο 142 § 4, ΥΚ), πρέπει να εκδίδεται απόφαση υπέρ του διωκόμενου-κατηγορούμενου (βλ. και ΣτΕ 1285/1990).

κ) Οι διατάξεις για την **προστασία των δικαιολογημένων συμφερόντων** (άρθρο 367, ΠΚ· βλ. και ΑΠ 995/1991 (Συμβ.), ΝοΒ, 1992, 117).

λ) Οι διατάξεις για **αποζημίωση** όσων έχουν τιμωρηθεί παρανόμως ή αδικώς και μεταγενέστερα έχουν απαλλαγεί πειθαρχικά.

3. Επιμήκυνση της παραγραφής

Ι. Η πενταετής παραγραφή εφαρμόζεται μόνο για πειθαρχικά παραπτώματα που τελούνται από 1.1.2011.

Με την παρούσα διάταξη η τριετής παραγραφή των πειθαρχικών παραπτωμάτων κατ' ά. 142 παρ. 4 ΔΚΚ επιμηκύνεται σε πενταετή. **Η διάταξη δεν έχει αναδρομική δύναμη, αλλά θα εφαρμοστεί αποκλειστικά για τα πειθαρχικά παραπτώματα που τελούνται από 1.1.2011 (ά. 286 Ν. 3852/2010).**

II. Χρόνος τέλεσης του πειθαρχικού αδικήματος

Ως χρόνος διάπραξης του πειθαρχικού αδικήματος νοείται ο χρόνος κατά τον οποίο ο αιρετός ενήργησε ή όφειλε να ενεργήσει και όχι ο χρόνος επέλευσης του αποτελέσματος (ΝΣΚ 63/2007, πρβλ. ΑΠ 641/1982 ΠΧ 1983 σελ. 60).

III. Αυτεπάγγελτη λήψη υπ' όψιν

Τέλος, κατά παγιωθείσα θεωρητική και νομολογιακή αντίληψη, η προειρημένη παραγραφή εξετάζεται αυτεπαγγέλτως, διότι αποτελεί θεσμό δημόσιας τάξης (βλ. ΝΣΚ 63/2007, ΑΠ 1126/1994, 429/1998, ΝοΒ 1995 σελ. 93 και 1198 σελ. 990, 1450/2002 Ποιν. Χρονικά 2003 σελ. 515, άρθρα 111, 114 ΠΚ, άρθρο 370, β', ΚΠΔ και άρθρο 108 παρ. 1 ΥΚ).

4. Η απολογία του εγκαλουμένου

Η κλήση σε απολογία του πειθαρχικώς διωκόμενου αιρετού καθορίζει σαφώς το αποδιδόμενο πειθαρχικό παράπτωμα και τάσσει εύλογη προπαρασκευαστική προθεσμία, πάντως όχι βραχύτερη των δέκα ημερών, για την απολογία, εντός της οποίας προθεσμίας ο διωκόμενος δικαιούται να λάβει γνώση όλων των στοιχείων της πειθαρχικής υποθέσεως προκειμένου να έχει την δυνατότητα να αποκρούσει την κατηγορία. Συνεπώς, η ως άνω κλήση σε απολογία συνιστά ουσιώδη τύπο της πειθαρχικής διαδικασίας, η παράλειψη δε της κλήσεως αυτής επιφέρει ακυρότητα της ακολουθούσης πειθαρχικής διαδικασίας και της εκδιδόμενης αποφάσεως (πρβλ. ΣΤΕ 1557/2006).

5. Η σύμφωνη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου

I. Η δέσμευση του Ελεγκτή Νομιμότητας από την γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου

Για την επιβολή των πειθαρχικών ποινών της αργίας και τη διάρκειά της, καθώς και της έκπτωσης απαιτείται σύμφωνη γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου της παρ. 2.

Κατά πάγια αρχή του Διοικητικού Δικαίου, όταν οι διατάξεις προβλέπουν, ότι για την έκδοση μιας πράξης χρειάζεται γνωμοδότηση, το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, οφείλει πριν από την έκδοση της διοικητικής πράξης να ζητήσει και να λάβει υπόψη του τη γνωμοδότηση. Προκειμένης «σύμφωνης γνώμης», το αποφασίζον όργανο μπορεί ή να εκδώσει την πράξη σύμφωνα με τη γνωμοδότηση, ή, εάν δεν την αποδέχεται, με ειδική αιτιολογία να απόσχει της έκδοσης της. Η δυνατότητα, όμως, της μη έκδοσης της πράξης προϋποθέτει, ότι ενεργεί στο πλαίσιο διακρατικής ευχέρειας, διότι αλλιώς πρόκειται περί παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας (ΣΤΕ 3898/1986)²³.

II. Χρονικό περιθώριο επιβολής της πειθαρχικής ποινής από τον Ελεγκτή Νομιμότητας

Η κατά τα ανωτέρω υποχρέωση του Ελεγκτή Νομιμότητας για αποδοχή της σύμφωνης γνωμοδότησης του πειθαρχικού συμβουλίου, προς επιβολή της πειθαρχικής ποινής, θα πρέπει να εκδηλωθεί εντός του, κατά τη συγκεκριμένη περίπτωση, ευλόγου χρόνου, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβεί το τρίμηνο (ΝΣΚ 138/2002).

6. Δημοσιότητα της συνεδρίασης και μυστικότητα της διάσκεψης του Συμβουλίου

Σύμφωνα με την διάταξη της παρ. 3 του παρόντος άρθρου το συμβούλιο συνεδριάζει σε δημόσια συνεδρίαση για την οποία συντάσσονται πρακτικά και διατυπώνει την γνώμη του ύστερα από μυστική διάσκεψη.

7. Η αποδεικτική διαδικασία- Απαγόρευση χρήσης παράνομων αποδεικτικών μέσων

I. Σύμφωνα με την παρ. 3 το Συμβούλιο μπορεί να εκτιμά κάθε πρόσφορο αποδεικτικό μέσο. Η ελεύθερη απόδειξη, και γενικά η χαλαρή αποδεικτική διαδικασία που καθιερώνει η διάταξη, βρίσκει το όριό της στην απαγόρευση χρήσης παράνομων αποδεικτικών μέσων.

8. Η προσφυγή ουσίας στο ΣΤΕ.

²³ Σιούτη σε *Διοικητικό Δίκαιο* (συλλογικό έργο), 2004, σ. 231, Ε. Σπηλιωτοπούλου: *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου I*, 2000 σελ. 150,

I. Η έκταση του δικαστικού ελέγχου στο πλαίσιο της προσφυγής ουσίας

Κατά της απόφασης του Ελεγκτή Νομιμότητας χωρεί προσφυγή ουσίας ενώπιον του ΣτΕ. Η προθεσμία είναι 30 ημέρες και ξεκινά από την κοινοποίηση της απόφασης του Ελεγκτή Νομιμότητας

Κατά πάγια νομολογία, το Συμβούλιο της Επικρατείας, όταν δικάζει επί προσφυγής ουσίας ερευνά την υπόθεση κατά το νόμο και την ουσία, προβαίνει σε αυτοτελή διαπίστωση και εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, καθώς και σε ορθή υπαγωγή τους στον προσήκοντα κανόνα δικαίου και αποφαινεται μετά από νέα στάθμιση του αποδεικτικού υλικού, αφού εκτιμήσει όλες τις συνθήκες υπό τις οποίες ετελέσθη το πειθαρχικό αδίκημα, με δική του κρίση, τόσο ως προς την διάπραξή του, την στοιχειοθέτηση δηλαδή της αντικειμενικής και υποκειμενικής υποστάσεώς του όσο και ως προς την επιμέτρηση της προσήκουσας για τον κολασμό του πειθαρχικής ποινής (βλ. ΣτΕ 1159/2004, 311/2003, 2841/1999, 4252, 3923, 3216/1998, 4760/1987). Ως εκ τούτου μπορεί είτε να απορρίψει την προσφυγή και να κρίνει ότι η προσβαλλόμενη είναι νόμιμη, είτε να την κάνει δεκτή καθ' ολοκληρίαν την προσφυγή και να ακυρώσει την απόφαση, είτε τέλος να κάνει εν μέρει δεκτή την προσφυγή και να μεταρρυθμίσει την απόφαση (βλ. ΣτΕ 2291/2002).

II. Λόγοι της προσφυγής

Με την προσφυγή μπορούν να προβληθούν λόγοι που αναφέρονται τόσο στην εξωτερική και την εσωτερική νομιμότητα της προσβαλλόμενης πράξης, όσο και στην ύπαρξη και εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών²⁴.

Τυχόν προβαλλόμενος όμως λόγος κατά τον οποίο η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται της προσήκουσας αιτιολογίας απορρίπτεται ως αλυσιτελής, γιατί επί προσφυγής ουσίας το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν περιορίζεται σε ακυρωτικό έλεγχο, αλλά κρίνει επί της ουσίας, εξετάζοντας εξ υπαρχής το πραγματικό και νομικό μέρος της υποθέσεως (ΣτΕ 3722/2006, ΣτΕ 2362, 1861/2002).

9. Η αίτηση αναστολής στο ΣτΕ

Η άσκηση της προσφυγής κατά της πράξης του Ελεγκτή Νομιμότητας δεν έχει αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα. Για την χορήγηση της αναστολής κρίνει η Επιτροπή Αναστολών του δικαστηρίου ύστερα από την κατάθεση

²⁴ Ε. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου II*, 2002, σ. 558.

αίτησης αναστολής. Στην περίπτωση αυτή η επιβληθείσα ποινή δεν εκτελείται μέχρι την έκδοση απόφασης από την Επιτροπή Αναστολών.

Όπως έχει κριθεί (ΕΑ ΣτΕ 206/2009, 1160-1/2007,112/08), από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 233, 234 Ν. 3852/2010 και ιδίως του ά. 234 παρ. 6 (πρώην ά. 142, 143 ΔΚΚ) και του άρθρου 52 παρ. 6, 7, 8 του π.δ. 18/1989, όπως έχει αντικατασταθεί με το άρθρο 35 του ν. 2721/1999, συνάγεται ότι η πράξη επιβολής της πειθαρχικής ποινής στα πρόσωπα (δημάρχους κλπ) που αναφέρονται στο άρθρο 233 παρ. 1 Ν. 3852/2010 (142 παρ. 1 του ΔΚΚ) υπόκειται σε προσφυγή ουσίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και σε **αίτηση αναστολής εκτελέσεως ενώπιον της Επιτροπής Αναστολών, η οποία δέχεται ή απορρίπτει την αίτηση σταθμίζοντας τα στοιχεία του άρθρου 52 του π.δ.18/1989**. Εφαρμοστέες είναι δηλ. οι διατάξεις του ά. 52 παρ. 6, 7 και 8 ΠΔ 18/1989 (με την επιφύλαξη ότι όπου γίνεται λόγος για αίτηση ακύρωσης νοείται η προσφυγή ουσίας).

Ερμηνεύοντας τις ανωτέρω διατάξεις στο πλαίσιο του πειθαρχικού δικαίου των αιρετών το ΣτΕ έχει κρίνει ότι σε περίπτωση που ασκηθεί αίτηση αναστολής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία ζητείται η αναστολή εκτελέσεως της με την οποία είχε επιβληθεί σε αιρετό ποινή αργίας για σοβαρή παράβαση καθήκοντος, η επιτροπή αναστολών του ΣΤΕ **οφείλει κατ' αρχήν να χορηγήσει την αναστολή, εκτός αν αυτή διαπιστώσει την συνδρομή σοβαρών λόγων εθνικού ή δημοσίου συμφέροντος που κωλύουν τη χορήγησή της** (βλ. ΕΑ ΣτΕ 248/2002, 173/2002).

10. Επιμέτρηση της πειθαρχικής ποινής

Η ποινή πρέπει να είναι **ανάλογη** με τη βαρύτητα του παραπτώματος, στο οποίο έχει υποπέσει ο εγκαλούμενος.

Η **αρχή της αναλογικότητας**, που διέπει, κατά τα ανωτέρω, την επιμέτρηση των πειθαρχικών ποινών, επιβάλλει στην Διοίκηση κατά την λήψη και επιβολή δυσμενών διοικητικών μέτρων ή ποινών την **συνεκτίμηση της βαρύτητας και των συνθηκών** υπό τις οποίες τελέσθηκε η συγκεκριμένη κάθε φορά παράβαση (ΣτΕ 257,1829/1987). Τούτο ρητώς ορίζει

Έτσι, η επιβολή της βαρυτέρας των συνήθων πειθαρχικών ποινών, προϋποθέτει την υπό του υπαιτίου τέλεση, διά πράξεως ή παραλείψεως, πειθαρχικού παραπτώματος ιδιαζούσης βαρύτητος και αντικειμενικής απαξίας, για τον κολασμό του οποίου κρίνονται ως ανεπαρκείς και **ατελέσφορες οι κατώτερες πειθαρχικές ποινές** (ΣτΕ 4024/1990,1782/1989).

11. Δυνατότητα επιβολής πειθαρχικής ποινής σε επόμενη θητεία του αιρετού

Επιτρέπεται, να ασκηθεί πειθαρχική δίωξη κατά δημοτικού ή κοινοτικού άρχοντα και να επιβληθεί σ' αυτόν πειθαρχική ποινή για αδικήματα που διαπράχθηκαν στην προηγούμενη ή σε προηγούμενες θητείες του εφόσον, πάντως, κατά τον χρόνο επιβολής της πειθαρχικής ποινής ο τιμωρηθείς έχει επανεκλεγεί. (ΣτΕ 2964/2002, πρβλ. και ΣτΕ 1844/2006, που έκρινε καταφατικά για το συναφές ζήτημα της αυτοδίκαιης έκπτωσης λόγω ποινικής καταδίκης για αδικήματα που τελέστηκαν σε προηγούμενη θητεία του αιρετού)²⁵.

Γ. Ποινική ευθύνη των αιρετών

α. Ιδιάζουσα Δωσιδικία και εξαίρεση από την συνοπτική (αυτόφωρη) διαδικασία

Η ΔΙΑΤΑΞΗ

Μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4257/2014, βρισκόταν σε ισχύ το άρθρο 235 του ν. 3852/2010, σύμφωνα με το οποίο οριζόταν ότι «**1. Οι δήμαρχοι, οι περιφερειάρχες, καθώς και οι πρόεδροι των συνδέσμων υπάγονται στην ιδιάζουσα δωσιδικία των άρθρων 111 παρ. 7 και 112 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως κάθε φορά ισχύει.**

2. Για παταίσματα ή πλημμελήματα των αιρετών της προηγούμενης παραγράφου που διαπράττονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και εξαιτίας αυτών, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 409-413 και 417-427 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως κάθε φορά ισχύει».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

²⁵ Επισημαίνεται πάντως η ύπαρξη αξιοσημείωτης μειοψηφίας στην ΣτΕ 2964/2002 κατά την οποία: «*Η πειθαρχική ευθύνη δημοτικού ή κοινοτικού άρχοντα συνδέεται με την θητεία κατά την οποία φέρονται ότι διαπράχθηκαν τα διωκόμενα αδικήματα και επομένως, μετά τη λήξη της θητείας αυτής, δεν είναι επιτρεπτή η πειθαρχική δίωξη και η επιβολή πειθαρχικής ποινής, ακόμη και στην περίπτωση τυχόν επανεκλογής του διωκόμενου (πρβλ. ΣΕ 1314/83, 2069/1999)*».

Η ως άνω διάταξη, ως προς την ιδιάζουσα δωσιδικία, στην παρ. 1, προέβλεπε ότι τα πλημμελήματα των δημάρχων, περιφερειαρχών και προέδρων συνδέσμων δικάζονται από το τριμελές εφετείο πλημμελημάτων και τα πταίσματα από το τριμελές πλημμελειοδικείο (Η ιδιάζουσα δωσιδικία για τους Δημάρχους καθιερώθηκε με τον Ν.3463/2006 και ίσχυσε έως το 2011. Με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν.3904/1910 καταργήθηκε για όλους τους δημοσίους λειτουργούς και για τους Δημάρχους). Στην παρ. 2 δε, και ως προς την εξαίρεση από τη συνοπτική διαδικασία, προβλεπόταν ότι για πταίσματα ή πλημμελήματα των ως άνω αιρετών που διαπράττονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και εξαιτίας αυτών, δεν έχουν εφαρμογή και επομένως δεν ακολουθείται η σχετική διαδικασία των διατάξεων των άρθρων 409-413 και 417-427 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, που προβλέπουν την συνοπτική διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση πταισμάτων και πλημμελημάτων καταλαμβανομένων επ' αυτοφώρω.

Με το άρθρο 21 του ν. 4257/2014 το άρθρο 235 του ν. 3852/2010 καταργήθηκε στο σύνολό του. Επισημαίνεται ωστόσο, ότι η ιδιάζουσα δωσιδικία και η εξαίρεση από τη διαδικασία του αυτόφωρου, δεν αποτελεί ευνοϊκή μεταχείριση των αναφερόμενων στη διάταξη αιρετών προσώπων, διότι οι έχοντες αυτήν την ιδιότητα (του αιρετού) πολίτες, εξαιτίας της ειδικής λειτουργίας τους, αφενός βρίσκονται σε μειονεκτικότερη θέση όταν δικάζονται σε πρώτο βαθμό, λόγω των λιγότερο έμπειρων δικαστών (Πρωτοδικών) σε ζητήματα της τοπικής κοινωνίας, της οποίας έχουν την ευθύνη της διοίκησης και της διακυβέρνησης, αφετέρου είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε καταγγελίες ενόψει πολιτικών διαφωνιών, ενώ η αυτόφωρη διαδικασία προκαλεί τον ηθικό διασυρμό τους. Εξάλλου δεν πρόκειται για μεγάλο πλέον αριθμό προσώπων αλλά για απολύτως περιορισμένο μετά την εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτης. Συνεπώς, θα πρέπει ενδεχομένως να εξεταστεί η επαναφορά της διάταξης αυτής.

β. Συνέπειες ποινικής καταδίκης αιρετών (έκπτωση-αργία)

Η ΔΙΑΤΑΞΗ

Σύμφωνα με το αρ. 236 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει, ορίζεται ότι:

«Οι περιφερειάρχες, οι αντιπεριφερειάρχες, οι δήμαρχοι, οι δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων και οι εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμα τους:

α. Αν στερηθούν τη διαχείριση της περιουσίας τους με τελεσίδικη δικαστική απόφαση.

β. Αν στερηθούν τα πολιτικά τους δικαιώματα με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

"γ. Αν καταδικαστούν με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, ως αυτουργοί ή συμμετοχοί σε κακούργημα ή σε οποιαδήποτε ποινή για παραχάραξη, κибδηλεία, πλαστογραφία, ψευδή βεβαίωση, δωροδοκία, εκβίαση, κλοπή, υπεξαίρεση, απιστία, απάτη, καταπίεση, αμομιξία, μαστροπεία, σωματεμπορία, παράνομη διακίνηση αλλοδαπών, παράβαση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, τη λαθρεμπορία. Το ίδιο ισχύει και για την αμετάκλητη καταδίκη για παράβαση καθήκοντος, εφόσον κατά τη διάπραξη του αδικήματος αυτού προξενείται οικονομική βλάβη στο δήμο, στην περιφέρεια ή στα νομικά τους πρόσωπα. Για την έκπτωση εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Ελεγκτή Νομιμότητας."

*****Η περ. γ` αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 7 παρ.6 του Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)**

2. Εάν εκδοθεί τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση του Ποινικού Δικαστηρίου, για τα πλημμελήματα της προηγούμενης παραγράφου ή καταδικαστική απόφαση σε πρώτο βαθμό για κακούργηματα, ο Ελεγκτής Νομιμότητας οφείλει να θέσει τον καταδικασθέντα σε κατάσταση αργίας. Η αυτοδίκαιη θέση σε αργία επιβάλλεται με την ίδια διαδικασία και σε περίπτωση αμετάκλητης παραπομπής για κακούργημα, εάν έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι ή προσωρινή κράτηση. Εάν εκδοθεί τελεσίδικη αθωωτική απόφαση, οπότε και αίρεται αυτοδικαίως, η αργία και το διοικητικό μέτρο θεωρείται ως ουδέποτε επιβληθέν. Στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται αναδρομικά η αντιμισθία του αποκατασταθέντος από του χρόνου εκδόσεως της διαπιστωτικής σε βάρους του πράξης.»

***** Η παρ.2, όπως είχε τροποποιηθεί με το άρθρο 7 Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85) αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 22 Ν.4257/2014, ΦΕΚ Α 93/14.7.2014.**

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

1. Περιεχόμενο της ρύθμισης

Σύμφωνα με την παράγραφο ένα του άρθρου, όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο 4071/2012 και ισχύει σήμερα, η καταδίκη των δημάρχων, αντιδημάρχων, δημοτικών συμβούλων, συμβούλων δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων καθώς και των αντίστοιχων αιρετών οργάνων της περιφέρειας είτε για κακούργημα είτε με οριστική απόφαση για συγκεκριμένα πλημμελήματα επιφέρει ως διοικητικό μέτρο την έκπτωση από το αξίωμά τους. Η έκπτωση επέρχεται αυτοδικαίως δεδομένου ότι ο Ελεγκτής Νομιμότητας εκδίδει απλώς διαπιστωτική πράξη.

Περαιτέρω, με την τροποποίηση της παρ. 2 του αρ. 236 από το ν. 4257/2014 «εκλογικεύτηκαν οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων αιρετοί των Ο.Τ.Α., όπως αυτοί ορίζονται στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, τίθενται υποχρεωτικά σε αργία μέχρι την έκδοση της τελεσίδικης καταδικαστικής αποφάσεως από τα Ποινικά Δικαστήρια. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4257/2014, η ρύθμιση κρίνεται εύλογη ως λογική συνέχεια και του τεκμηρίου αθωότητας που κατέχει θεμελιώδη θέση στη ποινική δικαιοσύνη. **Είναι πράγματι σκόπιμο, ο αιρετός Ο.Τ.Α που κατηγορείται για κακούργηματα, να τίθεται σε αργία έπειτα από καταδικαστική απόφαση σε πρώτο βαθμό».**

Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι στο αρχικό σχέδιο νόμου του ν. 4257/2014 είχε απαλειφθεί η διάταξη που προστέθηκε τελικώς στο ψηφισθέν νομοσχέδιο **σχετικά με την αργία σε περίπτωση αμετάκλητης παραπομπής για κακούργημα** και αυτό διότι σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση «η περίπτωση να αρκούσε η απλή παραπομπή του σε Ποινικό Δικαστήριο για τον ίδιο σκοπό κρίνεται ανεπιεικής, καθώς είναι δυνατό με τον τρόπο αυτόν να στιγματιστεί κοινωνικά ο κατηγορούμενος καίτοι δεν έχει καταδικαστεί ακόμα και είναι πιθανό να αθωωθεί σε δεύτερο βαθμό ενώ ταυτόχρονα μπορεί να δημιουργηθούν ζητήματα απρόσκοπτης λειτουργίας του Ο.Τ.Α. στον οποίο υπηρετεί σε περίπτωση καθυστέρησης της περαίωσης της σχετικής διαδικασίας».

Εν τέλει ωστόσο η ρύθμιση αυτή δεν απαλείφθηκε και η αυτοδίκαιη θέση σε αργία επιβάλλεται **και σε περίπτωση αμετάκλητης παραπομπής για κακούργημα**, αλλά με την προϋπόθεση ότι έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι ή προσωρινή κράτηση.

Περαιτέρω, και σύμφωνα επίσης με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4257/2014 «Η περίπτωση των πλημμελημάτων όπως αυτά ορίζονται στην παράγραφο 1 είναι ωστόσο διαφορετική. Στην περίπτωση αυτή και για ζητήματα μικρότερης σημασίας και ποινικής απαξίας, είναι πιθανό να τεθούν σε αργία αιρετοί Ο.Τ.Α. οι οποίοι αργότερα αθώνονται. Είναι δυνατόν έως τότε όμως να έχει παρέλθει σημαντικός χρόνος (ενδεικτικά 2 έως 3 έτη) κατά τα οποία οι εκλεγμένοι δεν θα μπορούν να ασκήσουν τα καθήκοντά τους προκαλώντας δυσλειτουργίες στις τοπικές κοινωνίες αλλά και βλάβη στη φήμη των αιρετών. Είναι επομένως ορθό να διαχωριστεί η περίπτωση της καταδίκης για αδικήματα αυτού του είδους από την καταδίκη για τα προδήλως φέροντα σοβαρότερη ποινική απαξία κακουργήματα. Κρίνεται επομένως σκόπιμο να απαιτείται τελεσίδικη απόφαση των ποινικών δικαστηρίων προκειμένου να τεθούν οι εν λόγω αιρετοί σε αργία».

Η αργία διατηρείται μέχρι την έκδοση τελεσίδικης αθωωτικής απόφασης, οπότε αίρεται αυτοδικαίως και αναδρομικώς. Εάν ο αιρετός καταδικαστεί στον δεύτερο βαθμό η αργία διατηρείται μέχρι την αμετάκλητη αθώωσή του, οπότε για την ταυτότητα του νομικού λόγου, αίρεται αυτοδικαίως και αναδρομικώς· αν αντιθέτως, καταδικαστεί αμετακλήτως, εκπίπτει σύμφωνα με την παρ. 1 του παρόντος άρθρου.

Τέλος, σε περίπτωση που αθωωθεί πρωτοδίκως αλλά καταδικαστεί στον δεύτερο βαθμό (πχ. μετά από άσκηση έφεσης από τον Εισαγγελέα) επιβάλλεται τότε το πρώτον η αργία μέχρι την αμετάκλητη αθώωση ή καταδίκη του, οπότε κατά τα ανωτέρω αίρεται η αργία, ή εκπίπτει ο αιρετός αντίστοιχα. Είναι αδιάφορο για την επιβολή της αργίας εάν ο κατηγορούμενος αιρετός δικάστηκε ερήμην ή όχι (ΣΤΕ 5258/1996).

2. Η διοικητική αντιμετώπιση της περίπτωσης της καταδίκης στον δεύτερο βαθμό (μετά την αθώωση στον πρώτο).

Η διάταξη του άρθρου 235 του ν. 3852/2010 δεν αναφέρεται ρητώς στην περίπτωση που τα πρόσωπα της παρ.1 του αθωωθούν στον πρώτο βαθμό, καταδικασθούν όμως στον δεύτερο.

Ο νομοθέτης κατέλιπε αρρύθμιστη μία περίπτωση που με βάση την αξιολογική στάθμιση της αυτής διάταξης θα έπρεπε να έχει ρυθμίσει. Πράγματι η καταδίκη σε πρώτο και δεύτερο βαθμό συνιστούν αξιολογικά και λειτουργικά ισοδύναμες καταστάσεις. Για τον λόγο αυτόν προσήκει η πλήρωση του κενού δια της ανάλογης εφαρμογής της παρ. 2.β.α., τουτέστιν

επιβάλλεται η υποχρεωτική θέση τους σε αργία από τον χρόνο έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου και έως ότου αυτή καταστεί αμετάκλητη, οπότε, κατά την παρ. 1 του άρθρου, ο αιρετός εκπίπτει αυτοδικαίως από το αξίωμά του.

3. Η διοικητική αντιμετώπιση της αθώωσης σε δεύτερο βαθμό

Με την έκδοση αθωωτικής απόφασης ο Ελεγκτής Νομιμότητας οφείλει να ανακαλέσει την πράξη περί επιβολής αργίας στον αιρετό (λόγω της πρωτόδικης καταδίκης) αναδρομικά, από τον χρόνο έκδοσής της, και όχι από τον χρόνο έκδοσης της εφετειακής απόφασης του ποινικού δικαστηρίου. Τούτο διότι στην περίπτωση αυτή «πρέπει να θεωρηθεί ότι εξέλιπεν, αφ' ής υπήρξεν ο δικαιολογητικός λόγος, διά τον οποίον ο ήδη αιτών είχε τεθεί εις κατάστασιν αργίας» (ΣτΕ 5258/1996).

4. Η νομική φύση της αργίας (διοικητικό μέτρο)

Η θέση του αιρετού σε αργία βάσει των διατάξεων της παρ. 2 του παρόντος άρθρου, αποσκοπεί στην προσωρινή αποχή από τα καθήκοντά του **για λόγους δημοσίου συμφέροντος**, το οποίο επιβάλλει όπως οι υπό κατηγορία τελούντες αιρετοί απομακρύνονται προσωρινώς της ενεργού ασκήσεως των καθηκόντων τους ώστε να διασφαλίζεται το αδιάβλητο των ενεργειών της δημοτικής αρχής. Όπως δε κρίνεται παγίως νομολογιακά η προσωρινή αυτή θέση σε αργία αποτελεί διοικητικό μέτρο το οποίο διαπιστώνεται με πράξη του Γ.Γ.Π., και όχι πειθαρχική ποινή (βλ. ΣτΕ 974/1994, 5259/1996).

Η διάταξη της παρ. 2 η οποία προβλέπει την επιβολή του διοικητικού μέτρου της αργίας δεν προσκρούει στη διάταξη του άρθρου 102 του Συντάγματος καθόσον στα συνταγματικά πλαίσια της εποπτείας του κράτους επί των Ο.Τ.Α. περιλαμβάνεται και η δυνατότητα λήψης διοικητικών μέτρων σε βάρος δημοτικών αρχόντων για λόγους δημοσίου συμφέροντος (ΣτΕ 974/1994, 5259/1996).

Ειδικότερα, οι διατάξεις του **ά. 236 Ν. 3852/2010**, σύμφωνα με τις οποίες ο Ελεγκτής Νομιμότητας υποχρεούται να επιβάλλει το διοικητικό μέτρο της αργίας όταν διαπιστώσει ότι συντρέχει η προϋπόθεση του νόμου και δεν έχει διακριτική ευχέρεια να επιλέξει μεταξύ περισσοτέρων μέτρων, **δεν πλήσσουν το παθητικό εκλογικό δικαίωμα του εκλεγμένου δημοτικού άρχοντα καθώς**

και το συναφές πολιτικό δικαίωμα κατοχής και άσκησης του δημοτικού αξιώματος (ΣτΕ 2414/2009, 27/2008).

5. Πρακτικές συνέπειες αργίας.

i) Δεν επιδρά στην αργία η τυχόν πρωτόδικη καταδίκη με αναστολή

Η διάταξη του άρθρου 104 παρ. 2 του Ποινικού Κώδικα έχει, όπως αποδεικνύεται και από τον τίτλον των διατάξεων των άρθρων 99-104 του Κώδικα αυτού, οι οποίες αφορούν εις την "υφ' όρον αναστολήν εκτελέσεως της ποινής", εφαρμογήν μόνον προκειμένου περί εκτελέσεως της επιβληθείσης κυρίας και παρεπομένης ποινής, όχι δε και της κατά το παρόν άρθρον 236 παρ. 2 Ν. 3852/2010 ειδικώς προβλεπόμενης αργίας, **η οποία δεν αποτελεί παρεπόμενην ποινήν, αλλά διοικητικόν μέτρον το οποίον έχει θεσπισθεί χάριν του δημοτικού και κοινοτικού και γενικότερον του δημοσίου συμφέροντος, διά την επιβολήν του οποίου αρκεί η ύπαρξις και μη αμετακλήτου δικαστικής αποφάσεως, ακόμη και αν η εκτέλεσις της ποινής έχει ανασταλεί μετά από άσκησιν ενδίκου μέσου.** (ΣτΕ 972/1994). **Συνεπώς, είναι απορριπτέος, τυχόν προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως, με τον οποίον ο αιτών υποστηρίζει ότι ουχί νομίμως ετέθη, εις κατάστασιν αργίας καίτοι η καταδίκη του από το Πλημμελειοδικείον, ήτο με αναστολή (ΣτΕ 5258/1996).**

ii) Δεν επιδρά το ανασταλτικό αποτέλεσμα του ενδίκου μέσου

Η απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας περί θέσεως σε αργία αιρετού, όταν έχει επιβληθεί λόγω παραπομπής του στο ακροατήριον για κακούργημα με αμετάκλητο βούλευμα του οικείου Συμβουλίου Εφετών, ως διοικητικό μέτρο, που έχει θεσπιστεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος, διατηρεί την ισχύ της όταν εχώρησε καταδίκη με πρωτόδικη απόφαση του ποινικού δικαστηρίου, ακόμη και αν η εκτέλεση της ποινής αναστέλλεται με την άσκηση ενδίκου μέσου (Ν.Σ.Κ. 189/2009, Ν.Σ.Κ. 79/2006).

6. Η περίπτωση απόπειρας των αναφερομένων πλημμελημάτων

Τα διοικητικά μέτρα της αργίας και της εκπτώσεως καταλαμβάνουν και τις περιπτώσεις εκείνες που συναρτώνται με καταδίκη για απόπειρα τέλεσης ενός, των περιοριστικώς μνημονευομένων, σχετικών, πλημμελημάτων. (ΝΣΚ 104/2009). Αντίθετη ερμηνευτική προσέγγιση θα συρρίκνωνε το πεδίο

εφαρμογής των συγκεκριμένων ρυθμίσεων προς όφελος ποινικώς κολαζομένων αιρετών οργάνων, εις βάρος του δημόσιου συμφέροντος, αλλά και του κύρους της ηγεσίας των πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

7. Η διάρκεια της αργίας

Για την επέλευση του αποτελέσματος της θέσεως αιρετού σε αργία είναι αδιάφορος ο χρόνος τελέσεως του σχετικού ποινικού αδικήματος (ΣτΕ 1314/1983, 4343/1987). Περαιτέρω, **η δημιουργούμενη εκ του αμετακλήτου παραπεμπτικού βουλεύματος κατάσταση, η οποία συνεπάγεται το διοικητικό μέτρο της αργίας, καταλαμβάνει το σύνολο του χρόνου της υποδικίας** (Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 624/1996). Συνεπώς, εάν τα αιρετά όργανα των Ο.Τ.Α. που έχουν τεθεί σε αργία για την προηγούμενη δημοτική περίοδο επανεξελέγησαν για την τρέχουσα, χωρίς ακόμη να έχει εκδοθεί η απόφαση του ποινικού δικαστηρίου, ο Ελεγκτής Νομιμότητας οφείλει διανέας αποφάσεώς του να τα θέσει και πάλι σε αργία (Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 305/1999).

8. Προσωρινή δικαστική προστασία σχετικά με το μέτρο της αργίας

Οι διαπιστωτικές πράξεις του Ελεγκτή Νομιμότητας περί θέσεως των αιρετών σε αργία δεν είναι κατ' αρχήν δεκτικές αναστολής εκτέλεσης για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Το εν λόγω διοικητικό μέτρο της αργίας έχει θεσπισθεί προς εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, το οποίο επιβάλλει όπως οι δημοτικοί ή κοινοτικοί άρχοντες που εμπíπτουν στις ανωτέρω περιπτώσεις, απομακρύνονται προσωρινώς από την ενεργό άσκηση των καθηκόντων τους, ώστε να διασφαλίζεται το αδιάβλητο των ενεργειών του οικείου Ο.Τ.Α. (πρβλ. Σ.τ.Ε. 4335, 5258/1996 7μ.). Συνεπώς, **οι σχετικές διαπιστωτικές πράξεις δεν είναι, καταρχήν, δεκτικές αναστολής εκτέλεσης για λόγους δημοσίου συμφέροντος** (βλ. Ε.Α. ΣτΕ 111/2013, 204/2010, 358/2009, 203, 441,1058/2007, 152/2006, 545/2005, 869, 503/2004).

9. Περιπτώσιολογία

- Δήμαρχος τεθείς σε αργία λόγω πρωτόδικης καταδίκης, εκλεγόμενος δημοτικός σύμβουλος στον ίδιο Δήμο, πρέπει να τεθεί εκ νέου σε αργία
- Δήμαρχος, ο οποίος είχε καταδικαστεί, κατά την προηγούμενη θητεία του για πλημμέλημα εν απόπειρα, και υπό το δεδομένο ότι η καταδικαστική

απόφαση κατέστη τελεσίδικη μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ως Δημάρχου τίθεται σε αργία μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης, καίτοι η πρωτόδικη καταδικαστική απόφαση, υφίσταται προ της αναλήψεως των καθηκόντων του ως Δημάρχου.

- Ζήτημα έκπτωσης, δεν τίθεται, εφόσον εκκρεμεί η συζήτηση αιτήσεως αναίρεσεως και ως εκ τούτου η καταδίκη δεν έχει καταστεί αμετάκλητη. (Ν.Σ.Κ. 104/2009)

- Δεν είναι δυνατή η απαγγελία εκπτώσεως από αξίωμα του οποίου η θητεία δεν έχει αρχίσει ακόμα κατά το χρόνο στον οποίο ανατρέχει η έκπτωση, όταν δηλαδή η ποινική καταδίκη κατέστη αμετάκλητη πριν από την, κατά τις ανωτέρω διατάξεις, εγκατάσταση των νέων δημοτικών και κοινοτικών αρχών που εξελέγησαν ή επανεξελέγησαν. (ΣτΕ 2894/2001).

- Ο Ελεγκτής Νομιμότητας υποχρεούται να θέσει σε αργία αιρετό, λόγω παραπομπής του στο ακροατήριο για κακούργημα με αμετάκλητο βούλευμα του οικείου Συμβουλίου Εφετών, ακόμα κι αν αυτό κατέστη αμετάκλητο σε χρόνο προγενέστερο ενάρξεως της θητείας του αιρετού οργάνου των Ο.Τ.Α., εφόσον η εκ της αμετάκλητης παραπομπής δημιουργηθείσα κατάσταση της υποδικίας εξακολουθεί να υφίσταται (μη εκδοθείσης αθωωτικής αποφάσεως) κατά τη διάρκεια της θητείας του αιρετού οργάνου. (Ν.Σ.Κ. Γ' τμήμα 624/1996).

- Το διοικητικό μέτρο της αργίας δεν κωλύει τη συμμετοχή στις δημοτικές εκλογές εκείνων των δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων εις βάρος των οποίων έχει επιβληθεί και επιθυμούν να θέσουν εκ νέου υποψηφιότητα και να επανεκλεγούν, το εν λόγω δε μέτρο μπορεί να εκτείνεται σε περισσότερες δημοτικές περιόδους αφού ο νόμος συνδέει την λήξη του με την έκδοση τελεσίδικης αθωωτικής δικαστικής απόφασης» (ΣτΕ 2414/2009).

Δ. Το διοικητικό μέτρο της παύσης

Η ΔΙΑΤΑΞΗ

Σύμφωνα με το **αρ. 237 του ν. 3852/2010** ορίζεται ότι:

1. Περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες, δήμαρχοι, δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι, σύμβουλοι δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων και εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων επιτρέπεται να παύθουν για σοβαρούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ύστερα από ειδικά

αιτιολογημένη έκθεση του οικείου Ελεγκτή Νομιμότητας και σύμφωνη γνώμη πειθαρχικού συμβουλίου, το οποίο αποτελείται: α) από έναν πρόεδρο εφετών Αθηνών, ως πρόεδρο, με τον αναπληρωτή του β) δύο εφέτες, που έχουν τριετή τουλάχιστον υπηρεσία στο βαθμό αυτό και υπηρετούν στο Εφετείο Αθηνών, με τους αναπληρωτές τους, γ) έναν προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, και δ) τον πρόεδρο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, προκειμένου για τους αιρετούς των δήμων, ή τον πρόεδρο της Ένωσης Περιφερειών, προκειμένου για τους αιρετούς των περιφερειών. Τα δικαστικά μέλη του συμβουλίου, τακτικά και αναπληρωματικά, ορίζονται από το όργανο που διευθύνει το Εφετείο Αθηνών. Ο ανωτέρω προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης ορίζεται από τον Υπουργό Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Οι αναπληρωτές του προέδρου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και του προέδρου της Ένωσης Περιφερειών ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτών. Το πειθαρχικό συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

2. Για τον ίδιο λόγο και με την ίδια διαδικασία, μπορεί να διαλυθεί ένα δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο. Η διάλυση αυτή συνεπιφέρει και τη διάλυση των συμβουλίων των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων. Στην περίπτωση αυτή γίνεται νέα εκλογή σύμφωνα με το άρθρο 56 και 158 του παρόντος.

3. Κατά της απόφασης της παραγράφου 1 που διατάσσει την παύση, ο παυθείς μπορεί να ασκήσει προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την κοινοποίησή της σε αυτόν.

4. α. Καθήκοντα γραμματέα του συμβουλίου της παραγράφου 1 εκτελεί υπάλληλος της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Κλάδου ΠΕ Διοικητικού, βαθμού «Δ», που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

***** Η λέξη «Α» της παρ.4α αντικαταστάθηκε από τη λέξη «Δ», ως άνω με το άρθρο 20 παρ.9 Ν.4257/2014, ΦΕΚ Α 93/14.7.2014.**

β. Οι διατάξεις των παραγράφων 1, 3 και 5 του άρθρου 234 του παρόντος εφαρμόζονται αναλόγως.

Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ

1. Ουσιαστικές προϋποθέσεις

Το παρόν άρθρο προβλέπει την παύση των αιρετών για «σοβαρούς λόγους δημόσιου συμφέροντος» (παρ. 1) καθώς και την διάλυση του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου για τον ίδιο λόγο (παρ. 2).

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου περί παύσεως αιρετού οργάνου Ο.Τ.Α. δεν αρκούν μόνο οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος, αλλά πρέπει να είναι και «σοβαροί». Ο πρόσθετος αυτός όρος προσδίδει στην ανωτέρω διάταξη χαρακτήρα **εξαιρετικού δικαίου** και ως εκ τούτου είναι **στενώς ερμηνευτέα** (ΣτΕ 1167/1954).

Ως λόγοι δημοσίου συμφέροντος θα πρέπει να νοηθούν ενέργειες ή παραλείψεις αιρετών οργάνων που επιφέρουν **συγκεκριμένη βλάβη στα συμφέροντα του κράτους ή των Ο.Τ.Α.** (ΣτΕ 2238/1958).

Συναφώς έχει κριθεί ότι κατάθεση Δημάρχου ως μάρτυρα σε δίκη για εμπορία ναρκωτικών, λόγω του υποχρεωτικού και προσωποπαγούς χαρακτήρα της μαρτυρίας, σε ποινική δίκη, μη συνδεόμενης με την άσκηση του δημοτικού λειτουργήματος, καθώς δεν άπτεται των συμφερόντων του κράτους ή των Ο.Τ.Α., υπό την έννοια ότι δεν προκαλεί συγκεκριμένη βλάβη, δεν θεμελιώνει συνδρομή σοβαρού λόγου δημοσίου συμφέροντος, ικανού να τεκμηριώσει αντίστοιχο λόγο παύσης (Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 289/2005).

Σύμφωνα δε με πρόσφατη γνωμοδότηση του ΝΣΚ (26/2012), με θέμα την αντικατάσταση δημάρχου λόγω μακράς ασθένειας, κρίθηκε ότι α) Επί παρατεταμένης απουσίας δημάρχου λόγω ασθενείας, η θέση του δεν θεωρείται, κατ' αρχήν, κενή εκ μόνου του λόγου τούτου. (πλειοψ.), β) Σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας του δημάρχου λόγω ασθενείας, το δημοτικό συμβούλιο λειτουργεί νόμιμα μέχρι την τυχόν αντικατάστασή του. (ομοφ.), γ) Σε περίπτωση απουσίας του δημάρχου για οποιονδήποτε λόγο πέραν των 30 ημερών, απαιτείται άδεια του δημοτικού συμβουλίου, δυνάμενη να χορηγηθεί και αυτεπαγγέλτως, με συναφώς αιτιολογημένη απόφασή του (ομοφ.). Η λόγω ασθένειας του δημάρχου αδυναμία εκπλήρωσης των καθηκόντων του, αρμοδίως πιστοποιούμενη, κινεί τη διαδικασία παύσης αυτού και, στη συνέχεια, αντικατάστασής του.

2. Διαδικαστικές προϋποθέσεις.

Στο άρθρο 237 για την παύση των αιρετών δήμων και περιφερειών, προβλέπεται ενιαία διαδικασία η οποία στηρίζεται στη σύμφωνη γνώμη πειθαρχικού συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από δικαστές και ειδικά αιτιολογημένη έκθεση του οικείου Ελεγκτή Νομιμότητας, **επιβάλλεται δε με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία μπορεί να προσβληθεί με προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.**

Το πειθαρχικό συμβούλιο αποτελείται από ένα πρόεδρο εφετών και δύο εφέτες που υπηρετούν στο Εφετείο Αθηνών, έναν Προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και τον Πρόεδρο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας ή τον Πρόεδρο της Ένωσης Περιφερειών, ανάλογα με την προέλευση του αιρετού εναντίον του οποίου έχει κινηθεί η σχετική διαδικασία.

Ε. Αποκλεισμός της ποινικής ευθύνης του δημάρχου δυνάμει του ά. 58 παρ. 4 Ν. 3852/2010

Μόνο ως προς ευθύνη του Δημάρχου υπογραμμίζεται το άρθρο 58 του ν. 3852/2010, το οποίο προβλέπει τα ακόλουθα:

*«1. Ο δήμαρχος προασπίζει τα τοπικά συμφέροντα, κατευθύνει τις δράσεις του δήμου για την υλοποίηση του σχεδίου ανάπτυξης, διασφαλίζει την ενότητα της τοπικής κοινωνίας και ασκεί τα καθήκοντά του με γνώμονα τις αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας. Ειδικότερα, ο δήμαρχος:
(...)*

β) Εκτελεί τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου, της οικονομικής και της επιτροπής ποιότητας ζωής. Η μη εκτέλεση των αποφάσεων αυτών συνιστά σοβαρή πειθαρχική παράβαση καθήκοντος.

(...)

4. Στις περιπτώσεις που ο δήμαρχος εκτελεί αποφάσεις σύμφωνα με τη ρύθμιση του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του παρόντος, δεν υπέχει αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη, εφόσον αυτές δεν έχουν ακυρωθεί, ανακληθεί ή ανασταλεί».

Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση υπ' αριθμ. 24180 - ΦΕΚ Β 645/27.4.2007 «Καθορισμός περιεχομένου του ειδικού εντύπου δηλώσεως περιουσιακής κατάστασης, κατά το άρθρο 2 παρ. 2 β του ν. 3213/2003» το περιεχόμενο της δήλωσης της περιουσιακής κατάστασης των έχει ως εξής: «Προσδιορίζουμε το περιεχόμενο των ειδικών εντύπων δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των προσώπων που αναφέρονται στις περιπτώσεις στ' έως και ιε' της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3213/2003, ως εξής:

ΚΑΤΑΘΕΣΗ

Αριθμ. Πρωτοκόλλου.....

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΣ.....

Αριθμ. Μητρώου.....

Ημερομηνία:.....200.....

ΔΗΛΩΣΗ

περιουσιακής κατάστασης έτους 200....

κατά το άρθρο 2 του Ν. 3213 / 2003

(ΦΕΚ 309/Α/31-12-2003)

Παραλήπτης της δήλωσης: Επιτροπή Ελέγχου Δήλωσης Περιουσιακής Κατάστασης (άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 3213/2003 (ΦΕΚ 309/Α'), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθ. 4 του ν. 3327/2005 (ΦΕΚ 70/Α')

1. Στοιχεία του υπόχρεου

ΑΦΜ..... Αρμόδια ΔΟΥ.....

Επώνυμο..... κύριο όνομα..... όνομα πατέρα..... ιδιότητα με την οποία υποβάλλεται η δήλωση..... επάγγελμα.....

Διεύθυνση επαγγέλματος..... τηλ.....

Διεύθυνση κατοικίας..... τηλ.....

Χρόνος ανάληψης καθηκόντων για πρώτη φορά.....

2. Στοιχεία του ή της συζύγου

ΑΦΜ..... Αρμόδια ΔΟΥ.....

..... Επώνυμο..... κύριο όνομα..... όνομα πατέρα..... ιδιότητα με την οποία υποβάλλεται η δήλωση..... επάγγελμα..... διεύθυνση επαγγέλματος..... τηλ.....

3. Στοιχεία των ανήλικων παιδιών

3.1 Επώνυμο..... κύριο όνομα..... έτος γεννήσεως.....

3.2 Επώνυμο..... κύριο όνομα..... έτος γεννήσεως.....

3.3 Επώνυμο..... κύριο όνομα..... έτος γεννήσεως.....

3.4 Επώνυμο..... κύριο όνομα..... έτος γεννήσεως.....

3.5 Επώνυμο..... κύριο όνομα..... έτος γεννήσεως.....

3.6 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....έτος γεννήσεως.....

4. Στοιχεία των κατά το άρθρο 13 εδ. β' Π.Κ. οικείων (συγγενείς εξ' αίματος και εξ' αγχιστείας σε ευθεία γραμμή, θετοί γονείς, θετά τέκνα, μεμνηστευμένοι, αδελφοί και σύζυγοι αυτών καθώς και μνηστήρες αδελφών)

4.1 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.2 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.3 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.4 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.5 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.6 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.7 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.8 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.9 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

4.10 Επώνυμο.....κύριο όνομα.....

ΕΠΙΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Ε1. Φωτοτυπία της δήλωσης φόρου εισοδήματος του ελεγχόμενου έτους ή των τριών (3) προηγούμενων οικονομικών ετών προκειμένου περί αρχικής υποβολής της δήλωσης. Επισημαίνεται ότι σε περίπτωση που η σχετική δήλωση έχει υποβληθεί ηλεκτρονικά ή μέσω ταχυδρομείου να προσκομιστεί αντίγραφο και του εκκαθαριστικού σημειώματος φόρου εισοδήματος, εφόσον τούτο έχει εκδοθεί.

Ε2. Φωτοτυπίες όλων των τίτλων κτήσης περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν ή εκποιήθηκαν, κατά την προαναφερόμενη παράγραφο Α. Στην περίπτωση που η δήλωση υποβάλλεται για δεύτερη, τρίτη κ.λπ. φορά, προσκομίζονται μόνον οι τίτλοι κτήσεως ή εκποιήσεως ακινήτων που έλαβαν χώρα κατά το ελεγχόμενο έτος.

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ

Η υποβολή της δήλωσης γίνεται μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες από την ορκωμοσία ή την ανάληψη καθηκόντων και επαναλαμβάνεται μέχρι 30 Ιουνίου κάθε έτους, εφόσον οι υπόχρεοι διατηρούν την ιδιότητα αυτή και επί τρία (3) χρόνια μετά την απώλεια της.

ΥΠΟΒΟΛΗ ΔΗΛΩΣΕΩΝ

Οι δηλώσεις υποβάλλονται στην Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης είτε αυτοπροσώπως είτε με αντιπρόσωπο είτε ταχυδρομικώς, στη διεύθυνση:

Εισαγγελία Αρείου Πάγου

Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης

Λεωφόρος Αλεξάνδρας 121 - Τ.Κ. 11510

Πληροφορίες στα τηλέφωνα: 210-6419326,210-6419327,210-6419155,210-6419164 και

210-6466271 (FAX)

ΠΡΟΣΟΧΗ: Το έντυπο των δηλώσεων πρέπει να κατατίθεται υποχρεωτικά ως έχει, με τις ανάλογες εγγραφές ή διαγραφές στις σελίδες που δεν έχουν να δηλώσουν τα αναφερόμενα σε αυτές περιουσιακά στοιχεία και υπογεγραμμένο από τους υπόχρεους.

Αθήνα,.....200...

Ο ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ Ο/Η ΣΥΖΥΓΟΣ

(υπογραφή) (υπογραφή)

(καθένας χωριστά για τα προσωπικά του περιουσιακά στοιχεία και από κοινού για τα περιουσιακά στοιχεία των ανήλικων παιδιών).

ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

Στην Αθήνα σήμερα.....

Ο ή η.....

κατέθεσε αυτοπροσώπως ή με τ... ν αντιπρόσωπο του.....

τη δήλωση περιουσιακής τ..... κατάστασης

Αθήνα αυθημερόν

Ο Γραμματέας

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ & ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ ΤΗΣ

ΑΗΛΩΣΗΣ

Παρατήρηση : Σε περίπτωση που κάποιος ή κάποιοι πίνακες δεν επαρκούν συμπληρώνονται πρόσθετοι.

Α) Στον Πίνακα ΑΙ.Ιο Καταχωρούνται τα έσοδα από κάθε πηγή, κατά τα τρία (3) τελευταία οικονομικά έτη πριν από την αρχική υποβολή της δήλωσης, όπως αυτά δηλώθηκαν στις αντίστοιχες δηλώσεις φόρου εισοδήματος (έντυπο ΕΙ)

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. Στη θέση 1 σημειώνεται ο υπόχρεος με 0 για τον/την υπόχρεο, με 1 για τον/την σύζυγο του και με 2 για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη θέση 2 σημειώνεται για κάθε έτος ξεχωριστά το σύνολο των εισοδημάτων (πραγματικών και όχι τεκμαρτών) από κάθε πηγή προέλευσης.

Β) Στον Πίνακα ΑΙ.Ιβ Καταχωρούνται τα έσοδα από κάθε πηγή, κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος, όπως αυτά δηλώθηκαν στη δήλωση φόρου εισοδήματος (έντυπο ΕΙ)

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. Στη θέση 1 σημειώνεται ο υπόχρεος με 0 για τον/την, με 1 για τον/την σύζυγο του και με 2 για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη θέση 2 σημειώνεται το φορολογητέο εισόδημα, καθώς και το εισόδημα που φορολογείται αυτοτελώς ή με ειδικό τρόπο.
3. Στη θέση 3 σημειώνεται, σύμφωνα με τα παραπάνω, το αφορολόγητο εισόδημα
4. Στη θέση 4 σημειώνεται το σύνολο των λοιπών εσόδων από κάθε πηγή προέλευσης.

Γ) Στον Πίνακα ΑΙ.2 Καταχωρούνται τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία καθώς και εμπράγματα δικαιώματα σε αυτά κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης (άρθρο 2 Ν.3213/2003)

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. Στη θέση 1 σημειώνεται ο κάτοχος του ακινήτου με 0 για τον/την υπόχρεο, με 1 για τον/την σύζυγο του και με 2 για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη θέση 2 σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στο ακίνητο με 0 για το ακίνητο που προϋπάρχει της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθεί να υπάρχει; κατά τον χρόνο υποβολής, με 1 για το ακίνητο που αποκτήθηκε κατά τη χρονική περίοδο που αφορά η δήλωση, με 2 για το ακίνητο που εκποιήθηκε αντίστοιχα και με 3 για το ιδιόκτητο ακίνητο που ευρίσκεται υπό ανέγερση κατά τη χρονική περίοδο που αφορά η δήλωση.
3. Στη θέση 3 σημειώνεται ο Νομός στον οποίο ευρίσκεται το ακίνητο.
4. Στη θέση 4 σημειώνεται ο Δήμος ή η Κοινότητα στην οποία ευρίσκεται το ακίνητο.
5. Στη θέση 5 σημειώνεται η Οδός ή η Τοποθεσία στην οποία ευρίσκεται το ακίνητο.
6. Στη θέση 6 σημειώνεται το είδος του ακινήτου **{Βλ. ΠΙΝΑΚΑ Ι}**
7. Στη θέση 7 σημειώνεται η έκταση του εδάφους σε τετραγωνικά μέτρα (m^2).
8. Στη θέση 8 σημειώνεται η έκταση των κτισμάτων σε τετραγωνικά μέτρα (π^2)

9. Στη **θέση 9** σημειώνεται το έτος κτήσης του ακινήτου.
10. Στη **θέση 10** σημειώνεται το εμπράγματο δικαίωμα επί του ακινήτου **(βλ. ΠΙΝΑΚΑ VIII)**
11. Στη **θέση 11** σημειώνεται το ποσοστό επί του ακινήτου που κατέχει ο υπόχρεος.
12. Στη **θέση 12** αναγράφεται ο τρόπος κτήσης του ακινήτου. **(βλ. ΠΙΝΑΚΑ VII)**
13. Στη **θέση 13** σημειώνεται το τίμημα που καταβλήθηκε για την κτήση ή εισπράχθηκε από την διαγραφή του ακινήτου.
14. Στη **θέση 14** σημειώνεται η προέλευση των χρημάτων σε περίπτωση κτήσης του ακινήτου, **(βλ. ΠΙΝΑΚΑ Π)**
15. Στη **θέση 15** σημειώνεται ο τίτλος μεταβολής κατάστασης του ακινήτου, (πχ. αριθμός συμβολαίου αγοράς, αριθμός οικοδομικής άδειας, αριθμός σύμβασης γονικής παροχής κλπ.)
- Α) Στον Πίνακα Αί.3 Καταχωρούνται μετοχές ημεδαπών και αλλοδαπών εταιρειών, εισηγμένων ή μη σε χρηματιστήρια, ομόλογα, και ομολογίες κάθε είδους, μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης.**
1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο υπόχρεος με 0 για τον/την υπόχρεο, με 1 για τον/την σύζυγο του και με 2 για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στους πάσης φύσεως τίτλους με 0 για τους τίτλους που προϋπάρχουν της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθούν να υπάρχουν κατά τον χρόνο υποβολής, με 1 για τους τίτλους που αποκτήθηκαν κατά την περίοδο που αφορά η δήλωση και με 2 για τους τίτλους που εκποιήθηκαν αντίστοιχα.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται το είδος του τίτλου **(βλ. ΠΙΝΑΚΑ III)**
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται ο εκδότης του τίτλου.
5. Στη **θέση 5** σημειώνεται η ποσότητα του τίτλου.
6. Στη **θέση 6** σημειώνεται ο τρόπος κτήσης των τίτλων **(βλ. ΠΙΝΑΚΑ VII)**
7. **Στις θέσεις 7α και 7β** σημειώνεται κατά περίπτωση το τίμημα που καταβλήθηκε για την απόκτηση ή εισπράχθηκε από την εκποίηση του τίτλου

Σημείωση: Σε περιπτώσεις κτήσεως τίτλο» από δωρεές, κληρονομίες, γονικές παροχές ή προικοσύμφωνα δεν συμπληρώνονται οι θέσεις 7α και 7β

Ε) Στον Πίνακα ΑΙ.4 Καταχωρούνται οι κατεχόμενες καταθέσεις σε Τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα ημεδαπά ή αλλοδαπά πιστωτικά Ιδρύματα κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης.

1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο υπόχρεος με 0 για τον/την υπόχρεο, με 1 για τον/την σύζυγο του και με 2 για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάθεσης με 1 για κατάθεση σε ευρώ, με 2 για κατάθεση σε ξένο νόμισμα.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται το ποσό της κατάθεσης.
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται το ξένο νόμισμα της κατάθεσης στην περίπτωση που στη θέση 2 έχει σημειωθεί ο αριθμός 2.
5. Στη **θέση 5** σημειώνεται το Πιστωτικό Ίδρυμα στο οποίο τηρείται η κατάθεση.
6. Στη **θέση 6** σημειώνεται η προέλευση των κεφαλαίων της κατάθεσης, **(βλ. ΠΙΝΑΚΑ Η)**

ΣΤ) Στον Πίνακα ΑΙ.5 Καταχωρούνται τα πλωτά και εναέρια μεταφορικά μέσα, καθώς και τα οχήματα κάθε χρήσης, κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. **Στη θέση 1** σημειώνεται ο κάτοχος του μεταφορικού μέσου με 0 για τον/την υπόχρεο, με 1 για τον/την σύζυγο του και με 2 για το/τα ανήλικα τέκνα του.
2. **Στη θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στο μεταφορικό μέσο με 0 για το μεταφορικό μέσο που προϋπάρχει της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθεί να υπάρχει κατά την ημέρα υποβολής, με 1 για το μεταφορικό μέσο που αποκτήθηκε κατά την περίοδο που αφορά η δήλωση και 2 για το μεταφορικό μέσο που εκποιήθηκε αντίστοιχα.
3. **Στη θέση 3** σημειώνεται το είδος του μεταφορικού μέσου. (βλ. **ΠΙΝΑΚΑ IV**)
4. **Στη θέση 4** σημειώνεται ο αριθμός νηολογίου ή κυκλοφορίας κατά περίπτωση.
5. **Στη θέση 5** σημειώνεται η χωρητικότητα ή ο κυβισμός κατά περίπτωση.
6. **Στη θέση 6** σημειώνεται ο λιμένας νηολόγησης σε περίπτωση πλωτών μεταφορικών μέσων.
7. **Στη θέση 7** σημειώνεται το ποσοστό ιδιοκτησίας επί του μεταφορικού μέσου, δ. **Στη θέση 8** σημειώνεται το έτος κτήσης του μεταφορικού μέσου.
9. **Στη θέση 9** αναγράφεται ο τρόπος κτήσης του μεταφορικού μέσου. (βλ. **ΠΙΝΑΚΑ VII**)
10. **Στη θέση 10** σημειώνεται το τίμημα που καταβλήθηκε για την κτήση ή εισπράχθηκε από την εκποίηση του μεταφορικού μέσου.
11. **Στη θέση 11** σημειώνεται η προέλευση των χρημάτων σε περίπτωση κτήσης του μεταφορικού μέσου (βλ. **ΠΙΝΑΚΑ II**)

Σημείωση: Δεν περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα Α1.5 μεταφορικά μέσα που προέρχονται από LEASING (χρηματοδοτική μίσθωση) ή χρονομίσθωση.

2) Στον Πίνακα Α1.6 Καταχωρούνται οι συμμετοχές σε κάθε είδους επιχείρηση κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. **Στη θέση 1** σημειώνεται ο κάτοχος της συμμετοχής με 0 για τον/την υπόχρεο, με 1 για τον/την σύζυγο του και με 2 για τα ανήλικα τέκνα του,
2. **Στη θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στη συμμετοχή με 0 για την συμμετοχή που προϋπάρχει της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθεί να υπάρχει κατά την ημέρα υποβολής, με 1 για την επαύξηση της ήδη υπάρχουσας ή τη νέα συμμετοχή κατά τη χρονική περίοδο που αφορά η δήλωση και με 2 για την μείωση προϋπάρχουσας συμμετοχής ή την εκποίηση αντίστοιχα.
3. **Στη θέση 3** σημειώνεται το είδος της συμμετοχής (βλ. **ΠΙΝΑΚΑ V**)
4. **Στη θέση 4** σημειώνεται το είδος της επιχείρησης. (βλ. **ΠΙΝΑΚΑ VI**)
5. **Στη θέση 5** σημειώνεται το έτος κτήσεως της συμμετοχής.
6. **Στη θέση 6** σημειώνεται το κεφάλαιο εισφοράς.
7. **Στη θέση 7** σημειώνεται η προέλευση των χρημάτων σε περίπτωση επαύξησης υπάρχουσας ή νέας συμμετοχής. (βλ. **ΠΙΝΑΚΑ**)

ΠΙΝ.Ι	ΕΙΔΟΣ ΑΚΙΝΗΤΟΥ	ΠΙ ΙΙ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ
1	ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1	ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΕΤΟΥΣ
2	ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΟ	2	ΠΩΛΙΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ
3	ΟΙΚΟΠΕΔΟ	3	ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ
4	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	4	ΔΩΡΕΑ

5	ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΣΤΑΣΙΟ	5	ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ
6	ΟΙΚΙΑ	6	ΓΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ
7	ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	7	ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ
Δ	ΑΠΟΘΗΚΗ	8	ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
9	ΠΑΡΚΙΝΓΚ		
		ΠΙ ΙΙΙ	
10	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ		ΕΙΔΟΣ ΧΡΕΟΓΡΑΦΟΥ
		1	ΜΕΤΟΧΕΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΓ
11	ΓΡΑΦΕΙΟ		
		2	ΜΕΤΟΧΕΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ
12	ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ		
		3	ΜΕΤΟΧΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΗ
ΠΙΝ. ΙV	ΕΙΔΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟΥ	4	ΜΕΤΟΧΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ
1	ΕΠΙΒΑΤΙΚΟ	5	ΟΜΟΛΟΓΑ
2	ΦΟΡΤΗΓΟ	6	ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ
3	ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΑ	7	ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
4	ΜΟΤΟΠΟΔΗΛΑΤΟ	8	ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
5	ΣΚΑΦΟΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	9	ΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ Ξ.Ν.
6	ΙΣΤΙΟΦΟΡΟ	10	ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
7	ΒΑΡΚΑ		
8	ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΟ	ΠΙΝ. V	ΕΙΔΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ
9	ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ	1	ΜΕΤΟΧΟΣ ΣΕ Α. Ε.
10	ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ	2	ΕΤΑΙΡΟΣ ΕΠΕ
		3	ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΟΣ
ΠΙΝ. VI	ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	4	ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΟΣ
1	ΕΜΠΟΡΙΚΗ	5	ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
2	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ	6	ΑΦΑΝΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ
3	ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	7	ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
4	ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ		
5	ΑΤΟΜΙΚΗ	ΠΙΝ. VII	ΤΡΟΠΟΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ
6	ΑΓΡΟΤΙΚΗ		ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
7	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ	1	ΑΓΟΡΑ
8	ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ	2	ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
9	ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ	3	ΓΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ
		4	ΔΩΡΕΑ
ΠΙΝ. VIII	ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	5	ΠΡΟΚΟΣΥΜΦΩΝΟ ΠΑ ΤΙΣ ΠΡΟ ΤΟΥ 1983
1	ΠΛΗΡΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ	6	ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
2	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΞ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ		
3	ΨΙΛΗ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ		
4	ΕΠΙΚΑΡΠΙΑ		

ΕΚΕΤΕΝΕΣΤΕΡΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΒΛΕΠΕ ΣΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ :

1. Ζυγούρης, Π., (2010) Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκέντρωμένης Διοίκησης: Πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν.3852/2010 ΦΕΚ Α' 87/7-6-2010). Τόμος Α και Β. Αθήνα.

2. Ζυγούρης, Π., (2007). Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (Ν.3463/2006 ΦΕΚ Α' 114). Τόμος Α και Β. Αθήνα.

ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ, ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΟΠΩΣ ΣΧΕΤΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ, ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ, ΕΓΚΥΚΛΙΟΥΣ, ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΩΣ ΑΝΩ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΒΡΕΙΤΕ ΣΤΟΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΤΟΠΟ <http://www.pzygouris.gr/> .

Αθήνα, 24.06.2014

Ο εισηγητής

Πάνος Ζυγούρης

ΠΑΝΟΣ ΖΥΓΟΥΡΗΣ - ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ 9-11 (2^{ος} όροφος) ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ:210-8259140-1-FAX: 210-8259235

KIN:6977506705, e-mail :pzygouris@gmail.com